

PRODUCTIE / BIJLAGE

Inzien uittreksel - Universiteit Maastricht (50169181)

Mr. Bernard Tomlow

productie 1

Kamer van Koophandel, 18 april 2018 - 10:24

KvK-nummer 50169181

Woonadressen zijn geen openbare gegevens en alleen beschikbaar voor in artikel 51 Handelsregisterbesluit genoemde organisaties.

Rechtspersoon

RSIN 003475268
 Rechtsvorm Publiekrechtelijke Rechtspersoon: Universiteit of Academisch Ziekenhuis
 Naam Universiteit Maastricht
 Eerste inschrijving 11-06-2010
 handelsregister
 Activiteiten SBI-code: 8542 - Universitair hoger onderwijs
 SBI-code: 8211 - Brede administratieve dienstverlening
 SBI-code: 91019 - Overige culturele uitleencentra en openbare archieven
 SBI-code: 85599 - Studiebegeleiding, vorming en onderwijs
 SBI-code: 6203 - Beheer van computerfaciliteiten

Hoofdvestiging

Vestigingsnummer 000000237175
 Naam Universiteit Maastricht
 Bezoekadres Minderbroedersberg 4, 6211LK Maastricht
 Postadres Postbus 616, 6200MD Maastricht
 Telefoonnummers 0433882222
 0433884361
 Faxnummer 0433884898
 Internetadres www.maastrichtuniversity.nl
 E-mailadres communicatie@maastrichtuniversity.nl
 Datum vestiging 15-06-1995 (datum registratie: 11-06-2010)
 Activiteiten SBI-code: 8542 - Universitair hoger onderwijs-
 Bestuur, beheer en ondersteuning van de universiteit; advies en ondersteuning van het College van Bestuur, de faculteiten en de servicecentra; administratief servicecentrum en financieele administratieve dienstverlening van de universiteit Maastricht.

Er kunnen functionarissen zijn die een uitsluitend tot vestigingen beperkte bevoegdheid hebben; deze worden alsdan vermeld op het uittreksel van de betreffende vestiging(en).

Vestiging(en)

Vestigingsnummer 000000237167
 Naam Faculty of Psychology and Neuroscience
 Bezoekadres Universiteitssingel 40, 6229ER Maastricht

Vestigingsnummer 000000237159
 Naam Administratief Servicecentrum
 Bezoekadres Randwycksingel 22, 6229EE Maastricht

Vestigingsnummer	<u>000000237140</u>
Naam	Universiteitsbibliotheek Maastricht
Bezoekadres	Grote Looiersstraat 17, 6211JH Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237132</u>
Naam	Faculty of Health, Medicine and Life Science
Bezoekadres	Universiteitssingel 50, 6229ER Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237124</u>
Naam	Faculty of Humanities and Sciences
Bezoekadres	Zwingelput 4, 6211KH Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237116</u>
Naam	Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Bezoekadres	Bouillonstraat 1, 6211LH Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237108</u>
Naam	Faculteit der Cultuur- en Maatschappijwetenschappen
Bezoekadres	Grote Gracht 92, 6211SZ Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237094</u>
Naam	Maastricht University School of Business and Economics
Bezoekadres	Tongersestraat 53, 6211LM Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237086</u>
Naam	Studenten Service Centrum
Bezoekadres	Bonnefantenstraat 2, 6211KL Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237078</u>
Naam	Maastricht Graduate School of Governance
Bezoekadres	Kapoenstraat 2, 6211KW Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237051</u>
Naam	International Centre for Integrated Assessment & Sustainable development
Bezoekadres	Lenculenstraat 14, 6211KR Maastricht
Vestigingsnummer	<u>000000237043</u>
Naam	Department of Knowledge Engineering
Bezoekadres	Bouillonstraat 8, 6211LH Maastricht

Gegevens zijn vervaardigd op 18-04-2018 om 10.24 uur.

PRODUCTIE / BIJLAGE

Inzien uittreksel - Universiteit Twente (50130536)

Mr. Bernard Tomlow
productie 2

Kamer van Koophandel, 18 april 2018 - 10:22

KvK-nummer 50130536

Woonadressen zijn geen openbare gegevens en alleen beschikbaar voor in artikel 51 Handelsregisterbesluit genoemde organisaties.

Rechtspersoon

RSIN 002946725
Rechtsvorm Publiekrechtelijke Rechtspersoon: Universiteit of Academisch Ziekenhuis
Naam Universiteit Twente
Eerste inschrijving 08-06-2010
handelsregister
Activiteiten SBI-code: 8542 - Universitair hoger onderwijs

Vestiging

Vestigingsnummer 000000060674
Naam Universiteit Twente
Bezoekadres Drienerlolaan 5, 7522NB Enschede
Postadres Postbus 217, 7500AE Enschede
Telefoonnummer 0534899111
Faxnummer 0534892000
Internetadres www.utwente.nl
E-mailadres info@utwente.nl
Datum vestiging 1964 (datum registratie: 08-06-2010)
Activiteiten SBI-code: 8542 - Universitair hoger onderwijs
Verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek

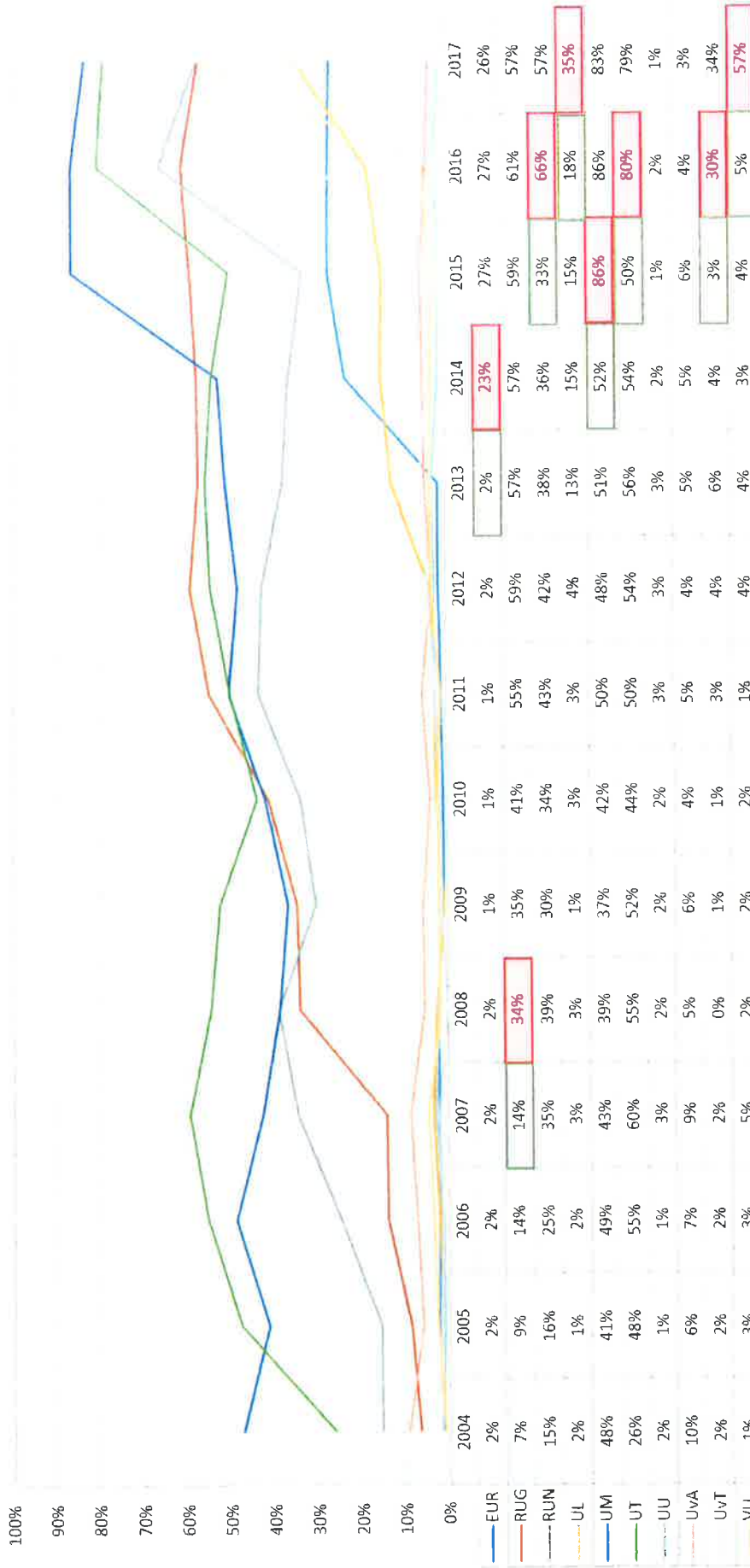
Gegevens zijn vervaardigd op 18-04-2018 om 10.22 uur.

PRODUCTIE / BIJLAGE

Voor start Engelstalige bachelor
Bij start Engelstalige bachelor

% Internationale studenten in eerstejaars instroom - Bachelor Psychologie

PRODUCTIE / BIJLAGE

AFSCHRIFT VAN EEN AKTE VAN
STATUTENWIJZIGING MET
DOORLOPENDE TEKST

BETREFFENDE
Beter Onderwijs Nederland (BON)
akte de dato 29 september 2011

AFSCHRIJF VAN EEN AKTE VAN
STATUTENWIJZIGING MET
DOORLOPENDE TEKST

BETREFFENDE
Beter Onderwijs Nederland (BON)
akte de dato 29 september 2011

STATUTENWIJZIGING VERENIGING

Dossier: A10008995

Vandaag, negenentwintig september tweeduizend elf, verscheen voor mij, mr. --- Johan Wolterink, notaris te Alphen aan den Rijn: -----
de heer Klaas Kwint, geboren te Terneuzen op eenentwintig oktober -----
negentienhonderd zesenvijftig, (paspoort nummer NRLKC5K33 uitgegeven te ---
Alphen aan den Rijn op eenentwintig maart tweeduizend zeven), wonende te ---
Alphen aan den Rijn, Standaardmolen 46 (postcode 2406 JK), gehuwd, -----
te dezen handelend: -----

- als secretaris van de vereniging: **Beter Onderwijs Nederland (BON)**, -----
gevestigd te Amsterdam, kantoorhoudende te Utrecht, Stationsstraat 60 -----
(postcode 3511 EG), ingeschreven in het handelsregister, onder nummer: ---
34244966, -----

hierna te noemen: de vereniging; -----

- als schriftelijk gevolmachtigde van de heer Fridericus Henricus Jozef -----
Wensing, geboren te Vlaardingen op zestien september negentienhonderd --
vijfveertig, (paspoort nummer NPD1L9C86 uitgegeven te Utrecht op -----
achttien november tweeduizend acht), wonende te Utrecht, Stationsstraat 60
(postcode 3511 EG), gehuwd, die de volmacht verstrekte in zijn -----
hoedanigheid van penningmeester van voornoemde vereniging; -----

gezamenlijk bevoegd de vereniging te vertegenwoordigen op grond van artikel 10
van de statuten van de vereniging; bij het besluit tot statutenwijziging is geen ----
andere gemachtigde aangewezen om de akte te tekenen, waarvan blijkt uit de ---
hierna te vermelden besluiten van de algemene vergaderingen van de vereniging
de dato zeventwintig februari tweeduizend tien en twaalf maart tweeduizend --
elf. -----

Van gemelde volmacht blijkt uit een onderhandse akte van volmacht welke aan --
deze akte is gehecht. -----

De verschenen persoon, handelend als gemeld, verklaarde als volgt. -----

INLEIDING

1. De Vereniging werd opgericht bij notariële akte op tweeëntwintig maart -----
tweeduizend zes verleden voor mr. Henricus Bernardus Johannes Stein, ---
notaris te Amsterdam. -----
2. De statuten van de Vereniging zijn daarna niet gewijzigd. -----
3. De algemene vergadering van de Vereniging heeft in de vergaderingen -----
gehouden op respectievelijk zeventwintig februari tweeduizend tien en ---
twaalf maart tweeduizend elf besloten de statuten gedeeltelijk te wijzigen. ---
Van dit besluit blijkt uit de aan deze akte gehechte notulen van deze -----
vergaderingen. -----

STATUTENWIJZIGING

Ter uitvoering van het besluit tot statutenwijziging luidt artikel 9 lid 1 van de -----
statuten met onmiddellijke ingang als volgt: -----

"Bestuur

Artikel 9

1. Het bestuur bestaat uit maximaal elf meerderjarige personen. Het aantal ----

bestuurders wordt op voorstel van het bestuur vastgesteld door de algemene ledenvergadering." -----

AANGEHECHTE STUKKEN-----

Aan deze akte zijn de navolgende stukken gehecht: -----

- een tweetal besluiten algemene vergaderingen; -----
- volmacht -----

SLOT-----

De verschenen persoon is mij, notaris, bekend en de identiteit van de bij deze akte betrokken persoon/partij is door mij, notaris, aan de hand van het in deze akte en daartoe bestemde document vastgesteld. -----

WAARVAN AKTE, is verleden te Alphen aan den Rijn op de datum in het hoofd van deze akte vermeld. -----

Na zakelijke opgave van de inhoud van deze akte en een toelichting daarop aan de verschenen persoon, heeft deze verklaard van de inhoud van deze akte te hebben kennisgenomen en op volledige voorlezing daarvan geen prijs te stellen. Vervolgens is deze akte na beperkte voorlezing door de verschenen persoon en mij, notaris, ondertekend.-----

(Volgt ondertekening)

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Dossier: A1000.8995/MW

DOORLOPENDE TEKST van de statuten van de vereniging: **Beter Onderwijs Nederland (BON)**, gevestigd te Amsterdam, zoals deze luiden ná partiële statutenwijziging de dato negenentwintig september tweeduizend elf, verleden voor mr. Johan Wolterink, notaris te Alphen aan den Rijn.

Statuten	-----
Naam en zetel	-----
Artikel 1	-----
De vereniging draagt de naam: Beter Onderwijs Nederland (BON).	-----
Zij heeft haar zetel in Amsterdam,	-----
Doel	-----
Artikel 2	-----
1. De vereniging heeft ten doel: Het tot bleei laten komen van de potenties van	-----
leerlingen en studenten door een gedegen vakinhoudelijke en algemene vorming	-----
op verschillende onderwijsniveaus. Zij tracht dit doel te bereiken;	-----
a. door het bevorderen van vakinhoudelijk gericht onderwijs dat wordt verzorgd	-----
door hooggekwalificeerde en gedreven vakdocenten in kleinschalige	-----
organisatieverbanden met korte bestuurlijke lijnen,	-----
b. door het bevorderen van onderwijsinstellingen waarin primair de	-----
docenten/vaksecties de omvang, de inhoud en didactische vorm bepalen van	-----
hun onderwijs, in overeenstemming met de vakinhoud, het onderwijstype en	-----
-niveau.	-----
c. door het verdedigen van de belangen en het bestaansrecht van kleinschalig	-----
georganiseerde onderwijsinstellingen, waarin de kwaliteit van de docent en de	-----

- interactie met zijn/haar leerlingen of studenten op de eerste plaats komen en docenten een passende honorering krijgen.
- d. door het verdedigen van het recht van ouders en leerlingen of studenten op vakinhoudelijk goed onderwijs, op alle onderwijstypen en -niveaus.
 - e. door het samenwerken met organisaties en instellingen die verwante doelen nastreven.

Duur

Artikel 3

De vereniging is aangegaan voor onbepaalde tijd.

Het verenigingsjaar loopt, evenals het boekjaar van één januari tot en met éénendertig december.

Lidmaatschap

Artikel 4

1. De vereniging kent:
 - a. Leden.
 - b. Ereleden.
 - c. Donateurs.
2. Leden kunnen zijn natuurlijke personen of rechtspersonen die de doelstellingen der vereniging onderschrijven.
3. Ereleden zijn leden die wegens buitengewone verdiensten jegens de vereniging in het kader van de doelstelling der vereniging, door de algemene ledenvergadering daartoe zijn benoemd.
4. Waar in deze statuten wordt gesproken van leden of lid wordt/worden daaronder verstaan zowel de leden als de ereleden, tenzij het tegendeel blijkt.
5. Donateurs zijn zij, die zich jegens de vereniging verbinden tot het storten van een jaarlijkse bijdrage van tenminste tien euro (€ 10,00) en die als zodanig door het bestuur zijn toegelaten.

Artikel 5

1. Zij die lid wensen te worden van de vereniging kunnen zich bij het bestuur aanmelden. Het bestuur beslist over de toelating. Bij niet toelating door het bestuur kan de algemene ledenvergadering alsnog tot toelating besluiten.
2. Ereleden worden op voorstel van het bestuur door de algemene ledenvergadering benoemd.
3. Donateur kan men worden door schriftelijke aanmelding bij het bestuur, dat over de toelating beslist. In de aanmelding moet het bedrag van de jaarlijkse bijdrage worden medegedeeld.
4. Het lidmaatschap is persoonlijk en mitsdien niet overdraagbaar, noch vatbaar op door erfopvolging te worden verkregen.

Artikel 6

Het bestuur is bevoegd een lid te schorsen voor een periode van ten hoogste drie maanden, in de gevallen waarin een lid voor ontzetting in aanmerking komt.

Gedurende de periode van schorsing kan een lid de aan het lidmaatschap verbonden rechten niet uitoefenen.

Artikel 7

1. Het lidmaatschap eindigt:
 - a. door overlijden van het lid;

Is een rechtspersoon lid van de vereniging, dan eindigt haar lidmaatschap wanneer zij opgehouden heeft te bestaan, danwel indien en zodra deze de doelstellingen der vereniging niet meer onderschrijft;
 - b. door opzegging door het lid;
 - c. door opzegging namens de vereniging; en
 - d. door ontzetting.
2. Opzegging van het lidmaatschap door het lid kan geschieden door schriftelijke kennisgeving aan het bestuur, vóór één december van het lopende verenigingsjaar. Alsdan eindigt het lidmaatschap na de laatste dag van het verenigingsjaar. Bij opzegging blijft het lid de contributie over het lopende jaar verschuldigd - zulks in afwijking van het bepaalde in artikel 36 lid 3 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek - tenzij het bestuur om redenen van billijkheid anders besluit.
3. Opzegging namens de vereniging kan door schriftelijke mededeling van het betreffende bestuursbesluit geschieden:
 - indien een lid, ondanks schriftelijke aanmaning op één december zijn geldelijke verplichtingen over het lopende jaar niet heeft voldaan;
 - wanneer het lid heeft opgehouden te voldoen aan de eisen welke bij of krachtens de statuten te eniger tijd voor het lidmaatschap worden gesteld;
 - wanneer redelijkerwijs van de vereniging niet kan worden gevergd het lidmaatschap te laten voortduren.
4. Ontzetting uit het lidmaatschap kan door het bestuur worden uitgesproken indien een lid handelt in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de vereniging of de vereniging op onredelijke wijze benadeelt. Van het besluit wordt onverwijld schriftelijk onder opgave van redenen aan het lid kennisgegeven. De betrokkene is bevoegd binnen één maand na ontvangst van de kennisgeving in beroep te gaan bij de algemene ledenvergadering. Gedurende de beroepstermijn is het betrokken lid geschorst. Een besluit tot ontzetting moet door de algemene ledenvergadering worden genomen met tenminste twee/derde (2/3) der geldig uitgebrachte stemmen.

Geldmiddelen

Artikel 8

1. De geldmiddelen der vereniging bestaan uit de contributies der gewone leden en donateurs, uit verkrijgingen ingevolge schenkingen, erfstelling of legaat en uit andere toevallige baten.
2. Alle leden betalen een contributie. Het bedrag der contributie wordt voor de verschillende categorieën van leden vastgesteld door de algemene

ledenvergadering, op voorstel van het bestuur.

Bestuur

Artikel 9

1. Het bestuur bestaat uit maximaal elf meerderjarige personen. Het aantal bestuurders wordt op voorstel van het bestuur vastgesteld door de algemene ledenvergadering.
2. De bestuursleden hebben zitting voor een periode van vier jaar. Herbenoeming is onbeperkt mogelijk.
3. De leden van het bestuur worden uit de leden benoemd door de algemene ledenvergadering uit een bindzende voordracht opgemaakt door het bestuur, behoudens het bepaalde in de leden 4 en 5. Elke voordracht voor een benoeming wordt bij de oproeping voor de vergadering medegedeeld.
4. Aan elke voordracht kan het bindend karakter worden ontnomen door een besluit van de algemene ledenvergadering, genomen met een meerderheid van tenminste twee/derde (2/3) van de uitgebrachte stemmen in een vergadering waarin tenminste vijf procent (5%) van de leden met een minimum van dertig (30) leden aanwezig zijn.
5. Is geen voordracht door het bestuur opgemaakt, of besluit de algemene ledenvergadering overeenkomstig het voorgaande lid een voordracht het bindend karakter te ontnemen, dan is de algemene ledenvergadering vrij in de keuze.
6. Het bestuur wijst uit zijn midden aan: de voorzitter, de secretaris en de penningmeester. Twee functies kunnen in één persoon verenigd zijn, in welk geval ook een plaatsvervanger in deze twee functies tezamen wordt aangewezen. Deze drie bestuursleden vormen tezamen het dagelijks bestuur.
7. De algemene ledenvergadering kan elk bestuurslid schorsen of ontslaan. Een schorsing die niet binnen drie maanden wordt gevolgd door een besluit tot ontslag, eindigt door het verloop van die termijn.
8. Een besluit tot schorsing of ontslag, anders dan op voorstel van het bestuur, kan door de algemene ledenvergadering slechts worden genomen met een meerderheid van tenminste twee/derde (2/3) van de uitgebrachte stemmen in een vergadering waarin tenminste vijf procent (5%) van de leden met een minimum van dertig (30) leden aanwezig zijn.
9. Elk bestuurslid kan te allen tijde afreden, mits schriftelijk met een opzeggingstermijn van drie maanden.
10. Het bestuurslidmaatschap eindigt van rechtswege op het moment dat de betreffende persoon geen lid meer is.

Artikel 10

1. Het bestuur is belast met het besturen der vereniging. Alle bestuurders tezamen, alsmede twee leden van het dagelijks bestuur gezamenlijk zijn bevoegd de vereniging in en buiten rechte te vertegenwoordigen. De bestuursleden kunnen zich daarbij door een schriftelijk gemachtigde doen vertegenwoordigen.

2. Voor het beschikken over bank- en giroaldi is de handtekening van de penningmeester voldoende, voor zover het posten betreft, die in de begroting zijn voorzien, en een bedrag van éénuizend euro (€ 1.000,00) niet te boven gaan.
3. Voor het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen, het aangaan van overeenkomsten van geldlening, alsmede voor overeenkomsten waarbij de vereniging zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheid voor de schuld van een derde verbindt, behoeft het bestuur de goedkeuring van de algemene ledenvergadering.

Commissies

Artikel 11

1. Het bestuur kan uit de leden een commissie benoemen welke een bepaald door het bestuur omschreven onderwerp zal behandelen en daaryan verslag aan de algemene ledenvergadering uitbrengt.
2. Het bestuur benoemt een van de leden van de commissie tot voorzitter. Deze voorzitter heeft de leiding over de commissie en is verantwoordelijk voor de behandeling van het onderwerp en het uitbrengen van het verslag.
3. De leden van de commissie worden benoemd voor een periode van één jaar, doch zijn onbeperkt herbenoembaar.
4. Het bestuur kan per commissie een reglement opstellen waarin de werkwijze van de commissie wordt vastgesteld.

Algemene Ledenvergaderingen

Artikel 12

1. Binnen zes maanden na afloop van elk verenigingsjaar wordt een algemene ledenvergadering (jaarvergadering) gehouden. De algemene ledenvergadering kan de termijn van zes maanden van geval tot geval verlengen. Het bestuur brengt in deze vergadering zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van de nodige bescheiden, rekening en verantwoording van zijn in het afgelopen boekjaar gevoerd bestuur.
2. De algemene ledenvergadering benoemt jaarlijks een kascommissie van tenminste twee leden, die geen deel mogen uitmaken van het bestuur, tot onderzoek van de rekening en verantwoording over het lopende casu quo laatst verstreken boekjaar. De commissie brengt ter jaarvergadering verslag uit van haar bevindingen. Vereist het onderzoek bijzondere boekhoudkundige kennis dan kan de commissie zich door een deskundige doen bijstaan.
3. Het bestuur is verplicht aan deze kascommissie alle door haar gewenste inlichtingen te verschaffen, haar desgewenst de kas en de waarden der vereniging te tonen en inzage van de boeken en bescheiden der vereniging te geven.
4. Goedkeuring door de algemene ledenvergadering van het jaarverslag en de rekening en verantwoording strekt het bestuur tot décharge.
5. Het bestuur is verplicht de begroting vóór aanvang van het verenigingsjaar aan de

- algemene ledenvergadering voor te leggen. De begroting behoeft goedkeuring van de algemene ledenvergadering.
6. Indien de goedkeuring van het jaarverslag, de rekening en verantwoording dan wel van de begroting wordt geweigerd, neemt de algemene ledenvergadering al die maatregelen welke door haar in het belang van de vereniging nodig geacht worden.

Artikel 13

1. De algemene ledenvergaderingen worden bijeengeroepen door het bestuur, met inachtneming van een termijn van twee weken. De bijeenroeping geschiedt door een aan alle leden te zenden mededeling, zulks onder vermelding der agenda.
2. Behalve de in artikel 12 bedoelde jaarvergadering zullen algemene ledenvergaderingen worden gehouden zo dikwijls het bestuur zulks wenselijk acht, alsmede zo dikwijls zulks schriftelijk met opgave van de te behandelen onderwerpen wordt verzocht door tenminste één/tiende (1/10) van de leden, met een minimum van dertig (30) leden.
3. Na ontvangst van een verzoek als in lid 2 bedoeld is het bestuur verplicht tot bijeenroeping ener algemene ledenvergadering op een termijn van niet langer dan twee weken. Indien aan het verzoek tot bijeenroeping binnen twee weken nadat dit door het bestuur werd ontvangen, geen gevolg wordt gegeven, zullen de verzoekers zelf tot die bijeenroeping kunnen overgaan op de wijze waarop het bestuur de algemene ledenvergaderingen bijeen roept.

Artikel 14

1. Alle leden hebben toegang tot de algemene ledenvergadering en hebben daar ieder één stem. Vertegenwoordiging door volmacht is uitgesloten.
2. Een lid heeft geen stemrecht over zaken, die hem, zijn echtgenoot of een van zijn bloed- of aanverwanten in de rechte lijn betreffen.
3. Stemming over zaken geschiedt mondeling, over personen schriftelijk. Het aannemen van voorstellen bij acclamatie is mogelijk, mits dit geschiedt op voorstel van de voorzitter.
4. Over alle voorstellen betreffende zaken wordt beslist bij volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen, voor zover de statuten niet anders bepalen. Bij staking van stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Bij stemming over personen is hij/zij gekozen, die de volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd. Indien niemand die meerderheid heeft verkregen wordt er een tweede stemming gehouden tussen de personen, die het grootste aantal der uitgebrachte stemmen hebben verkregen en is hij/zij gekozen, die bij die tweede stemming de meerderheid der uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd. Indien bij die tweede stemming de stemmen staken, beslist het lot. Onder stemmen wordt verstaan geldig uitgebrachte stemmen, zodat niet in aanmerking komen blanco en met de naam van het stemmend lid ondertekende stemmen.

5. Een eenstemmig besluit van alle leden, ook al zijn deze niet in een vergadering ---
bijeën, heeft, mits met voorkennis van het bestuur genomen, dezelfde kracht als ---
een besluit van de algemene ledenvergadering. Een dergelijk besluit wordt door de ---
secretaris aangetekend in het notulenboek, terwijl er melding van wordt gemaakt ---
tijdens de eerstvolgende algemene ledenvergadering. -----
6. Een ter vergadering door de voorzitter uitgesproken oordeel omtrent de uitslag der ---
stemming, is beslissend. Indien echter onmiddellijk na het uitspreken van dit ---
oordeel de juistheid daarvan wordt betwist, vindt een nieuwe stemming plaats ---
wanneer de meerderheid der vergadering of, indien de oorspronkelijke stemming ---
niet hoofdelijk of schriftelijk geschiedde, een stemgerechtigde aanwezige dit ---
verlangt. Door deze nieuwe stemming vervallen de rechtsgevolgen van de ---
oorspronkelijke stemming. -----

Artikel 15 -----

1. De voorzitter van het bestuur zit de vergaderingen voor. Bij zijn afwezigheid of ---
ontstentenis zal een der andere bestuursleden als leider der vergadering optreden. ---
2. De secretaris, of een daartoe door het bestuur aangewezen notulist, zorgt voor de ---
notulering van het ter algemene ledenvergadering verhandelde. -----

Statutenwijziging -----

Artikel 16 -----

1. Wijziging van de statuten kan slechts plaatshebben na een besluit van de algemene ---
ledenvergadering, waartoe werd opgeroepen met de mededeling dat daarin ---
wijziging van de statuten zal worden vastgesteld. De termijn voor oproeping tot ---
een zodanige vergadering moet tenminste twee weken bedragen. -----
2. Een voorstel tot statutenwijziging dient tenminste vijftien dagen voor de dag der ---
algemene ledenvergadering ter kennis van de leden te worden gebracht. De tekst ---
van de voorgestelde wijziging wordt in de convocatie voor die vergadering ---
opgenomen. -----
3. Zij, die de oproeping tot de algemene ledenvergadering ter behandeling van een ---
voorstel tot statutenwijziging hebben gedaan, moeten tenminste vijf dagen vóór de ---
dag der vergadering een afschrift van dat voorstel, waarin de voorgestelde ---
wijziging(en) woordelijk is (zijn) opgenomen, op een daartoe geschikte plaats ---
voor de leden ter inzage leggen tot na afloop van de dag, waarop de vergadering ---
werd gehouden. -----
4. Tot wijziging van de statuten kan slechts worden besloten met een meerderheid ---
van tenminste twee/derde ($\frac{2}{3}$) van het aantal geldig uitgebrachte stemmen. Tot ---
een statutenwijziging, anders dan op voorstel van het bestuur, kan de algemene ---
ledenvergadering slechts besluiten in een vergadering waarin tenminste ---
een/tweede ($\frac{1}{2}$) van de leden vertegenwoordigd is. -----
5. Het in dit artikel bepaalde is niet van toepassing indien ter algemene ---
ledenvergadering alle leden aanwezig of vertegenwoordigd zijn en het besluit tot ---
statutenwijziging met algemene stemmen wordt genomen. -----

Artikel 17

1. De statutenwijziging treedt niet in werking dan nadat daarvan een notariële akte is opgemaakt en verlezen.
2. De bestuurders zijn verplicht een authentiek afschrift van de gewijzigde statuten neder te leggen ten kantore van de Kamer van Koophandel en Fabrieken binnen welker gebied de vereniging haar woonplaats (zetel) heeft.

Ontbinding en Vereffening

Artikel 18

1. Behoudens het bepaalde in artikel 19 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek wordt de vereniging ontbonden door een daartoe strekkend besluit van de algemene ledenvergadering.
2. Op zulk een besluit is het bepaalde in de artikelen 16 en 17 ten aanzien van een besluit tot statutenwijziging van overeenkomstige toepassing.
3. Indien bij een besluit tot ontbinding te dien aanzien geen vereffenaars zijn aangewezen, geschiedt de vereffening door het bestuur.
4. Een eventueel batig saldo zal worden aangewend voor door de algemene ledenvergadering te bepalen zodanige doeleinden als het meest met het doel der vereniging overeenstemmen.
5. Na de ontbinding blijft de vereniging voortbestaan voor zover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van de statuten en reglementen voor zover mogelijk van kracht. In stukken en aankondigingen die van de vereniging uitgaan, moeten aan haar naam worden toegevoegd de woorden "in liquidatie".

Huishoudelijk Reglement

Artikel 19

1. De algemene ledenvergadering kan bij huishoudelijk reglement nadere regels stellen omtrent de gang van zaken in de vereniging, waaronder, doch niet uitsluitend begrepen de introductie, het bedrag van de contributies, de werkzaamheden van het bestuur, de vergaderingen en de wijze van uitoefening van het stemrecht.
2. Vaststelling of wijziging van het huishoudelijk reglement geschiedt op voorstel van het bestuur.
3. Het huishoudelijk reglement zal geen bepalingen mogen bevatten die strijdig zijn met de bepalingen der wet of dezer statuten. In alle gevallen waarin de wet of deze statuten niet voorzien beslist het bestuur.

UITGEGEVEN VOOR DOORLOPENDE TEKST
door mij, mr. Johan Wolterink, notaris te Alphen
aan den Rijn, op heden de negenentwintigste
september tweeduizend elf.

www.limesnotarissen.nl

Srnidsvuur 2, 2421 MP Nieuwkoop
T (0172) 57 49 00

Hazeveld 30, 2405 AE Alphen aan den Rijn
T (0172) 49 24 47

Koninginneweg 1G, 2771 DN Boskoop
T (0172) 21 38 48

Rijndijk 276, 2394 AP Hazerswoude
T (071) 341 46 00

E info@limesnotarissen.nl

PRODUCTIE / BIJLAGE

e.g. Harvard or Boston

中文版

Home	About	Rankings	Survey	Universities	GRUP	Initiative	Conference	Study in China	Advertise with Us
------	-------	----------	--------	--------------	------	------------	------------	----------------	-------------------

Home >> ARWU 2017

Academic Ranking of World Universities 2017

Country Rank	Institution	Netherlands	World Rank
1	Utrecht University		47
2	University of Groningen		59
3	Erasmus University		73
4	Leiden University		88
5-8	Radboud University Nijmegen		101-150
5-8	University of Amsterdam		101-150
5-8	University of Wageningen		101-150
5-8	VU University Amsterdam		101-150
9	Delft University of Technology		151-200
10	Maastricht University		201-300
11-12	Eindhoven University of Technology		301-400
11-12	University of Twente		301-400

* Institutions within the same rank range are listed alphabetically.

PRODUCTIE / BIJLAGE

UvA-bachelor Psychologie wordt Engelstalig

17 juli 2017

De Universiteit van Amsterdam (UvA) biedt vanaf het academisch jaar 2018-2019 het onderwijs in de bachelor Psychologie in het Engels aan. Studenten die de voorkeur geven aan het Nederlands kunnen werkgroepen in die taal volgen.

De Engelstalige bachelor trekt naar verwachting behalve Nederlandse studenten ook studenten uit het buitenland aan, waardoor een *international classroom* ontstaat. Voor studenten heeft dat grote voordelen. Hun blikveld wordt verruimd doordat ze moeten samenwerken met mensen van andere nationaliteiten en culturen. Bovendien worden ze beter voorbereid op de (inter)nationale arbeidsmarkt en op de vele Engelstalige masteropleidingen.

Sterk onderwijsprogramma

Ook de kwaliteit van het onderwijs zelf profiteert ervan, is de overtuiging van Ingmar Visser, directeur van het College of Psychology: 'De inzet van internationale staf in het bacheloronderwijs geeft nóg meer mogelijkheden voor een sterk onderwijsprogramma.' Verder is een groot deel van de Nederlandse staf het al gewend om Engelstalige colleges te geven in de masters. Voor docenten die zich onzeker voelen over hun kennis van de Engelse taal biedt de afdeling extra scholing aan.

Instroom beperkt tot 480 studenten

De opleiding verwacht grote belangstelling uit het buitenland. 'Om te voorkomen dat we overspoeld worden, hanteren we een numerus fixus. Daarmee kunnen we de instroom beperken tot 480 studenten. Op die manier kunnen we de onderwijskwaliteit blijven garanderen', stelt Visser.

Gepubliceerd door [Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen](#)

PRODUCTIE / BIJLAGE

Selection criteria and procedure bachelor Psychology.2018/2019, Maastricht University

The criteria for the selection are: (1) grades of secondary education (of the penultimate year), (2) study attitude, (3) motivation and (4) content knowledge of psychology as a discipline.

The selection for admission to the bachelor programme in Psychology for the year 2018-2019 consists of several steps. After application via Studielink and the admissibility check of the SSC the files of the admissible prospective students are forwarded to the Admission office of the FPN and they receive an invitation to participate in the selection procedure.

In an online survey applicants have to give information about their previous education (exact level, diploma, and grades in English, Biology and Mathematics of the penultimate year) (criterion 1), questions about study attitude and skills (criterion 2) and, a statement of motivation and of extracurricular activities (criterion 3). In total, about 50 items need to be answered.

After completing the online survey, prospective students are redirected to the material to be studied in preparation for the test and to the test itself. Prospective students have to study three topics for the exam by watching three taped fragments of lectures and reading 3 articles related to each of the topics of the lectures. Studying the material in preparation for the test takes approximately 4 to 6 hours. The material covers a subject in a way that resembles the methods used during a regular course of the Bachelor in Psychology in Maastricht. The test is offered in both Dutch and English and consists solely of multiple choice questions. Both the survey and the exam are offered in English and Dutch. The material to be studied in preparation for the exam is in English, also for the Dutch track, as it is the case in the bachelor programme.

It is possible to temporarily stop the survey and continue at a later time. You can change your answers before submitting the final version. Please note the exception: due to technical reasons, you cannot return to the question where you have to fill in your high school grades. Once you have submitted the survey and/or the exam changing answers is not possible anymore.

The exam consists of 15 multiple choice questions (three choice items), 5 for every topic. The prospective student must take the exam on a pre-determined date (criterion 4).

The whole selection procedure is administered via Qualtrics in which is registered who completed the selection and in case of not yet completion (semi-automatic) reminders are sent. The results in Qualtrics are exported to SPSS to calculate a total score for every participant. The total score determines the final ranking. The division of the participants in either English or Dutch track takes place after the ranking. The ranking decides whether someone is offered a place or not. In case of identical scores the ranking will be based on the scores on the motivation questions in the survey within the subgroup of candidates with the same score. The number of candidates/prospective students (and ranking numbers) may be greater than the final number of places available through placement.

If a candidate is awarded a place through selection, this place cannot be swapped to a different university or deferred to the next academic year. This means that the candidate can only start the Bachelor's programme in Psychology at the Faculty of Psychology and Neuroscience, Maastricht University in the academic year of 2018-2019.

There is no opportunity to review completed exams or other components of the selection procedure.

PRODUCTIE / BIJLAGE

De wegwijzer naar informatie en diensten van alle overheden

Mr. Bernard Tomlow

productie 8 . .

Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen

Geldend van 01-08-2013 t/m heden

Beleidsregel van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 9 juni 2012, nr. WJZ/250065 (8243), met betrekking tot de wijze van uitoefening van de bevoegdheid tot het opleggen van financiële sancties bij onderwijsinstellingen (Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen)

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Handelende in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie;

Gelet op [artikel 164 van de Wet op het primair onderwijs](#), [artikel 146 van de Wet op de expertisecentra](#), [artikel 104 van de Wet op het voortgezet onderwijs](#), [artikel 11.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs](#), [artikel 15.1 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek](#), en de [artikelen 4:46, 4:48, 4:49, 4:50, 4:56](#) en [4:57 van de Algemene wet bestuursrecht](#);

Besluit:

Artikel 1

In deze beleidsregel wordt verstaan onder:

- a. *de minister*: de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en, voor zover het betreft het onderwijs op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving, de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie;
- b. *onderwijsinstelling*: instelling of school in de zin van een onderwijswet als bedoeld in [artikel 1, onder d, van de Wet op het onderwijstoezicht](#), waar onderwijs wordt verzorgd.

Artikel 2

Deze beleidsregel regelt de wijze waarop de minister ten aanzien van de bekostigde of gesubsidieerde onderwijsinstellingen gebruik maakt van zijn bevoegdheden, bedoeld in [artikel 164 van de Wet op het primair onderwijs](#), [artikel 146 van de Wet op de expertisecentra](#), [artikel 104 van de Wet op het voortgezet onderwijs](#), [artikel 11.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs](#), [artikel 15.1 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek](#), en de [artikelen 4:46, 4:48, 4:49, 4:50, 4:56](#) en [4:57 van de Algemene wet bestuursrecht](#).

Artikel 3

- 1 Onrechtmatig verkregen of onrechtmatig bestede bekostiging of subsidie wordt volledig teruggevorderd.
- 2 Het eerste lid is eveneens van toepassing indien de vaststelling van de bekostiging of de subsidie nog niet heeft plaatsgevonden.
- 3 De minister kan terugvordering achterwege laten of het bedrag van de terugvordering matigen, indien strikte toepassing zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.
- 4 De minister kan bij herhaaldelijk onrechtmatig verkregen of onrechtmatig bestede bekostiging naast de terugvordering bedoeld in het eerste lid, tevens bekostiging inhouden met toepassing van [artikel 4](#).

Artikel 4

- 1 Bij het niet naleven van wettelijke voorschriften schort de minister maandelijks 15 procent van een twaalfde deel van de bekostiging voor het desbetreffende studie-, school- of kalenderjaar op.
- 2 Indien het bevoegd gezag van de onderwijsinstelling drie maanden na het besluit tot opschorting, bedoeld in het eerste lid, nog steeds in verzuim is, houdt de minister maandelijks 15 procent van een twaalfde deel van de bekostiging voor het desbetreffende studie-, school- of kalenderjaar in.
- 3 Onverminderd [artikel 5](#), kan de minister bij het stelselmatig niet naleven van wettelijke voorschriften een hoger percentage van opschorting of inhouding toepassen.

Artikel 5

- 1 Indien het betreft het niet naleven van wettelijke voorschriften die de onderwijskwaliteit betreffen en het bevoegd gezag van de onderwijsinstelling na een volgende periode van drie maanden na het besluit tot inhouding, bedoeld in [artikel 4, tweede lid](#), nog steeds in verzuim is, houdt de minister maandelijks 30 procent van een twaalfde deel van de bekostiging voor het desbetreffende studie-, school- of kalenderjaar in.
- 2 Indien het bevoegd gezag van de onderwijsinstelling na de toepassing van het eerste lid, alsnog blijft volharden in niet naleving van de voorschriften, houdt de minister maandelijks 100 procent van een twaalfde deel van de bekostiging voor het desbetreffende studie-, school- of kalenderjaar in.

Artikel 6

De minister neemt een besluit als bedoeld in [artikel 4, eerste lid](#), nadat het bevoegd gezag van de onderwijsinstelling een redelijke termijn heeft gekregen om de tekortkoming te herstellen.

Artikel 7

De voorschriften, bedoeld in deze beleidsregel, laten onverlet de bevoegdheid van de minister om bekostiging of subsidie te weigeren op grond van [artikel 4:35 van de Algemene wet bestuursrecht](#).

Artikel 8

De minister kan opschorting of inhouding als bedoeld in de [artikelen 4 en 5](#) achterwege laten of een lager percentage hanteren voor de opschorting of inhouding, indien strikte toepassing van die artikelen zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Artikel 9

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van 1 juli 2012.

Artikel 10

Deze beleidsregel wordt aangehaald als: Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen.

Deze beleidsregel zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart

PRODUCTIE / BIJLAGE

9

Gedragcode Voertaal van de Universiteit Maastricht

Overwegende dat

- De Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijke onderzoek (WHW) in artikel 7.2 als regel formuleert dat het initiële onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands;
- Ingevolge genoemd wetsartikel hierop uitzonderingen kunnen worden gemaakt onder meer bij gastcolleges en indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, danwel de herkomst van studenten afwijking noodzaakt;
- De Universiteit Maastricht een internationaal karakter heeft, welke tot uitdrukking komt in haar studenten- en werknemersgemeenschap, het aantal Nederlands- en Engelstalige bachelor-, master- en PhD-programma's, haar participatie in internationale strategische onderzoeksnetwerken (YERUN, WUN), haar joint en double degree opleidingen met buitenlandse partnerinstellingen, de ondersteuning die zij verleent aan (EU) regionale integratie- en samenwerking en het haar toegekende NVAO "bijzonder kwaliteitskeurmerk internationalisering";
- De Universiteit Maastricht ondertekenaar is van de Gedragcode Internationale Student;

gelden aan de Universiteit Maastricht de volgende bepalingen ten aanzien van de voertaal:

Artikel 1. Definitie

De voertaal is de taal waarin het onderwijs wordt gegeven, het onderwijsmateriaal wordt aangeboden, waarin wordt getoetst en geëxamineerd en waarin overige werkzaamheden worden verricht aan de Universiteit Maastricht. Dit kan zowel de Nederlandse taal zijn als de Engelse taal.

Artikel 2. Reikwijdte

Binnen het kader van het onderwijs is deze gedragscode van toepassing op alle bachelor- en masteropleidingen die aangeboden worden op de Universiteit Maastricht en geregistreerd staan in het CROHO. Daarnaast is deze gedragscode van toepassing op het personeel en de bezwaar- en beroepsprocedures van de Universiteit Maastricht.

Artikel 3. Voertaal

- a. De Universiteit Maastricht biedt opleidingen aan in het Nederlands en in het Engels. Indien ervoor wordt gekozen een opleiding in het Engels aan te bieden, dient deze keuze steeds gebaseerd te zijn op Artikel 7.2. WHW.

- b. De keuze voor de voertaal is verder gebaseerd op o.a. de inhoud van de opleiding, de samenstelling van de groep studenten, opleidingsdoelstellingen en de toekomstige carrièreperspectieven van studenten.
- c. Bij de keuze voor het Engels als voertaal dient de kwaliteit van het onderwijs en de studielast van de opleiding gelijk te zijn aan die van Nederlandstalige opleidingen.
- d. Onderwijsmaterialen en onderdelen van een opleiding kunnen Nederlandstalig, Engelstalig en bij keuzevakken ook Duits- of Franstalig zijn.
- e. De voertalen van het College van Bestuur en de medezeggenschap zijn Nederlands en Engels. Het staat studenten en stafleden vrij om zich in één van deze talen te uiten wanneer zij deelnemen aan bijeenkomsten van het College van Bestuur en de medezeggenschap.
- f. Bezwaar- en beroepsprocedures worden in beginsel in het Nederlands gevoerd.

Artikel 4. Opleidingsinformatie

- a. De informatie over de opleiding, de Onderwijs- en Examenregeling (OER) en de opleiding specifieke Regels en Richtlijnen van de Examencommissie, zijn beschikbaar in de taal van de opleiding.
- b. Communicatie met studenten dient plaats te vinden in dezelfde taal als de opleiding waarop de communicatie betrekking heeft.
- c. De Universiteit Maastricht streeft ernaar om, voor zover mogelijk, alle onderdelen van haar website in het Nederlands en Engels beschikbaar te stellen.

Artikel 5. Onderwijs- en Examenregeling

In de Onderwijs- en Examenregeling wordt het volgende vastgelegd ten aanzien van de voertaal:

- a. De voertaal van de opleiding en, indien van toepassing, de individuele opleidingsonderdelen;
- b. Eisen met betrekking tot de taalvaardigheid en mogelijke vrijstellingen;
- c. De wijze waarop taalvaardigheid wordt gecontroleerd;
- d. De overgangsregeling voor reeds studerende, wanneer de voertaal van een opleiding wordt gewijzigd.

Artikel 6. Taalvaardigheid studenten

- a. Het faculteitsbestuur ziet erop toe dat de voor de opleiding ingeschreven studenten beschikken over de vereiste taalvaardigheid.
- b. Bij aanvang van de opleiding wordt een zodanige taalvaardigheid verondersteld dat de opleiding met vrucht kan worden gevolgd. Het vereiste niveau bij aanvang van de bacheloropleiding zal niet hoger zijn dan de VWO-eindexameneis voor de desbetreffende taal.
- c. Faculteiten kunnen, vóór aanvang van de opleiding, van toekomstige studenten vragen deze talenkennis aannemelijk te maken door middel van het afleggen van een toets die adequaat is voor het niveau van taalvaardigheid vereist voor het volgen van onderwijs.
- d. Faculteiten dienen studenten voldoende te informeren over deze regeling.
- e. Indien studenten in het buitenland een studieonderdeel gaan volgen of een stage gaan lopen, dienen zij aantoonbaar te beschikken over voldoende vaardigheid in de taal waarin het onderwijs wordt aangeboden. Dit kan gelden als voorwaarde voor het verlenen van

toestemming, en is erop gericht om de doeltreffendheid van het verblijf in het buitenland te waarborgen. Het bepaalde in dit onderdeel wordt voor zover van toepassing op de desbetreffende opleiding nader uitgewerkt in de Onderwijs- en Examenregeling.

- f. De Universiteit Maastricht besteedt aandacht aan het ondersteunen van de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid van haar studenten. Daartoe biedt het Talencentrum van de Universiteit Maastricht taalcursussen in beide talen aan.

Artikel 7. Taalvaardigheid academisch en ondersteunend personeel

De Universiteit Maastricht is een tweetalige instelling.

- a. Wetenschappelijk personeel belast met het geven van onderwijs, dient te beschikken over een passend taalniveau in de taal van instructie.
- b. Ondersteunend personeel dient te beschikken over een taalniveau passend bij de taken waarmee zij is belast.
- c. Het taalvaardigheidsniveau wordt aangetoond middels een taalvaardigheidsbeoordeling of een officieel certificaat.
- d. Een werknemer die bij indiensttreding nog niet over de vereiste taalvaardigheid beschikt, krijgt de tijd om dit alsnog aantoonbaar te ontwikkelen. De minimum taaleis dient in alle vacatures te worden vermeld.
- e. De Universiteit Maastricht besteedt aandacht aan het ondersteunen van de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid van haar medewerkers. Daartoe biedt het Talencentrum van de Universiteit Maastricht taalcursussen in beide talen aan.
- f. De taalvaardigheid dan wel de ontwikkeling daarvan wordt meegenomen in de werving en selectie van personeel.

Artikel 8. Besluitvorming en bevoegdheid

De bevoegdheid om te besluiten tot het wijzigen van de voertaal van een opleiding en het introduceren van overgangsregelingen ligt bij het College van Bestuur. Een dergelijk besluit wordt genomen op verzoek van het faculteitsbestuur en op advies van de Universiteitsraad.

Artikel 9. Wijziging onderwijstaal

Een wijziging in de voertaal van een opleiding kan uitsluitend plaatsvinden met ingang van een nieuw academisch jaar.

Vastgesteld door het College van Bestuur op 6 maart 2018

Toelichting:

Artikel 7.2. WHW – Taal:

Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. In afwijking van de eerste volzin kan een andere taal worden gebezigd:

- a. wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft,
- b. wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt, of
- c. indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt, overeenkomstig een door het instellingsbestuur vastgestelde gedragscode.

PRODUCTIE / BIJLAGE

10

Onderwijs- en examenregeling Bachelor in Psychologie 2017-2018

Inhoudsopgave

1. Onderwijs- en examenregeling Bachelor in Psychologie 2017-2018	5
Paragraaf 1 Algemene bepalingen	5
Artikel 1.1 Toepasselijkheid van de regeling	5
Artikel 1.2 Begripsbepalingen	5
Paragraaf 2 Toelating	7
Artikel 2.1 Vooropleidingseisen	7
Artikel 2.2 Vervangende eisen deficiënties vooropleiding	7
Artikel 2.3 Taaleis bij buitenlandse diploma's	7
Artikel 2.4 Colloquium Doctum	8
Artikel 2.5 VWO diploma 'oude stijl'	8
Paragraaf 3 Inhoud en inrichting van de opleiding	9
Artikel 3.1 Doel van de opleiding	9
Artikel 3.2 Vorm van de opleiding	9
Artikel 3.3 Taal waarin de opleiding wordt verzorgd	10
Artikel 3.4 Communicatie en bekendmaking besluiten	10
Artikel 3.5 Studielast (omvang van de opleiding)	10
Artikel 3.6 Samenstelling	10
Artikel 3.7 Keuzeonderwijs	12
Artikel 3.8 Honoursprogramma	14
Artikel 3.9 Het examen	14
Paragraaf 4 Onderwijs	14
Artikel 4.1 Blokken/modules; samenstelling; feitelijke vormgeving	14
Artikel 4.2 Voorkennis; ingangseisen	14
Artikel 4.3 Inschrijven onderwijs	15
Paragraaf 5 Toetsing	15
Artikel 5.1 Algemeen	15
Artikel 5.2 Cijfers	16
Artikel 5.3 Volgorde van examenonderdelen	16
Artikel 5.4 Tijdvakken en frequentie van de toetsen	16
Artikel 5.5 Inschrijven/uitschrijven toetsen	16
Artikel 5.6 Vorm van de toetsen	17
Artikel 5.7 Schriftelijke werkstukken	17
Artikel 5.8 Deelname aan de onderwijsgroepen	17

Artikel 5.9	Vaststelling en bekendmaking toetsuitslag	18
Artikel 5.10	Inzagerecht	18
Artikel 5.11	Aftekening van blokken/modules	18
Artikel 5.12	Geldigheidsduur	19
Artikel 5.13	Bewaartermijn toetsen	19
Artikel 5.14	Vrijstelling	19
Artikel 5.15	Grade Point Average (GPA)	19
Artikel 5.16	Fraude	20
Artikel 5.17	Ongeldige toets	20
Artikel 5.18	Ongeschiktheid (Judicium Abeundi)	20
Paragraaf 6	Examen	21
Artikel 6.1	Examen	21
Artikel 6.2	Graad	21
Artikel 6.3	Getuigschrift	21
Artikel 6.4	Certificaat honoursprogramma	22
Artikel 6.5	Beroepsrecht	23
Paragraaf 7	Studieadvies	23
Artikel 7.1	Studievoortgangsregistratie	23
Artikel 7.2	Studiebegeleiding	23
Artikel 7.3	Mentoraat	23
Artikel 7.4	Studieadvies propedeutische fase	23
Artikel 7.5	Bindend (Negatief) studieadvies (BSA)	23
Artikel 7.6	Normen	24
Artikel 7.7	Procedure	24
Artikel 7.8	Uitstel Studieadvies	25
Artikel 7.9	Persoonlijke omstandigheden	25
Artikel 7.10	Hardheidsclausule	25
Paragraaf 8	Overgangs- en slotbepalingen	26
Artikel 8.1	Wijzigingen	26
Artikel 8.2	Evaluatie	26
Artikel 8.3	Bekendmaking	26
Artikel 8.4	Onvoorziene gevallen/Vangnetregeling	26
Artikel 8.5	Inwerkingtreding	26
Bijlagen bij Onderwijs- en Examenregeling Bachelor in Psychologie		27
Bijlage 1	Taaleis bij buitenlandse diploma's	27
Bijlage 2	Uitvoeringsregeling uitwisseling en keuzeblokken buitenland	27
Bijlage 3	Samenstelling honoursprogramma	29

2. Regels en Richtlijnen Bachelor in Psychologie 2017-2018	30
Artikel 1 Toepasselijkheid van de regels en richtlijnen	30
Artikel 2 Examencommissie	30
Artikel 3 Examinatoren	30
Artikel 4 Aftekeningen	31
Artikel 5 Deelnameverplichting	32
Artikel 6 Judicium cum laude / summa cum laude	33
Artikel 7 Vrijstellingen	34
Artikel 8 Herkansingen	35
Artikel 9 Extra toetskansen of andere toetsvorm	35
Artikel 10 Fraude, waaronder ook plagiaat en het figneren en vervalsen van enquête- of interviewantwoorden of onderzoekgegevens	35
Artikel 11 Uitvoering en inwerkingtreding	37
Bijlage bij Regels en Richtlijnen Bachelor in Psychologie	38
Bijlage 1 Reglement bachelorthese	38

1. Onderwijs- en examenregeling Bachelor in Psychologie 2017-2018

Paragraaf 1 Algemene bepalingen

Onderwijs- en examenregeling voor het studiejaar 2017-2018 voor de bacheloropleiding psychologie van de Faculty of Psychology and Neuroscience, zoals bedoeld in artikel 7.13 van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW).

Artikel 1.1 Toepasselijkheid van de regeling

Deze regeling is van toepassing op het onderwijs, de toetsen en het examen van de bacheloropleiding psychologie van de Faculty of Psychology and Neuroscience, hierna te noemen: de opleiding. De opleiding wordt verzorgd door de Faculty of Psychology and Neuroscience, hierna te noemen: de faculteit. De regeling is vastgesteld door het faculteitsbestuur van de faculteit na verkregen advies van de opleidingscommissie en na verkregen instemming c.q. gehoord de faculteitsraad, en geldt met ingang van 1 september 2017 voor het studiejaar 2017-2018.

Deze regeling is ook van toepassing op studenten van andere opleidingen, faculteiten of onderwijsinstellingen, voor zover ze onderdelen van de opleiding waarvoor deze OER geldt volgen.

Voor de onderwijsonderdelen van de opleiding die de studenten volgen bij een andere opleiding, faculteit of onderwijsinstelling, geldt de OER van die andere opleiding, faculteit of instelling voor het betreffende onderdeel.

Artikel 1.2 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. de wet: de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek, WHW;
- b. student: degene die is ingeschreven aan de Universiteit Maastricht voor het volgen van het onderwijs en/of het afleggen van de toetsen en het examen van de opleiding;
- c. blok/module: een onderwijseenheid van de opleiding, in de zin van de WHW;
- d. propedeutische fase: de eerste periode van de opleiding met een studielast van 60 studiepunten, die samenvalt met cursusjaar 1. Aan de propedeutische fase is géén propedeutisch examen verbonden;
- e. postpropedeutische fase: het gedeelte van de bachelor, dat volgt op de propedeutische fase;
- f. cursusjaar: jaar 1, jaar 2 dan wel jaar 3 van de bacheloropleiding;

g. studiejaar:	de periode van 1 september van een kalenderjaar tot en met 31 augustus van het daaropvolgende kalenderjaar;
h. opleiding:	de bacheloropleiding genoemd in artikel 1.1 van deze regeling bestaande uit een samenhangend geheel van onderwijsenheden;
i. bachelor:	de cursusjaren 1 tot en met 3 van de opleiding;
j. onderwijsbijeenkomst:	een praktische oefening als bedoeld in artikel 7.13 lid 2 onder d van de WHW;
k. practicum:	een module die voorziet in een praktische oefening als bedoeld in artikel 7.13 lid 2 onder d van de WHW;
l. toets:	het tentamen als onderdeel van het examen als bedoeld in artikel 7.10 van de WHW;
m. examen:	het afsluitend bachelorexamen van de opleiding;
n. studiepunt:	eenheid uitgedrukt in ECTS, waarbij een studiepunt gelijk staat aan 28 uren studie;
o. examencommissie:	de commissie van de opleiding als bedoeld in artikel 7.12 van de WHW;
p. toelatingscommissie:	de commissie die is belast met de beoordeling over de toelaatbaarheid van de aanstaande student tot de opleiding.
q. opleidingscommissie:	het medezeggenschaps- en adviesorgaan dat de taken uitoefent als omschreven in artikel 9.18 en 9.38c van de wet;
r. examinerator:	de door de examencommissie aangewezen persoon die op grond van artikel 7.12c van de wet belast is met het afnemen van toetsen en het vaststellen van de uitslag daarvan;
s. blokcoördinator c.q. practicumcoördinator:	een examinerator die inhoudelijk verantwoordelijk is practicumcoördinator: voor een bepaald blok/module c.q. practicum in een bepaald blok/module;
t. college van beroep:	het college van beroep voor de examens als bedoeld in artikel 7.60 van de WHW;
u. Regels en Richtlijnen:	de door de examencommissie vastgestelde regels met betrekking tot de goede gang van zaken tijdens de toetsen en richtlijnen met betrekking tot de beoordeling van degene die de toets aflegt en met betrekking tot de vaststelling van de uitslag van de toetsen en de examens als bedoeld in artikel 7.12b lid 1, sub, b van de WHW;
v. het faculteitsbestuur:	het bestuur van de faculteit als bedoeld in artikel 9.12 van de WHW;
w. bindend studieadvies:	het advies conform artikel 7.8b van de WHW waaraan een afwijzing is verboden, het zogeheten negatief bindend studieadvies;

- x. UM: Universiteit Maastricht
y. Track: de opleiding wordt aangeboden in 2 tracks: de
Nederlandstalige track en de Engelstalige track

De overige begrippen hebben de betekenis die de wet daaraan toekent.

Paragraaf 2 Toelating

Artikel 2.1 Vooropleidingseisen

Een persoon wordt tot de opleiding toegelaten indien deze in het bezit is van een VWO-diploma bedoeld in artikel 7.24 van de wet, dan wel indien deze op grond van de wet hiervan is vrijgesteld.

Artikel 2.2 Vervangende eisen deficiënties vooropleiding

1. De examencommissie bepaalt op welke wijze deficiënties in de vooropleiding worden vervuld.
2. De examencommissie kan in bijzondere gevallen een universitair examinator in het desbetreffende vak belasten met het afnemen van één of meerdere tentamens.

Artikel 2.3 Taaleis bij buitenlandse diploma's

Artikel 2.3.1 Nederlandstalige track

1. De examinandus die beschikt over een buitenlands diploma op grond waarvan vrijstelling verleend kan worden van de in artikel 7.24 WHW bedoelde vooropleidingseis, dient ten genoegen van de examencommissie het bewijs van voldoende beheersing van de Nederlandse taal te leveren, alvorens de vrijstelling daadwerkelijk wordt verleend.
2. Aan de eis inzake voldoende beheersing van de Nederlandse taal wordt voldaan, door vóór aanvang van de opleiding het met goed gevolg afleggen van het staatsexamen Nederlands als tweede taal (NT2).
3. Van het in lid 2 genoemde examen (NT2) wordt vrijgesteld de bezitter van één van de in bijlage 1 van de examenregeling genoemde diploma's.

Artikel 2.3.2 Engelstalige track

1. De examinandus, die beschikt over een niet-EU diploma op grond waarvan vrijstelling verleend kan worden van de in artikel 7.24 WHW bedoelde vooropleidingseis, dient ten genoegen van de examencommissie het bewijs van voldoende beheersing van de Engelse taal te leveren, alvorens de vrijstelling daadwerkelijk wordt verleend.
2. Aan de eis inzake voldoende beheersing van de Engelse taal wordt voldaan, door vóór aanvang van de opleiding het met goed gevolg afleggen van een taaltoets conform de Gedragscode Internationale student.
3. Van de in lid 2 genoemde taaltoets wordt vrijgesteld de bezitter van één van de in bijlage 1 van de examenregeling genoemde diploma's.

Artikel 2.4 Colloquium Doctum

1. Degene die niet voldoet aan de vooropleidingseisen als bedoeld in artikelen 2.1. en 2.2. kan deelnemen aan een toelatingsonderzoek (colloquium doctum), conform artikel 7.29 van de wet.
2. Degene die het colloquium doctum wil afleggen, dient de leeftijd van eenentwintig jaar te hebben bereikt op de datum waarop het onderzoek zal plaatsvinden. Van deze eis kan worden afgeweken als betrokkene een diploma bezit dat buiten Nederland is afgegeven, dat in eigen land toegang geeft tot een opleiding aan een instelling voor hoger onderwijs. Van deze leeftijdseis kan eveneens worden afgeweken, wanneer betrokkene een vluchtelingenstatus bezit en zijn/haar diploma om die reden niet meer kan aantonen.

De colloquium doctum commissie is belast met de uitvoering van dit onderzoek.

Artikel 2.4.1 Nederlandstalige track

Het toelatingsonderzoek, bedoeld in artikel 7.29 van de wet, heeft betrekking op de volgende onderdelen op het daarbij vermelde niveau:

- VWO niveau Engels
- VWO niveau Wiskunde
- VWO niveau Nederlands
- VWO niveau Biologie

Nadere regels omtrent de procedure zijn vastgelegd in het Colloquium Doctum-reglement.

Artikel 2.4.2 Engelstalige track

Het toelatingsonderzoek voor de Engelstalige track, bedoeld in artikel 7.29 van de wet, heeft betrekking op de volgende onderdelen op het daarbij vermelde niveau:

- VWO niveau Engels
- VWO niveau Wiskunde
- VWO niveau Biologie

Nadere regels omtrent de procedure zijn vastgelegd in het Colloquium Doctum-reglement.

Artikel 2.5 VWO diploma 'oude stijl'

Voor de bezitter van een VWO-diploma, dat is behaald volgens de op 31 juli 1998 geldende bij en krachtens de wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften, wordt een deficiëntie in het hierna genoemde onderdeel vervuld door het ten genoegen van de examencommissie afgelegd hebben van het desbetreffende examenonderdeel op het niveau van het VWO-eindexamen:

- Wiskunde

Paragraaf 3 Inhoud en inrichting van de opleiding

Artikel 3.1 Doel van de opleiding

De afgestudeerde bachelorstudent beschikt over een academisch denk- en werk niveau op het gebied van de psychologie, inclusief de volgende vaardigheden:

<i>Studeervaardigheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> • planmatig werken; • ICT-gebruik; • redelijke beheersing Engels; • bestuderen van teksten;
<i>Academische vaardigheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> • analyseren, conceptualiseren, redeneren; • problemen stellen en (mee)helpen oplossen; • opzetten, uitvoeren, verslaan, beoordelen van (eenvoudig) onderzoek; • systematisch zoeken en selecteren van literatuur; • mondeling en schriftelijk presenteren; • beoordelen van eigen en andermans werk; • reflecteren op het vak en het werk van beoefenaars;
<i>Algemene beroepsvaardigheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> • discussiëren, argumenteren; • samenwerken, projectmatig werken; • observeren; communicatievaardigheden;
<i>Specifieke beroepsvaardigheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> • psychodiagnostiek; • psychologische gespreksvoering.

De student die de bachelorfase heeft afgerond:

1. beschikt over een algemene oriëntatie in de psychologie en haar deelgebieden in het bijzonder in de biologische en cognitieve psychologie, alsmede in de globale historische en filosofische achtergronden en grondslagen van het vak;
2. is in staat problemen op het terrein te analyseren en te conceptualiseren, daarover mondeling en schriftelijk te rapporteren, zowel aan vakgenoten als aan een breder publiek;
3. is in staat eenvoudig psychologisch onderzoek op te zetten, uit te voeren en te verslaan;
4. beschikt over methodologische kennis;
5. is in staat psychologisch onderzoek en vakliteratuur van gemiddeld niveau te begrijpen en te beoordelen en beschikt hiertoe over de onderzoeksmethodische en -technische vaardigheden die in de psychologie gemiddeld gebruikelijk zijn;
6. beschikt over voldoende kennis en vaardigheden van (een) deelgebied(en) om: *ofwel* in principe toegelaten te kunnen worden tot een masteropleiding binnen de psychologie, *ofwel* een beroep te kunnen uitoefenen op een breed terrein waarop bachelors in de psychologie werkzaam kunnen zijn.

Artikel 3.2 Vorm van de opleiding

De opleiding wordt voltijds verzorgd en wordt aangeboden in 2 tracks:

de Nederlandstalige track en de Engelstalige track. De opleiding start eenmaal per jaar in september.

Artikel 3.3 Taal waarin de opleiding wordt verzorgd

1. Het onderwijs en de toetsing in de Nederlandstalige track vinden in beginsel plaats in het Nederlands. Onderdelen kunnen in het Engels plaatsvinden. Bij het onderwijs en de toetsing van de Nederlandstalige track kan gebruik worden gemaakt van Nederlandstalige en/of Engelstalige teksten.
2. Het onderwijs en de toetsing in de Engelstalige track vinden plaats in het Engels.

Artikel 3.4 Communicatie en bekendmaking besluiten

1. Het bestuur van de faculteit, de examencommissie en de examinatoren kunnen bij het onderwijs en de examinering gebruik maken van de student portal, e-mail via het UM-account en AskPsy.nl.
2. Het bestuur van de faculteit, de examencommissie en de examinatoren kunnen bij het bekendmaken van besluiten gebruik maken van de student portal, e-mail via het UM-account en AskPsy.nl.
3. De student dient geregeld zijn/haar universitaire e-mailadres en AskPsy.nl te raadplegen. Informatie die via e-mail, of op de student portal/AskPsy.nl wordt verspreid, wordt als bekend verondersteld.

Artikel 3.5 Studielast (omvang van de opleiding)

De opleiding heeft een studielast van 180 studiepunten (ECTS), waarbij een studiepunten gelijk staat aan 28 studielast uren.

Artikel 3.6 Samenstelling

De opleiding omvat de volgende onderdelen met de daarbij vermelde studielast:

Bachelor jaar 1			
Periode	Module		
Periode 0	Vaardigheden I: Leren in groepen (2 credits) <i>Practica:</i> Introductie UM Systemen Introductie bibliotheek		
Periode 1	Sociaal gedrag (6 credits) <i>Practicum:</i> Sociale Netwerken	Methoden en technieken van onderzoek (6 credits)	Vaardigheden II: Observeren van andere mensen en jezelf (2 credits) <i>Practica:</i> Observeren van gedrag Gegevensverwerking via SPSS Systematisch literatuur zoeken Portfolio jaar 1 deel 1
Periode 2	Lichaam en gedrag (6 credits) <i>Practicum:</i> Anatomie	Statistiek voor psychologen I (6 credits) <i>Practicum:</i> SPSS I	
Periode 3	Ontdek de psychologie <i>Keuze uit:</i> Psychologie in de maatschappij (3 credits) Ontmoet je brein (3 credits) Drugs en het brein (3 credits) Lichaam in beeld (3 credits)		

Periode 4	Ontwikkeling (6 credits)	Waarnemen (6 credits)	Vaardigheden III: Communiceren (2 credits) <i>Practica:</i> Schrijfpdracht 1 Schrijfpdracht 2 Schrijfpdracht 3 Portfolio jaar 1 deel 2
Periode 5	Grondslagen en geschiedenis van de psychologie (6 credits)	Leren en geheugen (6 credits) <i>Practica:</i> Meten van cognitieve functies 1 Meten van cognitieve functies 2 Cognitieve stoornissen in de praktijk	
Periode 6	Evolutie en genetica voor psychologie (3 credits)		
Proefpersoonverplichting (1 credit). Kan al gedaan worden vanaf jaar 1, maar de studiepunten zullen opgenomen worden in jaar 3.			

Bachelor jaar 2			
Periode	Module		
Periode 1	Complexe cognitie (6 credits) <i>Practicum:</i> Cognition and Culture	Persoonlijkheid en verschillen tussen mensen (6 credits) <i>Practicum:</i> Persoonlijkeidsdiagnostiek	Vaardigheden IV: Academisch schrijven (4 credits) <i>Practicum:</i> Portfolio jaar 2
Periode 2	Psychopathologie (6 credits) <i>Practicum:</i> Psychiatrische anamnese	Functionele neuroanatomie (4 credits) <i>Practicum:</i> Neuroanatomie	
Periode 3	Kritisch denken (6 credits)		
Periode 4	Bewustzijn 6 credits)	Mens en machine (6 credits)	
Periode 5	Statistiek II (6 credits) <i>Practicum:</i> SPSS II	Onderzoekspracticum (10 credits) <i>Practica:</i> Introductie Endnote Student Psychologie Symposium	
Periode 6			
Proefpersoonverplichting (1 credit). Kan al gedaan worden vanaf jaar 1, maar de studiepunten zullen opgenomen worden in jaar 3.			

Bachelor jaar 3		
Periode	Module	
Periode 1 t/m 3	Keuzeonderwijs (24 credits)	Bachelorthese (6 credits)
Periode 4	Statistiek III (6 credits) <i>Practicum:</i> SPSS III	Methoden van cognitieve neurowetenschappen (6 credits) <i>Practica:</i> Excel voor wetenschappers Analyse van fMRI- gegevens
Periode 5	Keuze uit: Optie 1: Actie (5 credits) EN <i>Practicum:</i> Groepsbeslissingen OF Actie (5 credits) EN <i>Practicum:</i> Neuronale basis van keuzes maken	Motivatie en emotie (5 credits)
Periode 6	Keuze uit Optie 1: Psychodiagnostiek (6 credits) EN <i>Practicum:</i> Constructie van psychologische tests OF Optie 2: Psychodiagnostiek (6 credits) EN <i>Practicum:</i> De diagnostische cyclus	
Vaardigheden V: Reguleren en solliciteren (1 credit) <i>Practica:</i> Portfolio jaar 3 Quick Career Advice		
Proefpersoonverplichting (1 credit). Kan al gedaan worden vanaf jaar 1, maar de studiepunten zullen opgenomen worden in jaar 3.		

Voor een meer gedetailleerde omschrijving van de onderdelen van de opleiding wordt verwezen naar de webcatalogus op www.maastrichtuniversity.nl.

Artikel 3.7 Keuzeonderwijs

De student heeft de mogelijkheid om in jaar 3 het in artikel 3.6 examenregeling genoemde keuzeonderwijs met onder artikel 3.7.1 t/m 3.7.4 genoemde onderdelen in te vullen.

3.7.1 Minor

- a. De student is gerechtigd om in het kader van de opleiding psychologie in periode 1, 2 en 3 van het derde jaar een minor te kiezen uit het aanbod van een andere faculteit van de UM.
- b. Voor keuze komen in aanmerking de door faculteiten aangeboden minores, die als zodanig zijn opgenomen in de programmagids/cursuscatalogus van de UM.

- c. De minor heeft een totale studielast van tenminste 24 studiepunten, indien de studielast van de gekozen minor meer bedraagt dan het minimaal aantal voorgeschreven studiepunten, dan zullen deze punten tevens worden aangetekend op de lijst examenonderdelen maar tellen niet mee voor de in artikel 3.5 bedoelde studielast.

3.7.2 Keuzeblokken binnen de faculteit

Keuzeonderwijs bestaat uit regulier aangeboden (keuze)blokken van de faculteit die per studiejaar vastgesteld worden en kunnen dus per studiejaar verschillen (zie ook de Elective Guide FPN op de student portal/AskPsy).

3.7.3 Keuzeblokken buiten de faculteit

- a. De student heeft de keuze om als onderdeel van de opleiding te kiezen – onder goedkeuring van de examencommissie – voor onderdelen verzorgd door een andere faculteit van de UM, een andere Nederlandse universiteit of een buitenlandse universiteit. Voor onderdelen behaald in het buitenland gelden de regels en procedures zoals opgenomen in bijlage 2 van de examenregeling.
- b. De examencommissie kan de in lid a bedoelde goedkeuring onthouden, ingeval naar haar oordeel een voorgesteld keuzevak inhoudelijk vergelijkbaar is met eerder door de student afgelegde of nog af te leggen verplichte onderdelen en dus tot overlap zal leiden, of wanneer de inhoud geen link heeft met de doelstellingen van het bachelorprogramma.

3.7.4 Maastricht Research Based Learning (MARBLE)

- a. De opleiding kent een Research Based onderdeel: MARBLE.
- b. Jaarlijks wordt door de examencommissie namens het faculteitsbestuur een aantal studenten geselecteerd voor deelname aan MARBLE.
Daarbij gelden de volgende criteria:
- De top 20% (op basis van studieresultaten) van 2de jaars studenten wordt tegen het einde van het 2de jaar persoonlijk aangeschreven.
 - Aanmelding voor overige studenten gebeurt op basis van onderstaande criteria:
 - Motivatiebrief;
 - 1ste studiejaar volledig afgerond en nominaal studeren in jaar 2.
- c. De procedure wordt gepubliceerd in de programmagids of op de facultaire website.
- d. Voorwaarde voor definitieve deelname aan het MARBLE project is dat jaar 1 en 2 volledig zijn behaald.
- e. Voorwaarde voor toekenning van studiepunten aan het MARBLE project is dat de bachelorthese geschreven wordt over het MARBLE onderzoek.
- f. Bij een voldoende afronding van het MARBLE project worden 12 studiepunten toegekend die deel uitmaken van het keuzeonderwijs.
- g. Er wordt bij voldoende afronding een afzonderlijk certificaat uitgereikt.

Artikel 3.8 Honoursprogramma

1. De opleiding kent een honoursprogramma. De samenstelling daarvan is vermeld in bijlage 3 van de examenregeling.
2. Jaarlijks wordt door de examencommissie namens het faculteitsbestuur een aantal studenten geselecteerd voor deelname aan het honoursprogramma. Daarbij gelden de volgende criteria:
 - Bachelorstudenten worden uitgenodigd het honoursprogramma te volgen als zij alle eerstejaarsblokken/modules in één keer hebben gehaald en tot de beste 20 van hun jaar behoren, berekend naar het GPA.
 - Daarnaast moeten de geselecteerde studenten een GPA van minimaal 8.00 hebben behaald.
3. De selectieprocedure wordt gepubliceerd op de student portal/AskPsy.nl.
4. De studiepunten in het honoursprogramma komen boven op de studielast zoals bedoeld in artikel 3.5 van de examenregeling.

Artikel 3.9 Het examen

Het examen bestaat uit de volgende onderdelen:

- a. de onderwijsonderdelen van cursusjaar 1 zoals vermeld in artikel 3.6 van de examenregeling;
- b. de onderwijsonderdelen van cursusjaar 2 zoals vermeld in artikel 3.6 van de examenregeling;
- c. de onderwijsonderdelen van cursusjaar 3 zoals vermeld in artikel 3.6 van de examenregeling;
- d. de practica en de daarbij behorende opdrachten behorende bij de blokken/modules als bedoeld onder a, b en c;
- e. de bijeenkomsten behorende bij de onderdelen a – d.

Paragraaf 4 Onderwijs

Artikel 4.1 Blokken/modules; samenstelling; feitelijke vormgeving

1. Voor de onderdelen van de opleiding worden blokken/modules verzorgd met een studielast zoals vermeld in artikel 3.6 van de examenregeling.
2. Het onderwijsprogramma omvat per jaar 42 weken.
3. De student kan het rooster van de blokken waarvoor hij/zij staat ingeschreven inzien via de student portal/AskPsy.nl alsmede waar en wanneer toetsen plaatsvinden van de blokken waarvoor hij/zij staat ingeschreven.

Artikel 4.2 Voorkennis; ingangseisen

1. Ten aanzien van de ingangseisen met betrekking tot de onderwijsonderdelen geldt het volgende:
 - a. Aan het onderwijs van "Statistiek II" en "Statistiek III" kan pas worden deelgenomen nadat voor het blok "Statistiek I" een voldoende is behaald. Aan het onderwijs van "Statistiek II" kan worden deelgenomen indien en voor zover op de peildatum van 15 maart van het betreffende studiejaar een voldoende behaald is voor "Statistiek I".

- b. Aan het onderwijs van "Onderzoekspracticum" kan deelgenomen worden indien en voor zover op de peildatum van 15 maart van het betreffende studiejaar een voldoende behaald is voor de volgende blokken:
 - "Statistiek I", en
 - "Methoden en Technieken"
 - c. Aan het onderwijs van "Psychodiagnostiek" kan pas worden deelgenomen nadat voor het blok "Statistiek I" een voldoende is behaald.
 - d. Portfolio jaar 1, deel 2 kan alleen gedaan worden als Portfolio jaar 1, deel 1 is afgerond, Portfolio jaar 2 kan alleen gedaan worden als Portfolio jaar 1, deel 2 is afgerond, en Portfolio jaar 3 kan alleen gedaan worden als Portfolio jaar 2 is afgerond.
2. Om toegelaten te worden tot of toestemming te krijgen voor het volgen van keuzeonderwijs in het buitenland moet voldaan zijn aan de volgende eis:
 - a. Jaar 1 moet in zijn geheel behaald zijn (60 studiepunten) (zie ook bijlage 2 van de examenregeling);
 - b. Alle examenonderdelen van jaar 2 uit periode 1, 2 en 3 moeten behaald zijn;
 - c. Er moet voldaan zijn aan de proefpersoonverplichting.
 3. Het is mogelijk om over te stappen van de ene naar de andere track, waarbij de volgende restricties gelden:
 - a. overstappen kan slechts aan het einde van het academisch jaar;
 - b. overstappen is slechts 1 maal toegestaan;
 - c. overstappen dient aangevraagd te worden bij de examencommissie.
 4. Ingeval de student zonder toestemming van de examencommissie deelneemt aan de in lid 1 en 2 genoemde onderwijsonderdelen zonder dat aan de gestelde eisen is voldaan, kan het behaalde resultaat van het onderwijsonderdeel ongeldig worden verklaard door de examencommissie.

Artikel 4.3 Inschrijven onderwijs

Aan het onderwijs van een blok/module kan pas worden deelgenomen nadat de student zich tijdig daarvoor heeft ingeschreven via de student portal. Informatie en deadlines betreffende registratie van blokken/modules en de registratie van blokken/modules is terug te vinden op de student portal/ AskPsy.

Paragraaf 5 Toetsing

Artikel 5.1 Algemeen

1. Tijdens een blok/module wordt de student op academische vorming getoetst en wordt getoetst of de student in voldoende mate de gestelde leerdoelen heeft bereikt.
2. In het blokboek staat beschreven aan welke prestaties de student moet voldoen om het blok/de module met succes af te ronden en wat de criteria zijn waarop de student beoordeeld wordt.
3. In het Reglement van Orde bij Toetsen staat de gang van zaken bij toetsing beschreven. Het Reglement van Orde bij Toetsing is terug te vinden op de student portal/AskPsy.nl.

Artikel 5.2 Cijfers

1. Cijfers worden gegeven op een schaal van 0,0 tot en met 10,0.
2. Cijfers voor toetsen en beoordelingen worden afgerond naar het dichtstbijzijnde hele of halve cijfer:
 - decimalen $< .25$ of $\geq .75$ worden afgerond naar het dichtstbijzijnde hele cijfer;
 - decimalen $\geq .25$ maar $< .75$ worden afgerond naar het dichtstbijzijnde halve cijfer.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 5.2 lid 2 van de examenregeling, worden cijfers voor toetsen die zijn beoordeeld met een 5,1, 5,2, 5,3 of 5,4 afgerond naar een 5,0 en worden cijfers voor toetsen die zijn beoordeeld met een 5,5, 5,6, 5,7, 5,8 of 5,9 afgerond naar een 6,0.
4. Een beoordeling wordt als voldoende aangemerkt vanaf 6,0 en hoger.

Artikel 5.3 Volgorde van examenonderdelen

1. Studenten mogen gedurende het eerste studiejaar enkel deelnemen aan de examenonderdelen van het eerste cursusjaar van de bacheloropleiding. Studenten mogen gedurende het tweede studiejaar enkel deelnemen aan examenonderdelen van het eerste en het tweede cursusjaar van de bacheloropleiding. Studenten mogen gedurende het derde en de daaropvolgende studiejaar deelnemen aan alle examenonderdelen van de bachelor.
2. Conform artikel 7,30 lid 3 van de WHW kan de examencommissie een student de toegang verlenen tot het afleggen van andere onderdelen van het examen anders dan bedoeld in lid 1.
3. Ingeval de student zonder toestemming van de examencommissie afwijkt van de in lid 1 beschreven volgorde/eisen, kan door de examencommissie het resultaat van de desbetreffende toets ongeldig worden verklaard.

Artikel 5.4 Tijdvakken en frequentie van de toetsen

1. Tot het afleggen van toetsen wordt tweemaal per studiejaar, op door het faculteitsbestuur te bepalen tijdstippen, de gelegenheid gegeven: éénmaal tijdens dan wel direct na afloop van de blok/moduleperiode (reguliere toets) en éénmaal in de loop van het studiejaar in de daarvoor bestemde perioden (herkansingstoets). Op de student portal/AskPsy.nl worden de tijdstippen waarop de toetsen kunnen worden afgelegd, vermeld.
2. In bijzondere gevallen kan de examencommissie besluiten tot het afnemen van een toets op een ander moment dan de ingevolge het eerste lid vastgestelde gelegenheden.

Artikel 5.5 Inschrijven/uitschrijven toetsen

Aan een toets van een blok/module kan pas worden deelgenomen nadat de student zich tijdig daarvoor heeft (is) ingeschreven via de student portal. Nadere informatie en deadlines betreffende inschrijven van toetsen en herkansingen alsmede betreffende het uitschrijven van toetsen en herkansingen is terug te vinden op de student portal/AskPsy.nl.

Artikel 5.6 Vorm van de toetsen

1. De toetsen worden in beginsel schriftelijk afgelegd. Onder schriftelijk afleggen wordt mede verstaan het afleggen van een toets per computer. Een schriftelijke toets kan bestaan uit open vragen, meerkeuze vragen, juist-onjuist vragen, een individueel werkstuk, een onderzoeksartikel, een essay of portfolio-toetsing. Een combinatie van open vragen met of juist-onjuist vragen of meerkeuzevragen is toegestaan. De examencommissie is bevoegd in bijzondere omstandigheden aan de student een andere vorm van toetsing of weging toe te staan, in welk geval de examencommissie de voorwaarden bepaalt waaronder dit plaatsvindt.
2. Voorwaarde voor de aftekening van toetsen is dat voldaan is aan de in artikel 4 van de Regels en Richtlijnen opgenomen minimale deelname aan de onderwijsgroepen (zie ook artikel 5 van de Regels en Richtlijnen).
3. In het Reglement van Orde bij Toetsen is vastgelegd op welke wijze en onder welke voorwaarden de schriftelijke toetsen worden afgenomen.
4. Indien een examinerator gebruik wil maken van een andere toetsvorm, dan dient de examinerator uiterlijk vier weken voorafgaand aan de geplande startdatum van het blok/module daarvoor toestemming te vragen aan de examencommissie.
5. Aan studenten met een functiebeperking wordt op aanvraag bij de examencommissie de gelegenheid geboden de toetsen af te leggen op een zoveel mogelijk aan hun individuele beperking aangepaste wijze. De examencommissie wint zo nodig deskundig advies in bij de studieadviseur van de faculteit en/of studentendecaan van het Studenten Service Centrum alvorens te beslissen.
6. In uitzonderlijke gevallen kan de examencommissie een student toestemming geven voor een mondelinge toets. Daartoe dient een schriftelijk verzoek ingediend te worden bij de examencommissie. Keurt de examencommissie de aanvraag goed, dan gelden de volgende voorwaarden:
 - a. Mondeling wordt niet meer dan één persoon tegelijk getoetst, tenzij de examencommissie anders heeft bepaald;
 - b. Een mondelinge toets wordt afgenomen door de examinerator in aanwezigheid van een andere docent, tenzij de examencommissie anders heeft bepaald;
 - c. Het mondeling afnemen van een toets geschiedt in het openbaar, tenzij de examencommissie of de desbetreffende examinerator in een bijzonder geval anders heeft bepaald, dan wel de student tegen openbaarheid bedenkingen heeft.

Artikel 5.7 Schriftelijke werkstukken

De examencommissie kan richtlijnen opstellen voor de werkstukken. De richtlijnen worden opgenomen in de bij het onderdeel behorende handleiding.

Artikel 5.8 Deelname aan de onderwijsgroepen

1. De examencommissie bepaalt in de Regels en Richtlijnen, artikel 4 en 5, het percentage van de verplichte minimale deelname aan de onderwijsgroepen. De examencommissie stelt vast op welke wijze de feitelijke deelname van iedere student aan het onderwijs wordt geregistreerd.

2. Studenten die het percentage van de verplichte minimale deelname aan de onderwijsgroepen niet halen en niet meer dan 1 bijeenkomst extra hebben gemist dan is toegestaan, kunnen alsnog aan de aanwezigheid voldoen door uiterlijk 2 weken na afloop van de bloktoetsing bij de examencommissie een inhaalopdracht aan te vragen. Per studiejaar wordt maximaal voor 3 blokken/modules een inhaalopdracht gehonoreerd. De examencommissie bericht hierover aan de student uiterlijk 4 weken na de datum waarop de bloktoets is afgenomen.
3. Indien in een betreffend studiejaar de aanwezigheidsverplichting is behaald, dan zal deze gedurende de rest van de studie geldig blijven, ook al is de desbetreffende bloktoets in dat studiejaar niet behaald.

Artikel 5.9 Vaststelling en bekendmaking toetsuitslag

1. De examencommissie stelt voor elk examenonderdeel normen vast voor de beoordeling daarvan.
2. De examiner stelt de uitslag van een schriftelijk tentamen vast binnen 15 werkdagen na de dag waarop het is afgelegd, en verschaft bureau onderwijs de nodige gegevens ten behoeve van de bekendmaking van de uitslag aan de student.
3. Bij de bekendmaking van de uitslag van een schriftelijke toets wordt aangegeven op welke wijze inzage kan worden verkregen en beroep kan worden aangetekend als bedoeld in artikel 6.5 van de examenregeling.
4. Ten aanzien van een op een andere wijze dan schriftelijk af te leggen toets bepaalt de examencommissie tevoren op welke wijze en binnen welke termijn de student een schriftelijk bewijsstuk omtrent de uitslag verkrijgt.

Artikel 5.10 Inzagerecht

1. Uiterlijk binnen een termijn van 10 werkdagen na de bekendmaking van de uitslag van een schriftelijke toets, waaronder mede wordt begrepen een computertoets, krijgt de student op zijn verzoek inzage in zijn beoordeelde werk.
2. Uiterlijk binnen de in lid 1 genoemde termijn kan elke belanghebbende op zijn verzoek inzage krijgen in de vragen en opdrachten van de schriftelijk afgenomen toets alsmede zo mogelijk van de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden.

Artikel 5.11 Aftekening van blokken/modules

1. Het in voldoende mate deelnemen aan de onderwijsbijeenkomsten en het met goed gevolg deelnemen aan de toets en de practica wordt gehonoreerd met een aftekening van het desbetreffende blok/module. Een aftekening wordt verkregen nadat een examiner of een niet tot de wetenschappelijke staf behorend lid van het personeel onder toezicht en verantwoordelijkheid van de examencommissie, heeft verklaard dat aan de eisen van dat onderdeel van het examen is voldaan. Voorwaarde voor het verkrijgen van een aftekening is dat de student heeft voldaan aan de toelatingseisen tot het desbetreffende examenonderdeel. De examencommissie kan, indien niet voldaan is aan de toelatingseisen, de beslissing van de examiner herroepen.

2. In het geval dat de in lid 1 bedoelde functionaris twijfelt of aan de eisen voor aftekening van een blok is voldaan, legt hij/zij dit ter beslissing voor aan de examencommissie.

Artikel 5.12 Geldigheidsduur

1. De geldigheidsduur van behaalde examenonderdelen is in beginsel onbeperkt. In afwijking hiervan kan de examencommissie voor een toets die langer dan 6 jaar geleden is behaald, een aanvullende dan wel een vervangende toets of toetsonderdeel opleggen, indien de getoetste kennis of het getoetste inzicht van de student aantoonbaar verouderd is of de getoetste vaardigheden aantoonbaar verouderd zijn.
2. Indien er sprake is van bijzondere omstandigheden als bedoeld in artikel 7,51 tweede lid van de wet, wordt de periode van 6 jaar in het eerste lid verlengd met de duur van de financiële ondersteuning die de student uit het profileringsfonds krijgt.
3. Deeltoetsen en opdrachten die behaald zijn binnen een onderdeel dat niet met goed gevolg is afgelegd, kunnen vervallen na het studiejaar waarin zij zijn behaald, tenzij de examencommissie anders bepaalt.

Artikel 5.13 Bewaartermijn toetsen

1. De opgaven, uitwerkingen en het beoordeelde werk van de schriftelijke toetsen worden gedurende 2 jaar na vaststelling van de toets-/ examenuitslag bewaard.
2. De theses en de beoordeling daarvan worden gedurende ten minste 7 jaar na de beoordeling bewaard.
3. Het diploma en de daarbij horende cijferlijst worden 30 jaar bewaard.

Artikel 5.14 Vrijstelling

1. De examencommissie kan de student op diens verzoek, gehoord de desbetreffende examinerator vrijstelling verlenen voor een examenonderdeel indien de student:
 - a. hetzij een qua inhoud en niveau overeenkomstig examenonderdeel van een universitaire opleiding met goed gevolg heeft afgelegd;
 - b. hetzij aantoonbaar door werk- c.q. beroepservaring over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken m.b.t. het desbetreffende examenonderdeel.
2. Voor verleende vrijstellingen geldt eenzelfde geldigheidsduur als voor toetsresultaten (zie art. 5.12).
3. De examencommissie verleent geen vrijstelling op grond van toetsen die door een student zijn behaald buiten de opleiding in de periode waarin de student door de examencommissie was uitgesloten van deelname aan toetsen van de opleiding als gevolg van fraude.

Artikel 5.15 Grade Point Average (GPA)

1. De gewogen gemiddelde score (GPA) wordt bepaald over alle examenonderdelen die worden gewaardeerd op een tienpuntsschaal met uitzondering van het keuzeonderwijs en, indien van toepassing, het honoursprogramma. Toetsscores worden

gewogen aan de hand van het aantal studiepunten dat per examenonderdeel behaald kan worden (zie ook artikel 3.6 van de examenregeling).

2. Een behaalde onvoldoende voor een toets wordt meegenomen in de bepaling van het GPA.
3. Bij een bepaling van het GPA op een voorlopige cijferlijst wordt een blok waarvan niet aan de toets is deelgenomen, niet meegenomen in de bepaling. In dat geval zal naast het GPA ook het aantal behaalde studiepunten worden vermeld ten opzichte van het aantal studiepunten dat behaald had kunnen worden in de vorm van een "progress rate".
4. Op een definitieve cijferlijst wordt een GPA slechts vermeld wanneer minimaal 60 ECTS aan blokken/modules zijn behaald die in de bepaling van het GPA conform het bepaalde in lid 1 worden meegenomen.

Artikel 5.16 Fraude

1. Onder fraude, waaronder ook plagiaat wordt begrepen, wordt verstaan het handelen of nalaten van een student waardoor een juist oordeel over zijn of haar kennis, inzicht en vaardigheden geheel of gedeeltelijk onmogelijk wordt.
2. Onder plagiaat wordt verstaan de presentatie van ideeën of woorden uit eigen of andermans bronnen, zonder correcte bronvermelding.
3. Indien de examencommissie vaststelt dat een student bij een toets of toetsonderdeel fraude heeft gepleegd, kan de examencommissie passende maatregelen opleggen.
4. De examencommissie kan in ernstige gevallen van fraude het College van Bestuur van de UM voorstellen om de inschrijving van betrokkene(n) student(en) voor de opleiding definitief te beëindigen.
5. In de Regels en Richtlijnen wordt nader uitgewerkt wat onder fraude wordt verstaan en welke maatregelen de examencommissie kan opleggen.

Artikel 5.17 Ongeldige toets

Indien er sprake is van zodanige onregelmatigheden ten aanzien van een toets, dat een juist oordeel over de kennis, het inzicht en/of de vaardigheden van de student onmogelijk is gebleken, kan de examencommissie de toets ongeldig verklaren voor zowel de student als een groep van studenten.

Artikel 5.18 Ongeschiktheid (Judicium Abeundi)

1. De examencommissie of de decaan/het faculteitsbestuur kan in bijzondere gevallen en na zorgvuldige afweging van de betrokken belangen het College van Bestuur verzoeken de inschrijving van een student voor de opleiding te beëindigen dan wel te weigeren, als die student door zijn/haar gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van één of meer beroepen waartoe de door hem/haar gevolgde opleiding hem opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening. De decaan/het faculteitsbestuur, de examencommissie en het college van bestuur nemen

- daarbij het Protocol Judicium Abeundi in acht zoals dit door de Nederlandse federatie voor Universitaire Medische centra op 1 november 2010 is vastgesteld.
2. Het hieromtrent bepaalde in het Inschrijvingsbesluit Universiteit Maastricht is van toepassing.

Paragraaf 6 Examen

Artikel 6.1 Examen

1. De examencommissie stelt de uitslag van het examen vast en reikt het getuigschrift als bedoeld in artikel 6,3 van de examenregeling uit zodra de student aan de eisen van het examenprogramma heeft voldaan.
2. Alvorens de uitslag van het examen vast te stellen kan de examencommissie zelf een onderzoek instellen naar de kennis van de student met betrekking tot een of meer onderdelen of aspecten van de opleiding, indien en voorzover de uitslagen van de desbetreffende toetsen daartoe aanleiding geven.
3. Voor het behalen van het examen geldt als voorwaarde dat alle onderdelen genoemd in artikel 3,6 van de examenregeling zijn behaald of een vrijstelling is verkregen.
4. Voor het behalen van het examen en de afgifte van het getuigschrift geldt tevens als voorwaarde dat de student ingeschreven was voor de opleiding in de periode dat de toetsen zijn afgelegd, de student werd begeleid of het werk van de student is beoordeeld.
5. Een getuigschrift kan slechts worden uitgereikt nadat is gebleken dat de student aan alle verplichtingen, waaronder de betaling van het collegegeld, heeft voldaan.
6. Als datum voor het examen (afstudeerdatum) geldt de laatste dag van de maand waarin de student aan alle examenverplichtingen heeft voldaan.
7. Degene die heeft voldaan aan de examenvereisten en aanspraak heeft op uitreiking van een getuigschrift, kan onder opgave van redenen de examencommissie verzoeken daartoe nog niet over te gaan.
Dit verzoek moet worden ingediend minimaal een maand voordat de laatste opdracht is ingeleverd of de laatste toets is afgelegd.
De examencommissie willigt het verzoek in ieder geval en voor een door de faculteit te bepalen periode in wanneer de student een bestuursfunctie vervult of gaat vervullen waarvoor minimaal 9 maanden financiële ondersteuning uit het profileringsfonds wordt toegekend, of een INKOM bestuursfunctie vervult of gaat vervullen.

Artikel 6.2 Graad

Aan degene die het examen met goed gevolg heeft afgelegd, wordt de graad 'Bachelor of Science' verleend.

Artikel 6.3 Getuigschrift

1. Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd wordt door de examencommissie een getuigschrift uitgereikt, nadat door of namens het

College van Bestuur van de UM is verklaard dat aan de procedurele eisen voor afgifte is voldaan. Het getuigschrift is gebaseerd op het model dat het College van Bestuur van de UM heeft vastgesteld.

2. Op het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegd examen wordt vermeld:
 - a. de naam van de instelling;
 - b. de naam van de opleiding;
 - c. de verleende graad;
 - d. de datum waarop de opleiding voor het laatst is geaccrediteerd dan wel de toets 'nieuwe opleiding' heeft ondergaan.
3. Degene die aanspraak heeft op uitreiking van een getuigschrift, kan onder opgave van reden de examencommissie verzoeken daartoe nog niet over te gaan.
4. Het getuigschrift wordt ondertekend door de voorzitter van de examencommissie en de decaan.
5. De uitreiking van het getuigschrift geschiedt in het openbaar, tenzij de examencommissie in bijzondere gevallen anders bepaalt.
6. Bij het getuigschrift wordt in de Nederlandstalige track een afzonderlijke Nederlandse en Engelse cijferlijst uitgereikt. In de Engelstalige track wordt enkel een Engelse cijferlijst uitgereikt.
7. Bij het getuigschrift voegt de examencommissie een Engelstalig diploma-supplement toe zoals bedoeld in artikel 7,11, lid 4 van de WHW, dat gebaseerd is op het door het College van Bestuur van de UM vastgesteld model, dat voldoet aan het overeengekomen Europese standaardformaat.
8. De examencommissie kan de judicia 'cum laude' en 'summa cum laude' verlenen overeenkomstig het bepaalde in de Regels en Richtlijnen voor het bachelorexamen.
9. Degene die meer dan één blok/module met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift kan worden uitgereikt, ontvangt desgevraagd een door de examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de blokken/modules zijn vermeld die met goed gevolg zijn afgelegd.

Artikel 6.4 Certificaat honoursprogramma

1. Indien het honoursprogramma als bedoeld in artikel 3.8 van de examenregeling met goed gevolg is afgesloten, wordt naast het getuigschrift bedoeld in artikel 6.3 van de examenregeling een afzonderlijk certificaat uitgereikt waarop dit is vermeld. Het certificaat is gebaseerd op het model dat het College van Bestuur van de UM heeft vastgesteld.
2. Voor het behalen van dit certificaat gelden naast de vereisten van het reguliere bachelorexamen de volgende voorwaarden:
 - een student dient voor de toetsen van alle onderdelen een voldoende te hebben gehaald. Indien een student voor een van de onderdelen van het honoursprogramma een onvoldoende heeft gehaald, wordt hij/zij van verdere deelname aan het programma uitgesloten;
 - uitsluiting vindt eveneens plaats indien hij/zij een onvoldoende heeft behaald voor een onderdeel van het reguliere programma.

3. De examencommissie beslist of de student heeft voldaan aan alle specifieke vereisten van het honoursprogramma.

Artikel 6.5 Beroepsrecht

Een betrokkene kan binnen 6 weken na bekendmaking van een besluit van de examinator en de examencommissie daartegen beroep instellen bij de UM ter attentie van het Complaint Service Point. Het beroepschrift moet zijn ondertekend, voorzien zijn van een datum alsmede de naam en adres van de indiener en dient vergezeld te gaan van de gronden waarop het beroep berust en zo mogelijk een afschrift van het besluit waartegen het beroep is gericht.

Paragraaf 7 Studietoetsen

Artikel 7.1 Studietoetsregistratie

1. De faculteit registreert de individuele studieresultaten van de studenten op een zodanige wijze dat deze geraadpleegd kunnen worden door de studenten via de student portal.
2. Zij wijst elke student tenminste een maal per jaar erop (bij voorkeur rond/in de maand mei) zijn/haar studieresultaten in de student portal te controleren.

Artikel 7.2 Studietoetsbegeleiding

De faculteit draagt zorg voor de introductie en de studietoetsbegeleiding van de studenten die voor de opleiding zijn ingeschreven.

Artikel 7.3 Mentoraat

In het kader van het mentoraat krijgt elke eerstejaarsstudent aan het begin van de studie een mentor toegewezen. Een belangrijk doel van het mentoraat is het bieden van ondersteuning, in het bijzonder inzake de bevordering van de studietoetsvoortgang. In dat kader bespreekt de mentor tweemaal in het 1e studiejaar de studietoetsvoortgang met zijn/haar studenten. Daarnaast wordt in het mentoraat een begin gemaakt met het aanleren van studie- en academische vaardigheden.

Artikel 7.4 Studietoetsadvies propedeutische fase

1. Aan het einde van het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van de voltijdse bacheloropleiding wordt door of namens het faculteitsbestuur aan iedere student een studietoetsadvies uitgebracht over het al dan niet voortzetten van de studie.
2. In het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase ontvangt de student 2 maal een voortgangsbericht, eenmaal in januari en eenmaal in mei.

Artikel 7.5 Bindend (Negatief) studietoetsadvies (BSA)

1. Indien het in artikel 7.4 van de examenregeling bedoelde advies negatief is, wordt aan het advies een afwijzing verbonden voor de bacheloropleiding.
2. De in lid 1 genoemde afwijzing is bindend en houdt in dat de student zich gedurende de daarop volgende 4 studie jaren niet kan inschrijven voor de bacheloropleiding.

3. Een BSA wordt uitgebracht aan de student die op enig ogenblik in het eerste studiejaar stond ingeschreven voor de voltijdse bacheloropleiding en die aan het einde van het desbetreffende studiejaar niet heeft voldaan aan de norm zoals genoemd in artikel 7.6 van de examenregeling.
4. Alvorens een negatief studieadvies wordt afgegeven, wordt de student in de gelegenheid gesteld te worden gehoord.
5. Indien het in lid 1 en 3 bedoelde negatieve advies betrekking heeft op de Nederlandstalige of Engelstalige track, dan is aan het advies ook een afwijzing op grond van art. 7.8b lid 3 WHW verbonden voor de anderstalige track.

Artikel 7.6 Normen

1. Aan het einde van het eerste jaar van inschrijving voor de voltijdse bacheloropleiding dient de student tenminste 1 van de volgende 2 blokken/modules te hebben behaald:
 - Statistiek I
 - Methoden & Techniekenen minimaal 42 studiepunten van het eerste cursusjaar te hebben behaald.
2. Indien aan een student door de examencommissie vrijstellingen zijn verleend, dan dient de student aan het einde van het eerste jaar van inschrijving minimaal 70% van de studiepunten van alle niet vrijgestelde examenonderdelen te hebben behaald, inclusief Statistiek I of Methoden & Technieken.

Artikel 7.7 Procedure

1. Uiterlijk in de maanden januari en mei van het eerste studiejaar wordt aan de daarvoor in aanmerking komende student een schriftelijk waarschuwingsadvies afgegeven.
2. Halverwege de maand juli van het eerste studiejaar wordt aan de daarvoor in aanmerking komende student schriftelijk medegedeeld dat het faculteitsbestuur voornemens is een negatief studieadvies te geven.
3. Voordat een BSA wordt afgegeven, wordt de student in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. De student wordt hierop gewezen in de mededeling genoemd in lid 2. De hoorzittingen vinden in juli/ augustus plaats.
4. Aan de studieadviseur wordt meegedeeld welke studenten in aanmerking komen voor een negatief advies. De studieadviseur kan gevraagd en ongevraagd advies geven aan het faculteitsbestuur.
5. Nadat de student is gehoord, wordt door het faculteitsbestuur bepaald of aan de student een BSA wordt uitgebracht.
6. Het besluit inzake een BSA wordt uiterlijk 31 augustus schriftelijk aan de student medegedeeld.
7. Tegen een besluit inhoudende een negatief studieadvies kan binnen 6 weken na de dag waarop het besluit is bekendgemaakt, beroep worden ingesteld bij het Complaint Service Point van de Universiteit Maastricht.

Artikel 7.8 Uitstel studieadvies

1. Als in verband met persoonlijke omstandigheden die in het eerste jaar zijn opgetreden geen oordeel kan worden gegeven over de geschiktheid van de student voor de opleiding, kan in afwijking van artikel 7.4 dat oordeel tot een later moment binnen de propedeutische fase worden uitgesteld. Voor de betreffende student kan een aangepaste norm worden gehanteerd.
2. Indien het advies wordt uitgesteld wordt het advies gegeven uiterlijk aan het einde van het tweede jaar van inschrijving voor de opleiding. Het uitgestelde advies wordt omgezet in een positief advies indien de (aangepaste) BSA norm is behaald. De student krijgt alsnog een negatief advies indien de student de afgesproken norm niet heeft gehaald.
3. In de afweging om een BSA uit te brengen betreft het faculteitsbestuur op verzoek van de student de persoonlijke omstandigheden. Tevens wordt bij de afweging betrokken het studiegedrag van de student, de met de studieadviseur gemaakte afspraken en/of studieplanning, het moment van melden van de persoonlijke omstandigheden en het aan het eind van het eerste jaar behaalde studieresultaat.

Artikel 7.9 Persoonlijke omstandigheden

1. De persoonlijke omstandigheden die in acht worden genomen bij het uitbrengen van het studieadvies zijn:
 - a. ziekte van betrokkene;
 - b. lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoornis van betrokkene;
 - c. zwangerschap van betrokkene;
 - d. bijzondere familieomstandigheden;
 - e. bestuurlijke activiteiten als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder e, f en g van het Uitvoeringsbesluit WHW.
2. De student die als gevolg van persoonlijke omstandigheden redelijkerwijze kan vermoeden studievertraging op te lopen, dient dit tijdig aan de studieadviseur te melden. De aanmelding heeft tot doel de studievertraging ten gevolge van de omstandigheden te beperken en, indien naar het oordeel van de studieadviseur nodig, een individueel studieplan op te stellen. De aanmelding is tijdig indien dit geschiedt binnen 4 weken na het begin van de omstandigheden. Indien de omstandigheden zodanig zijn, dat de student of diens zaakwaarnemer niet in de gelegenheid is dit binnen 4 weken aan te melden, wordt het al dan niet tijdig kenbaar maken beoordeeld in het licht van die omstandigheden.

Artikel 7.10 Hardheidsclausule

Het faculteitsbestuur kan in bijzondere gevallen waarin toepassing van bovenstaande regels rondom het studieadvies tot onbillijkheden van zwaarwegende aard zou leiden, ten gunste van de student afwijken van de vastgestelde regeling.

Paragraaf 8 Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 8.1 Wijzigingen

1. Wijzigingen van deze regeling worden door het faculteitsbestuur, na advies van de opleidingscommissie en na verkregen instemming c.q. gehoord van de faculteitsraad, bij afzonderlijk besluit vastgesteld.
2. Een wijziging van deze regeling heeft geen betrekking op het lopende studiejaar, tenzij de belangen van de studenten daardoor redelijkerwijs niet worden geschaad.
3. Een wijziging kan voorts niet ten nadeel van studenten van invloed zijn op een beslissing, die krachtens deze regeling door de examencommissie is genomen ten aanzien van een student.

Artikel 8.2 Evaluatie

Het faculteitsbestuur draagt zorg voor regelmatige evaluatie van het onderwijs en weegt in elke geval daarbij, ten behoeve van de bewaking en zo nodig bijstelling van de studielast, het tijdsbeslag dat daaruit voor studenten voortvloeit.

Artikel 8.3 Bekendmaking

1. Het faculteitsbestuur draagt zorg voor een passende bekendmaking van deze regeling, van de Regels en Richtlijnen die door de examencommissie zijn vastgesteld, alsmede van elke wijziging van deze stukken, onder meer door opneming op de facultaire website/de student portal/AskPsy.
2. Elke belangstellende kan bij bureau onderwijs een exemplaar van de in het eerste lid bedoelde stukken verkrijgen.

Artikel 8.4 Onvoorziene gevallen/Vangnetregeling

1. In die gevallen waarin deze regeling niet voorziet, of niet duidelijk voorziet, wordt door of namens het faculteitsbestuur beslist, na de examencommissie te hebben gehoord.
2. De examencommissie is bevoegd in individuele gevallen waarin toepassing van de onderwijs en examenregeling, met uitzondering van de regels rondom het studieadvies, tot kennelijk onredelijke uitkomsten leidt, ten gunste van de student af te wijken van de vastgestelde regeling.

Artikel 8.5 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 september 2017 en geldt voor het studiejaar 2017-2018.

Aldus vastgesteld door het bestuur van de faculteit op 11 mei 2017.

Bijlagen bij Onderwijs- en Examenregeling Bachelor in Psychologie

Bijlage 1 Taales bij buitenlandse diploma's

Nederlandstalige track

Van het in artikel 2.3.1 lid 3 van de examenregeling genoemde examen (NT2) wordt vrijgesteld de bezitter van één van de volgende diploma's:

- Internationaal Baccalaureaat Dutch A op "higher" en "standard level";
- Internationaal Baccalaureaat Dutch B op "higher level";
- Europees Baccalaureaat schriftelijk examen afgelegd in Nederlands als eerste of tweede taal;
- Belgisch Secundair Onderwijs Nederlands als examenvak (zowel ASO, KSO, TSO als BSO);
- Frans Baccalaureaat Nederlands als eerste, tweede of derde taal;
- Groot-Brittannië GCE A-level of (I)GCSE in Nederlands (schriftelijk examen).

Engelstalige track

Van de in artikel 2.3.2 lid 3 van de examenregeling genoemde taaltoets wordt vrijgesteld de bezitter van een diploma uit een land waarin Engels de officiële voer- en onderwijstaal is (Australië, Canada, Ierland, Nieuw-Zeeland, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten).

Bijlage 2 Uitvoeringsregeling uitwisseling en keuzeblokken buitenland

1. Onderdelen, behaald in het kader van een door het faculteitsbestuur vastgesteld uitwisselingsprogramma, kunnen ingebracht worden in het examen van de opleiding waar de student voor ingeschreven staat.
2. De student die een deel van zijn/haar studie in het buitenland wil doen, doet dit in het kader van het uitwisselingsprogramma van de faculteit bij één van diens uitwisselingspartners.
3. Studie in het kader van het uitwisselingsprogramma maakt deel uit van de studie aan de UM.
4. De selectie van de studenten die voor het volgen van keuzeonderwijs in het buitenland in aanmerking komen geschiedt in twee rondes. In de eerste ronde komen de studenten in aanmerking die het eerste jaar van de bachelor behaald hebben in het academische jaar van aanvang van hun studie. In de tweede ronde komen studenten in aanmerking die in het tweede jaar van de bachelor, alsnog alle onderdelen uit jaar 1 van de bachelor behaald hebben.
5. Het getuigschrift kan niet worden afgegeven voordat de uitwisseling is afgerond en de resultaten uit het buitenland zijn verwerkt.
6. In verband met de eisen aan niveau en inhoud van het afsluitend examen van de betreffende opleiding gelden voor inbreng een aantal voorwaarden. De beoordeling, of inbreng van een onderdeel voor het examen mogelijk is, wordt

uitgevoerd door de examencommissie. Inbreng is uitsluitend mogelijk met toestemming van de examencommissie. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan zijn de volgende:

- a. het onderdeel is academisch van aard en dient minimaal van een tweedejaarsniveau te zijn;
 - b. het onderdeel overlapt qua inhoud niet of nauwelijks met andere onderdelen van het examen en qua inhoud is er een link met de doelstellingen van het bachelorprogramma (artikel 3.1 van de examenregeling);
 - c. het onderdeel is behaald in het kader van een uitwisselingsprogramma;
 - d. de student vraagt vooraf schriftelijk toestemming voor inbreng, in beginsel door middel van indienen van een verzoek met bijlagen bij bureau onderwijs, die de gegevens doorstuurt naar de examencommissie;
 - e. de student overlegt op verzoek aan de examencommissie aanvullende informatie.
7. Bij verwerking door de examencommissie van in het buitenland behaalde uitslagen gelden de volgende regels:
- a. resultaten die behaald zijn in het buitenland worden pas verwerkt als het Portfolio keuzeonderwijs is behaald;
 - b. uitslagen moeten door middel van duidelijke, originele, schriftelijke berichten van de betreffende universiteit worden ingeleverd bij de examencommissie; deze berichten dienen bij voorkeur - naast persoonlijke gegevens van de student en gegevens van de universiteit - de volgende informatie te bevatten: code en naam vak, niveau vak, studielast vak, tentamendatum en -uitslag;
 - c. inbreng is alleen mogelijk als er een voldoende beoordeling is; uitsluitend 'gevolgd' of bepalingen van dergelijke strekking zijn niet genoeg. Een resultaat dat in het betreffende land voldoende is, geldt ook hier als voldoende, een buitenlandse onvoldoende is hier ook onvoldoende;
 - d. de studielast die is toegekend door de buitenlandse universiteit wordt hier zonder aanpassingen overgenomen; als bijvoorbeeld 6 ECTS is toegekend door de betreffende universiteit, geldt het vak bij de faculteit ook voor 6 ECTS, ongeacht hoe moeilijk of gemakkelijk men het vak ervaren heeft;
 - e. als de studielast in het buitenland niet in ECTS maar in andere eenheden wordt uitgedrukt, wordt de studielast door de examencommissie omgerekend naar ECTS. De omrekening geschiedt op basis van de studielast van een volledig jaar studie of een volledige opleiding in relatie tot een studielast van 60 ECTS voor een jaar in Maastricht of 180 ECTS voor de 3-jarige bacheloropleiding.
 - f. indien het keuzeonderwijs wordt aangeboden en gevolgd in een andere taal dan de eigen moedertaal of het Engels, dan kunnen maximaal 6 ECTS toegekend worden voor een taal cursus in de betreffende taal, mits deze van een academisch niveau is en er minimaal 12 ECTS behaald zijn aan keuzeonderwijs in deze taal.

8. Voor zover in de onderwijs- en examenregeling en dit artikel zaken niet zijn geregeld met betrekking tot inbreng van onderdelen elders behaald, beslist de examencommissie.

Bijlage 3 Samenstelling honoursprogramma

Het honoursprogramma bestaat uit de volgende onderdelen met de daarbij vermelde studielast:

• Introduction	1 ECTS
• Behavioural Economics	2 ECTS
• Science in Action	2 ECTS
• Genetics	2 ECTS
• Philosophy & Psychology of Consciousness	2 ECTS
• Computational Models	2 ECTS
• Historical Book Review	2 ECTS
• Honours+	5 ECTS

Totaal honoursprogramma 18 ECTS

2. Regels en Richtlijnen Bachelor in Psychologie 2017-2018

Artikel 1 Toepasselijkheid van de regels en richtlijnen

1. Deze regels en richtlijnen zijn van toepassing op het onderwijs, de toetsen en het examen van de bacheloropleiding psychologie van de Faculty of Psychology and Neuroscience.
2. De regeling heeft betrekking op alle studenten die zijn ingeschreven voor de opleiding.
3. In tegenstelling tot het gestelde in lid 1 en 2 van dit artikel blijft de regeling zoals vermeld in de onderwijs- en examenregeling die gold bij de start van de opleiding van een student, op deze student van toepassing.
4. De regels en richtlijnen worden jaarlijks door de examencommissie aangepast en vastgesteld.

Artikel 2 Examencommissie

De examencommissie draagt zorg voor de uitvoering van de regeling voor het bachelorexamen en zijn onderdelen, rekening houdend met de wet en met de onderwijs- en examenregeling over de inrichting en omvang van de examens van de opleiding psychologie van de Faculty of Psychology and Neuroscience. De examencommissie wijst examinatoren aan die namens de examencommissie bevoegd zijn toetsen af te nemen. In voorkomende gevallen kan de examencommissie beslissingen van examinatoren nietig verklaren en een nieuwe beslissing nemen. Dit geldt in het bijzonder wanneer de student niet heeft voldaan aan de toelatingseisen tot het afgelegde examenonderdeel.

Artikel 3 Examinatoren

1. Leden van de wetenschappelijke staf, die benoemd zijn tot coördinator van een onderwijsonderdeel/blok/module, zijn als verantwoordelijk examinator tevens eindverantwoordelijk voor de toetsing van het betreffende onderwijsonderdeel/blok/module.
2. Leden van de wetenschappelijke staf die onderwijs geven in een onderwijsonderdeel/blok/module, zijn bevoegd op te treden als uitvoerend examinator/beoordelaar. Dit houdt in dat deze -onder de eindverantwoordelijkheid van de blokcoördinator- toetsvragen kan opstellen, toetsvragen en papers/opdrachten kan corrigeren en beoordelen en presentaties kan beoordelen.
3. De examencommissie kan overige leden van het wetenschappelijk personeel en deskundigen van buiten de opleidingen als uitvoerend of verantwoordelijk examinator aanwijzen.
4. Deskundigen van buiten de faculteit kunnen uitsluitend als (uitvoerend) examinator optreden, nadat de examencommissie een onderbouwd verzoek daartoe van de betreffende opleidings-directeur heeft goedgekeurd.

5. De examencommissie kan overgaan tot intrekking van de aanwijzing als examinator indien de examinator zich niet houdt aan wet- en regelgeving of richtlijnen van de examencommissie, of als de competentie van examinator op het gebied van toetsen (maken, afnemen, beoordelen) herhaaldelijk van onvoldoende kwaliteit is gebleken.

Artikel 4 Aftekeningen

1. *Blokken/modules*

Voor elk van de blokken/modules geldt dat een student een aftekening verkrijgt indien voldaan is aan elk van de volgende eisen:

- a. Voldaan hebben aan de deelnameverplichting voor onderwijsbijeenkomsten als bedoeld in artikel 5 lid 1 R&R;
 - Voor een student die 10 minuten of later na officiële aanvangstijd van de bijeenkomst pas aanwezig is zal de aanwezigheid niet worden afgetekend;
 - De student moet bij minimaal 85% van de onderwijsbijeenkomsten van een module bestaande uit tenminste 7 bijeenkomsten aanwezig zijn geweest om aan de toets te mogen deelnemen dan wel minimaal 100% aanwezig zijn geweest bij een blok/module bestaande uit 6 of minder bijeenkomsten;
 - Indien niet aan de aanwezigheidsplicht is voldaan, en indien niet meer dan 1 bijeenkomst extra is gemist dan is toegestaan, is de student voorwaardelijk toegelaten tot deelname aan de bloktoets.
 - Per studiejaar kan een student voor maximaal 3 modules in aanmerking komen voor een inhaalopdracht, waarbij eventuele inhaalopdrachten voor het keuzeonderwijs buiten beschouwing worden gelaten.
 - Om in aanmerking te kunnen komen voor een inhaalopdracht om alsnog aan de aanwezigheidsverplichting te voldoen, dient de student binnen 10 werkdagen - te rekenen vanaf de laatste dag in de betreffende toetsweek - na afloop van de reguliere toets het elektronische formulier "verzoek inhaalopdracht" via de student portal/AskPsy in te vullen en in te sturen. In uitzondering op bovenstaande dienen inhaalopdrachten voor het keuzeonderwijs aangevraagd te worden bij de blokcoördinator.
 - Indien niet meer dan 1 bijeenkomst extra is gemist dan is toegestaan en niet meer dan 3 inhaalopdrachten zijn aangevraagd, zal aan de student een vervangende opdracht verstrekt worden.
 - Deze vervangende opdracht dient binnen 4 weken na toekenning te worden ingeleverd bij de betreffende blokcoördinator. Bij voldoende aftekening van deze vervangende opdracht is alsnog voldaan aan de aanwezigheidsverplichting en zal de voorwaardelijke bloktoets geldig worden verklaard.
 - Indien de aanvraag niet op tijd is ingeleverd en/of indien meer bijeenkomsten extra zijn gemist, wordt geen inhaalopdracht verstrekt en vervalt de voorwaardelijke bloktoets. De student dient het daaropvolgende studiejaar alsnog te voldoen aan de aanwezigheidsplicht en de bloktoets.

- b. indien van toepassing, een voldoende beoordeling en 100% aanwezigheid voor de practica. Voor een student die 10 minuten of later na officiële aanvangstijd van het practicum pas aanwezig is, zal de aanwezigheid van het practicum niet worden afgetekend;
- c. minimaal een voldoende beoordeling voor de afsluitende toets. Een beoordeling wordt als voldoende aangemerkt vanaf 6.0 en hoger.
- d. in afwijking van lid c kan éénmaal gecompenseerd worden. Een resultaat van een 5.0 kan gecompenseerd worden met een blokbeoordeling van minimaal een 8.0. In de bachelor is compensatie mogelijk voor maximaal één onvoldoende blokbeoordeling met een 5.0. Een blokbeoordeling van een 4.5 of lager is niet compenseerbaar. De statistiekonderdelen (M&T, statistiek I, statistiek II en statistiek III), het vaardigheidsonderwijs, onderzoekspracticum, psychodiagnostiek, het keuzeonderwijs (zie artikel 3.7 examenregeling) en de bachelorthese kunnen niet gecompenseerd worden of als compensatie gelden. Aftekening van een blok via compensatie vindt alleen plaats indien daarnaast voldaan is aan de volgende voorwaarden: de aanwezigheid is behaald, indien van toepassing, de practica zijn afgetekend, en minimaal een gelijk aantal ECTS. Dit geldt zowel voor het blok dat gecompenseerd wordt als ook voor het blok waarmee gecompenseerd wordt. Een blok van 3 ECTS kan door een blok van 6 ECTS worden gecompenseerd (maar niet andersom). Een eenmaal ingediend en toegekend verzoek tot compensatie kan niet worden herroepen.

2. Keuzeonderwijs

Voor het onderdeel 'keuzeonderwijs' geldt dat een aftekening verkregen wordt als voldaan is aan elk van de volgende eisen:

- a. de student moet per onderdeel (discussiegroep, lezingen en eventuele practica) minimaal 85% aanwezig zijn geweest. Voor een student die 10 minuten of later na officiële aanvangstijd van de bijeenkomst pas aanwezig is zal de aanwezigheid niet worden afgetekend. Indien niet aan de aanwezigheidsplicht is voldaan, geldt de regeling zoals hierboven beschreven onder punt 1a.
- b. een voldoende beoordeling voor eventuele praktische oefeningen behorende bij het onderdeel;
- c. minimaal een voldoende beoordeling voor de afsluitende toets. Een beoordeling wordt als voldoende aangemerkt vanaf 6.0 en hoger.

Artikel 5 Deelnameverplichting

1. Met betrekking tot de onderwijsbijeenkomsten van modules en blokken bestaande uit tenminste 7 bijeenkomsten geldt een minimale deelnameverplichting van 85% per blok/module:
 - op een totaal van 18 bijeenkomsten: tenminste 16 bijeenkomsten;
 - op een totaal van 17 bijeenkomsten: tenminste 15 bijeenkomsten;
 - op een totaal van 16 bijeenkomsten: tenminste 14 bijeenkomsten;
 - op een totaal van 15 bijeenkomsten: tenminste 13 bijeenkomsten;

- op een totaal van 14 bijeenkomsten: tenminste 12 bijeenkomsten;
- op een totaal van 13 en 12 bijeenkomsten: tenminste 11 bijeenkomsten;
- op een totaal van 11 bijeenkomsten: tenminste 10 bijeenkomsten;
- op een totaal van 10 bijeenkomsten: tenminste 9 bijeenkomsten;
- op een totaal van 9 bijeenkomsten: tenminste 8 bijeenkomsten;
- op een totaal van 8 bijeenkomsten: tenminste 7 bijeenkomsten;
- op een totaal van 7 bijeenkomsten: tenminste 6 bijeenkomsten;

Met betrekking tot de onderwijsbijeenkomsten van modules en blokken bestaande uit 6 of minder bijeenkomsten geldt 100% aanwezigheidsverplichting.

2. Voor de practica geldt een deelnameverplichting van 100%. Voor bepaalde blokken/modules geldt dat het zo kan zijn dat er geen onderscheid gemaakt wordt tussen onderwijsgroepsbijeenkomsten en practicumbijeenkomsten. In dat geval geldt dat er minimaal 9 en maximaal 18 bijeenkomsten in het betreffende blok/module zijn. Voor deze blokken/modules geldt een aanwezigheidsverplichting van minimaal 85%.
3. De deelname aan de practica en de onderwijsbijeenkomsten wordt per onderwijsgroep op een formulier geregistreerd.
4. Wanneer een student niet heeft voldaan aan de deelnameverplichting, wordt het desbetreffende blok/module of het practicum niet afgetekend.
5. Indien in een betreffend studiejaar de aanwezigheidsverplichting is behaald, dan zal deze gedurende de rest van de studie geldig blijven, ook al is de desbetreffende toets in dat studiejaar niet behaald.

Artikel 6 Judicium cum laude / summa cum laude

1. Aan het bachelorexamen wordt het judicium 'cum laude' gehecht, indien voldaan is aan elk van de volgende eisen:
 - a. gewogen gemiddelde score (GPA) van minimaal een 8,00 over alle examenonderdelen die worden gewaardeerd op een tienpuntsschaal (uitgezonderd het keuzeonderwijs en het honoursprogramma (indien van toepassing)). Hierbij geldt bovendien dat geen enkele van deze examenonderdelen mag zijn herkanst of gecompenseerd;
 - b. toetsscores worden gewogen aan de hand van het aantal studiepunten dat per examenonderdeel behaald kan worden (zie ook artikel 3.6 van de examenregeling);
 - c. Bachelorthese: score minimaal 8,0.

Het judicium 'cum laude' wordt niet toegekend indien examenonderdelen ter waarde van meer dan 20 studiepunten vrijgesteld zijn. Bij vrijstelling van de bachelorthese vervalt het recht op toekenning van het judicium 'cum laude', ongeacht het aantal studiepunten dat vrijgesteld is.
2. Aan het bachelorexamen wordt het judicium 'summa cum laude' gehecht, indien voldaan is aan elk van de volgende eisen:
 - a. gewogen gemiddelde score (GPA) van minimaal een 9,00 over alle examenonderdelen die worden gewaardeerd op een tienpuntsschaal

(uitgezonderd het keuzeonderwijs en het honoursprogramma (indien van toepassing)). Hierbij geldt bovendien dat geen enkele van deze examenonderdelen mag zijn herkanst of gecompenseerd;

- b. toetsscores worden gewogen aan de hand van het aantal studiepunten dat per examenonderdeel behaald kan worden (zie ook artikel 3.6 van de examenregeling);
- c. Bachelorthese: score minimaal 9,0.

Het judicium 'summa cum laude' wordt niet toegekend indien examenonderdelen ter waarde van meer dan 20 studiepunten vrijgesteld zijn. Bij vrijstelling van de bachelorthese vervalt het recht op toekenning van het judicium 'summa cum laude', ongeacht het aantal studiepunten dat vrijgesteld is.

Artikel 7 Vrijstellingen

1. Een verzoek tot vrijstelling van het afleggen van een examenonderdeel op grond van het bepaalde bij of krachtens de wet wordt ingediend bij de examencommissie. Bij het verzoek dienen schriftelijke bewijsstukken te worden overlegd die het verzoek kunnen ondersteunen.
2. De examencommissie neemt een gemotiveerde beslissing binnen 4 weken na ontvangst van het verzoek. De examencommissie kan besluiten de termijn van 4 weken te verlengen met een door haar te bepalen termijn. De student wordt het besluit schriftelijk medegedeeld.
3. Een verzoek tot vrijstelling wordt alleen in behandeling genomen, indien het is ingediend door een student die is ingeschreven bij FPN en voldaan heeft aan zijn/haar financiële verplichting.

Artikel 8 Herkansingen

Voor studenten die in eerste instantie niet zijn geslaagd voor een onderdeel van het bachelorexamen, gelden de volgende herkansingsregelingen. De betreffende herkansingen staan uitsluitend open voor studenten die hebben voldaan aan de aanwezigheidsplicht.

1. Toetsen

Aan de student die voor een toets een onvoldoende heeft behaald, wordt één herkansing per academisch jaar aangeboden. Een voldoende cijfer mag niet herkanst worden. Bij herkansingen geldt het hoogste cijfer.

2. Practica & Vaardigheden

Aan de student die een practicum – of vaardigheidsbijeenkomst heeft gemist of een onvoldoende heeft behaald voor een opdracht van het practicum/vaardigheid wordt per practicum/vaardigheid 1 herkansing per academisch jaar aangeboden. Als niet meer dan 1 practicum – of vaardigheidsbijeenkomst is gemist kan deze worden ingehaald. Voor sommige practica/vaardigheden zal een extra practicum- of vaardigheids-bijeenkomst gepland worden, voor andere practica/vaardigheden zal

een inhaalopdracht gemaakt moeten worden. Een student komt alleen in aanmerking voor een herkansing als deze zich op tijd afmeldt bij de practicumcoördinator. Een student die ingedeeld is of zich heeft ingeschreven voor een practicum- of vaardigheidsbijeenkomst en hieraan niet heeft kunnen deelnemen, moet zich uiterlijk binnen een week na de gemiste bijeenkomst afmelden bij de practicum-coördinator. Een student die zich niet ingeschreven heeft en/of niet op tijd heeft afgemeld, komt niet in aanmerking voor een herkansing van het practicum/vaardigheid. Voor de SPSS-practica die behoren bij de verschillende statistiek blokken/modules geldt een uitzondering. Hiervoor geldt dezelfde procedure als voor de reguliere blokken/modules (zie Regels en Richtlijnen artikel 4 lid 1 a en b). Wordt een practicum/vaardigheid afgesloten met een verslag, dan moet dit voor de deadline ingeleverd worden. Een verslag kan alleen herkanst worden als aan de gestelde eisen is voldaan en het voor de deadline is ingeleverd, maar onvoldoende beoordeeld is (zie Regels en Richtlijnen artikel 8 lid 3).

3. Werkstukken

Voor werkstukken (inclusief de bachelorthesis) geldt dat één herkansingsmogelijkheid per academisch jaar wordt aangeboden. Een werkstuk kan alleen herkanst worden als het voor de deadline is ingeleverd en aan de gestelde eisen is voldaan, maar onvoldoende beoordeeld is. De herkansing bestaat uit het herschrijven van het desbetreffende werkstuk.

Artikel 9 Extra toetskansen of andere toetsvorm

De examencommissie kan besluiten om in bijzondere gevallen een student een andere toetsvorm toe te staan en/of naast de reguliere toets en herkansing een extra toetsgelegenheid te bieden. Zij kan daartoe overgaan als er sprake is van bijzondere aantoonbare persoonlijke omstandigheden van een student waardoor deze onevenredige studievertraging zou oplopen. Bijzondere persoonlijke omstandigheden die in acht genomen kunnen worden zijn:

- a. ziekte van de betrokkene;
- b. lichamelijke, zintuiglijke of enig andere functiestoornis van betrokkene;
- c. zwangerschap van betrokkene;
- d. bijzondere familieomstandigheden;
- e. bestuurlijke activiteiten als bedoeld in art. 2.1 lid 1 onder e, f en g van het uitvoeringsbesluit WHW.

Artikel 10 Fraude, waaronder ook plagiaat en het figneren en vervalsen van enquête- of interviewantwoorden of onderzoekgegevens

1. Indien de examencommissie vaststelt dat een student bij enig toets of toetsonderdeel:
 - a. ongeoorloofde hulpmiddelen en/of apparaten binnen handbereik heeft gehad, dan wel gebruik maakt of heeft gemaakt van ongeoorloofde hulpmiddelen en/of (communicatie)middelen zoals opgenomen in het Reglement van Orde bij Toetsing.;

- b. verbaal of door middel van gebaren zonder toestemming van een surveillant, examinator of lid van de examencommissie heeft gecommuniceerd of getracht te communiceren met een medestudent;
 - c. heeft afgekeken of heeft getracht af te kijken, dan wel de gelegenheid tot afkijken heeft gegeven;
 - d. zich heeft uitgegeven dan wel laten uitgeven voor iemand anders;
 - e. de examencommissie, corrector, examinator dan wel surveillant ten aanzien van de tentaminering opzettelijk heeft misleid, althans heeft getracht te misleiden of de gelegenheid daartoe heeft gegeven;
kan de examencommissie een maatregel opleggen als genoemd in lid 5 van dit artikel.
2. Indien de examencommissie vaststelt dat een student bij enig toets of toetsonderdeel plagiaat heeft gepleegd, waaronder onder andere wordt begrepen indien de student:
 - a. gebruik heeft gemaakt dan wel heeft overgenomen van eigen of andermans teksten, gegevens, ideeën of gedachten zonder volledige en correcte bronvermelding;
 - b. de structuur dan wel het centrale gedachtegoed uit bronnen van derden als eigen werk of eigen gedachten heeft gepresenteerd;
 - c. niet duidelijk heeft aangegeven in de tekst, bijvoorbeeld via aanhalingstekens of een bepaalde vormgeving, dat letterlijke of bijna letterlijke citaten werden overgenomen;
 - d. de inhoud van eigen of andermans teksten heeft geparafraseerd zonder voldoende bronvermelding;
 - e. beeld-, geluids- of testmateriaal, software en programmacodes heeft overgenomen van anderen zonder bronverwijzing en het zodoende heeft laten doorgaan voor eigen werk;
 - f. werk heeft overgenomen van medestudenten en dit heeft laten doorgaan voor eigen werk;
 - g. werk(stukken) heeft ingediend die verworven zijn van een derde of die –al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven en dit heeft laten doorgaan voor eigen werk;
kan de examencommissie een maatregel opleggen als genoemd in lid 5 van dit artikel.
3. Indien de examencommissie vaststelt dat een student bij enig blok of module enquête- of interviewantwoorden of onderzoekgegevens heeft gefingeerd en/of vervalst, kan de examencommissie een maatregel opleggen als genoemd in lid 5 van dit artikel.
4. In het geval van fraude/plagiaat in groepsopdrachten, worden in beginsel alle studenten uit de groep verantwoordelijk gesteld voor de fraude/plagiaat, tenzij het duidelijk blijkt dat slechts één student heeft gefraudeerd. In dat laatste geval zal alleen aan de betreffende student een sanctie worden opgelegd.

5. Indien de examencommissie vaststelt dat een student bij enig toets of toetsonderdeel zich anderszins aan fraude heeft schuldig gemaakt, kan de examencommissie een maatregel opleggen als genoemd in lid 6 van dit artikel.
6. In de onder lid 1, lid 2, lid 3, lid 4 en of lid 5 bedoelde gevallen kan de examencommissie het resultaat van de desbetreffende toets ongeldig verklaren en voorts de volgende maatregelen opleggen:
 - berisping;
 - uitsluiting van (verdere) deelname aan een of meer toetsen van de opleiding voor een periode van ten hoogste één jaar.
7. De examencommissie kan in ernstige gevallen van fraude het College van Bestuur van UM voorstellen om de inschrijving van betrokkene(n) student(en) voor de opleiding definitief te beëindigen.
8. Alvorens de examencommissie een passende maatregel neemt, of een voorstel aan het College van Bestuur doet, wordt betrokken student in de gelegenheid gesteld terzake te worden gehoord.
9. Indien fraude is vastgesteld, wordt dit opgenomen in het dossier van betrokken student.
10. Indien na onderzoek uiteindelijk wordt vastgesteld dat betrokken student zich niet schuldig heeft gemaakt aan fraude, wordt correspondentie over de vermeende fraude geanonimiseerd en niet opgenomen in het dossier van betrokken student.
11. De examencommissie verleent geen vrijstelling op grond van buiten de eigen opleiding behaalde onderwijsresultaten, behaald in de periode waarvoor de student op basis van gepleegde fraude was uitgesloten van deelname aan tentamens van de opleiding.

Artikel 11 Uitvoering en inwerkingtreding

1. In de gevallen waarin de Regels en Richtlijnen niet voorzien, beslist de examencommissie.
2. Deze Regels en Richtlijnen treden in werking met ingang van het studiejaar 2017-2018.

Aldus vastgesteld door de examencommissie op 20 april 2017.

Bijlage bij Regels en Richtlijnen Bachelor in Psychologie

Bijlage 1 Reglement bachelorthese

1. De bachelorthese is een individueel en zelfstandig geschreven werkstuk.
2. Voor richtlijnen betreffende het schrijven van de bachelorthese wordt verwezen naar de Handleiding Schrijfonderwijs (Manual Writing Skills) die te vinden is op de student portal/AskPsy.nl.
3. Het wisselen van onderwerp en begeleider is niet meer toegestaan nadat de begeleiding is ingegaan en/of de student feedback heeft gekregen.
4. De bachelorthese wordt in twee etappes geschreven. Voor de eerste deadline moet de eerste volledige versie ingeleverd worden. De begeleider geeft feedback op deze versie. Deze versie wordt nog niet met een cijfer beoordeeld. De feedback wordt verwerkt in de laatste versie die voor de tweede deadline ingeleverd dient te worden. Deze laatste versie wordt met een cijfer beoordeeld door twee docenten (de begeleider en een tweede beoordelaar).
5. De bachelorthese wordt beoordeeld op de criteria die beschreven staan in de Handleiding Schrijfonderwijs (Handbook Writing Skills). Hooguit één van deze aspecten mag als onvoldoende beoordeeld zijn. In de eindbeoordeling van de begeleider wordt tevens de kwaliteit van de eerste versie van de bachelorthese meegenomen.
6. Het eindcijfer van de bachelorthese is het gemiddelde cijfer van de eindbeoordeling van de begeleider en van de tweede beoordelaar. De eindbeoordeling van de bachelorthese van zowel de begeleider als de tweede beoordelaar dient, gebaseerd op alle aspecten, minimaal een 6.0 te zijn. Er mag niet meer dan 2.0 punten verschil zijn tussen de eindbeoordeling van de begeleider en tweede beoordelaar.
7. Indien een eindbeoordeling van de bachelorthese -hetzij van de eerste begeleider hetzij van de tweede beoordelaar- met een onvoldoende resultaat wordt afgesloten, geldt de herkansingsregeling voor schriftelijke werkstukken, artikel 8 lid 3 van de Regels en Richtlijnen.

PRODUCTIE / BIJLAGE

11

(Positief advies UR d.d. 3 maart 2010; CvB brief km. S&C/389.373/sm d.d. 10 maart 2010 aan UR)

1. Het bacheloronderwijs aan de UT wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. In afwijking van de eerste volzin kan in een bacheloropleiding een andere taal worden gebezigd:
 - a. wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft,
 - b. wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt, of
 - c. indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt.
2. Het masteronderwijs aan de UT wordt Engelstalig gegeven, aangezien de specifieke aard, de inrichting en de kwaliteit van het onderwijs daartoe noodzaakt.
3. Voor al het Engelstalig onderwijs aan de UT geldt dat de examens Engelstalig worden afgenomen, tenzij de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de student aanleiding geeft om het examen Nederlandstalig af te nemen.

Ten aanzien van de bepalingen in artikel 2 en artikel 3 gelden de volgende voorwaarden:

- a. het is de verantwoordelijkheid van de opleidingen om te voorkomen dat het Engelstalig aanbieden van het onderwijs en het Engelstalig afnemen van examens ten koste gaat van de kwaliteit en studeerbaarheid van het onderwijs,
- b. om de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs te garanderen dienen alle docenten die bij het uitoefenen van hun onderwijstaken Engels als voertaal hanteren aantoonbaar te beschikken over het niveau van Engelse taalvaardigheid, dat nodig is om de betreffende onderwijstaak naar behoren uit te voeren. De opleiding, waartoe een onderwijseenheid behoort, wordt verantwoordelijk gehouden voor het toezien op en het naleven van deze voorwaarde,
- c. om de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs te garanderen dienen alle studenten die wensen deel te nemen aan het

- betreffende onderwijs en de daaraan verbonden examens, aantoonbaar te beschikken over de daartoe benodigde Engelse taalvaardigheid. De opleiding, waartoe een onderwijseenheid behoort, wordt verantwoordelijk gehouden voor het toezien op en het naleven van deze voorwaarde,
- d. indien een opleiding constateert dat docenten of studenten niet voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld in het tweede en derde lid, dient de opleiding, waartoe de betreffende onderwijseenheid behoort de docenten en studenten de mogelijkheid te bieden om alsnog aan de gestelde voorwaarden te voldoen. Daarbij dient een opleiding nadrukkelijk rekening te houden met de voorwaarde zoals gesteld in het eerste lid.
4. In het Onderwijs- en Examenreglement (OER) van iedere opleiding dient te zijn vastgelegd welke voertaal wordt gehanteerd binnen de betreffende opleiding. Voor de Engelstalige opleidingen geldt dat in het OER dient te zijn vastgelegd op welke wijze de opleiding garandeert, dat wordt voldaan aan de daaraan verbonden voorwaarden, zoals gesteld in artikel 3.

PRODUCTIE / BIJLAGE

12

UNIVERSITEIT TWENTE.

RICHTLIJN ONDERWIJS- EN EXAMENREGELING BACHELOROPLEIDINGEN (M.U.V. UCT ATLAS)

Versie Faculteit BMS 2016-2017

De decaan van de faculteit,

gelet op de artikelen 9.5, 9.15, eerste lid, onder a, 7.13, eerste en tweede lid, 9.38, onder b, en 9.18, eerste lid, onder a, en 7.59 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek,

gehoord het advies van de opleidingscommissie en de instemming dan wel het advies van de faculteitsraad ten aanzien van de opleidings specifieke bijlage van de betreffende opleiding,¹

besluit vast te stellen de onderwijs- en examenregeling van de hierna genoemde opleidingen:

Communicatiewetenschap (CW)

European Public Administration (EPA)

International Business Administration (IBA)

Onderwijskunde (OWK)

Psychologie (PSY)

Technische Bedrijfskunde (TBK)

¹ Het adviesrecht heeft conform artikel 7.13 WHW betrekking op de onderdelen a t/m g van dat artikel. Op de overige onderdelen heeft de faculteitsraad instemmingsrecht.

INHOUDSOPGAVE

PARAGRAAF 1 - ALGEMENE BEPALINGEN	4
Art 1.1 - TOEPASSELIJKHEID VAN DEZE REGELING	4
Art 1.2 - BEGRIPSBEPALINGEN	4
PARAGRAAF 2 - TOELATING	9
Art 2.1 - VOOROPLEIDINGSEISEN	9
Art 2.2 - TAALEIS BACHELOROPLEIDING BIJ BUITENLANDS DIPLOMA	9
Art 2.3 - TOELATINGSONDERZOEK OF COLLOQUIUM DOCTUM	9
PARAGRAAF 3 - INHOUD EN INRICHTING VAN DE OPLEIDING	10
Art 3.1 - DOEL VAN DE OPLEIDING	10
Art 3.2 - INRICHTING VAN DE OPLEIDING	10
Art 3.3 - TAAL WAARIN DE OPLEIDING WORDT VERZORGD	11
Art 3.4 - VRIJSTELLING	12
Art 3.5 - VRIJ ONDERWIJSPROGRAMMA	12
PARAGRAAF 4 - ONDERWIJS EN TOETSING	13
Art 4.1 - ALGEMEEN	13
Art 4.2 - MODULES	14
Art 4.3 - INSCHRIJVING VOOR DE ONDERWIJSEENHEID EN DE TOETSEN	14
Art 4.4 - TOETSSHEMA	15
Art 4.5 - MONDELINGE TOETSEN	15
Art 4.6 - TERMIJN BEOORDELING	16
Art 4.7 - GELDIGHEIDSDUUR	17
Art 4.8 - NABESPREKINGS- EN INZAGERECHT	17
Art 4.9 - BEWAARTERMIJN TOETSEN	17
PARAGRAAF 5 - EXAMEN	18

UNIVERSITEIT TWENTE.

Art 5.1 -	EXAMENCOMMISSIE	18
Art 5.2 -	EXAMEN	18
Art 5.3 -	GRAAD	18
Art 5.4 -	GETUIGSCHRIFT	19
PARAGRAAF 6 - STUDIEBEGELEIDING EN (BINDEND) STUDIEADVIES		21
Art 6.1 -	STUDIEVOORTGANGSOVERZICHT	21
Art 6.2 -	STUDIEBEGELEIDING	21
Art 6.3 -	(BINDEND) STUDIEADVIES	21
Art 6.4 -	(BINDEND) STUDIEADVIES: MEERDERE OPLEIDINGEN	23
PARAGRAAF 7 - STUDEREN MET EEN FUNCTIEBEPERKING		24
Art 7.1 -	STUDEREN MET EEN FUNCTIEBEPERKING	24
PARAGRAAF 8 - WIJZIGINGEN, OVERGANGSREGELINGEN, BEROEP EN BEZWAAR		26
Art 8.1 -	STRIJDIGHEID MET DE REGELING	26
Art 8.2 -	FOUTEN OF ONVOLLEDIGHEDEN IN DE ADMINISTRATIE	26
Art 8.3 -	WIJZIGING REGELING	26
Art 8.4 -	OVERGANGSREGELING	26
Art 8.5 -	BEOORDELING ONDERWIJS- EN EXAMENREGELING	27
Art 8.6 -	BEROEP EN BEZWAAR	27
Art 8.7 -	HARDHEIDSCLAUSULE	27
Art 8.8 -	BEKENDMAKING	27
Art 8.9 -	INWERKINGTREDING	28
<i>Bijlage:</i>		
<i>1. Reglement inzake Orde, Calamiteiten en Fraude</i>		28
<i>2. Regeling voor onderwijs door studenten niet-bekostigd onderwijs</i>		32

PARAGRAAF 1 - ALGEMENE BEPALINGEN

Art 1.1 - TOEPASSELIJKHEID VAN DEZE REGELING

- 1) De onderwijs- en examenregeling is van toepassing op alle studenten die staan ingeschreven bij de betreffende opleiding.
- 2) Voor studenten die als student zijn ingeschreven bij een van de opleidingen aan de UT en bij een of meerdere andere opleidingen aan de UT onderwijsseenheden of onderdelen daarvan volgen die niet behoren tot de eigen opleiding gelden voor die onderwijsseenheden of onderdelen daarvan de bepalingen uit de Regeling voor onderwijs door studenten niet-bekostigd onderwijs.
- 3) Voor elke opleiding bestaat een opleidingsspecifieke bijlage.
- 4) Per opleiding vormen dit algemene deel en de opleidingsspecifieke bijlage samen de onderwijs- en examenregeling voor de betreffende bacheloropleiding.
- 5) Het algemene deel en de opleidingsspecifieke bijlage van de onderwijs- en examenregeling worden vastgesteld door de decaan.
- 6) De examencommissie van een opleiding stelt regels vast over de uitvoering van haar taken en bevoegdheden, conform artikel 7.12b van de WHW.
- 7) De wettelijke bevoegdheden van de examencommissie van een opleiding zijn van toepassing op alle onderwijsseenheden die deel uitmaken van de opleiding van de student. *Hier valt onder het kernprogramma van 120 EC en de afstudeerfase met een totale omvang van 30EC.*
- 8) Voor de Engelstalige bacheloropleidingen zijn Engelse vertalingen van dit algemene deel en de opleidingsspecifieke bijlage van de onderwijs- en examenregeling en de regels en richtlijnen van de examencommissie van die bacheloropleiding beschikbaar. *In geval van conflict is de Nederlandse tekst bepalend en niet de Engelse vertaling.*
- 9) Verzoeken om uitzonderingen op het in de onderwijs- en examenregeling vastgelegde, kunnen worden gericht aan de examencommissie of het opleidingsbestuur zoals verder bepaald in deze OER.
- 10) Daar waar in deze regeling sprake is van 'de student', 'de docent', 'hij', 'hem', 'zijn', leze men ook 'de studente', 'de docente', 'zij' en 'haar'.

Art 1.2 - BEGRIPSBEPALINGEN

In deze regeling wordt verstaan onder:

3TU: *De drie Technische Universiteiten van Nederland (Delft, Eindhoven en Twente),*

Bindend studieadvies(BSA): *Studieadvies als bedoeld in artikel 7.8 b, lid 1 en 2 van de WHW waaraan een afwijzing conform artikel 7.8 b, lid 3 van de WHW is verbonden, uitgebracht door het opleidingsbestuur namens het instellingsbestuur,*

BK: *De Nederlandstalige variant van de oude bacheloropleiding Bedrijfskunde,*

UNIVERSITEIT TWENTE.

<i>BMS:</i>	<i>De faculteit Behavioural-, Management- and Social sciences,</i>
<i>Blackboard:</i>	<i>De digitale leeromgeving van de Universiteit Twente,</i>
<i>BOZ:</i>	<i>Bureau Onderwijs Zaken van de faculteit BMS,</i>
<i>BSK:</i>	<i>De Nederlandstalige variant van de oude bacheloropleiding Bestuurskunde,</i>
<i>Brugdag:</i>	<i>Verplichte vrije werkdag</i>
<i>Cohort:</i>	<i>Een generatie of groep studenten die in hetzelfde jaar aan een studie zijn begonnen en voor wie één en hetzelfde van toepassing is,</i>
<i>Colloquium doctum:</i>	<i>Toelatingsonderzoek van aspirant studenten die niet direct toelaatbaar zijn tot de bachelor opleidingen van de Universiteit Twente,</i>
<i>CPO:</i>	<i>Commissie Persoonlijke Omstandigheden. Een door het instellingsbestuur ingestelde commissie die per individueel geval het opleidingsbestuur adviseert over de geldigheid, duur en de ernst van de persoonlijke omstandigheden. van de betreffende student</i>
<i>CvB:</i>	<i>College van Bestuur van de Universiteit Twente,</i>
<i>CW:</i>	<i>De bacheloropleiding Communicatiewetenschap,</i>
<i>Decaan:</i>	<i>Hoofd van de faculteit,</i>
<i>Docent:</i>	<i>Wetenschappelijk staf lid belast met het verzorgen van onderwijs in een onderwijseenheid,</i>
<i>EC:</i>	<i>Een eenheid van 28 uur studielast, conform het European Credit Transfer System, een voltijds studiejaar bestaat uit 60 EC ofwel 1680 uur (art. 7.4 WHW),</i>
<i>EPA:</i>	<i>De bacheloropleiding European Public Administration,</i>
<i>ES:</i>	<i>European Studies, i.e. de Engelstalige variant van de oude bacheloropleiding Bestuurskunde,</i>
<i>Examen:</i>	<i>Een opleiding wordt afgesloten met een examen. Het examen is afgelegd indien de tot een opleiding behorende onderwijseenheden met goed gevolg zijn afgelegd. Een aanvullend onderzoek door de examencommissie kan tot het examen behoren,</i>
<i>Examencommissie:</i>	<i>De examencommissie is het orgaan dat op objectieve en deskundige wijze vaststelt of een student voldoet aan de voorwaarden die de onderwijs- en examenregeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad,</i>
<i>Examinator:</i>	<i>Degene die in overeenstemming met artikel 7.12c van de WHW door de examencommissie wordt aangewezen ten behoeve van het afnemen van tentamens en toetsen en het vaststellen van de uitslag daarvan.</i>

UNIVERSITEIT TWENTE.

Geautoriseerd bewijsstuk:	Een door - of vanwege - een examiner gearafeerde lijst of een ander schriftuur dan wel een via het in gebruik zijnde StudentInformatieSysteem (SIS) bekend gemaakte uitslag,
Honoursprogramma:	Instellingsbreed Bachelor Honours programma
Instelling:	Universiteit Twente,
Instellingsbestuur:	Het College van Bestuur, tenzij anders bepaald;
Module:	Een onderwijseenheid van 15 EC;
Module-coördinator:	Diegene die door het opleidingsbestuur met de inrichting van de module is belast,
Module-examinator:	Diegene die door de examencommissie wordt aangewezen ten behoeve van het vaststellen van het resultaat van de onderwijseenheid,
OER	<i>De Onderwijs- en Examenregeling (WHW 7.13),</i>
OLC:	<i>De opleidingscommissie (zie onder),</i>
OLD:	<i>De opleidingsdirecteur (zie onder),</i>
Onderdeel van een toets:	Een toets kan in meerdere, in de tijd gespreide onderdelen worden afgenomen. Dat kunnen schriftelijke of mondelinge onderdelen zijn. Het maken van een of meerdere opdrachten, het schrijven van een verslag of het maken van een scriptie kan ook een onderdeel van een toets zijn.
Onderwijseenheid:	Een onderdeel van de opleiding als bedoeld in artikel 7.3 leden 2 en 3 van de WHW. Elke onderwijseenheid wordt afgesloten met een tentamen,
Onderwijsprogramma:	Het geheel van verplichte en te kiezen onderwijseenheden, behorend tot de opleiding, zoals vastgelegd in de opleidingsspecifieke bijlage,
Opleiding:	De bacheloropleiding bedoeld in de opleidingsspecifieke bijlage van deze onderwijs- en examenregeling,
Opleidingsbestuur:	Het gremium dat door de decaan met het bestuur van de opleiding is belast.
Opleidingscommissie:	Opleidingscommissie als bedoeld in artikel 9.18 WHW
OSIRIS:	<i>Het Student Informatie Systeem van de Universiteit Twente,</i>
OWK:	<i>De bacheloropleiding Onderwijskunde,</i>
Praktische oefening:	Een praktische oefening als genoemd in artikel 7.13 lid 2d van de WHW, is een onderwijseenheid of een deel ervan, waarbij de nadruk ligt op de activiteit van de student zelf, zoals: <ol style="list-style-type: none">1. verrichten van een literatuurstudie, maken van werkstuk of proefontwerp, schrijven van een scriptie, een artikel of 'position paper' of verzorgen van een openbare presentatie,

UNIVERSITEIT TWENTE.

2. uitvoeren van een ontwerp- of onderzoekopdracht, uitvoeren van proeven en experimenten, deelnemen aan practica, oefenen van vaardigheden,
3. doen van een stage, deelnemen aan veldwerk of een excursie,
4. deelnemen aan andere noodzakelijk geachte onderwijsleeractiviteiten, gericht op bereiken van de beoogde vaardigheden, bijvoorbeeld het gericht oefenen van klinische vaardigheden in een daartoe specifiek geoutilleerd skills lab,

<i>PSY:</i>	<i>De bacheloropleiding Psychologie,</i>
<i>R&R:</i>	<i>De Regels & Richtlijnen van de examencommissie (WHW art. 7.12 lid 4),</i>
Student:	Degene die als zodanig bij een opleiding staat ingeschreven in overeenstemming met artikel 7.34 en 7.37 van de WHW,
Student Informatie Systeem(SIS):	Het door het instellingsbestuur aangewezen systeem voor de registratie en informatie van alle relevante gegevens van student en studie, zoals bedoeld in de WHW,
Studieadviseur:	Door de decaan van de faculteit aangewezen persoon die als contactpersoon optreedt tussen student en opleiding, en als zodanig de belangen van de student behartigt en een adviesrol vervult,
Studiejaar:	Het tijdvak dat aanvangt op 1 september en eindigt op 31 augustus van het daaropvolgende jaar,
Studievoortgang:	Aantal EC's behaald in een bepaalde periode gedeeld door het aantal EC's dat nominaal in deze periode behaald kan worden,
<i>TBK:</i>	<i>De bacheloropleiding Technische Bedrijfskunde,</i>
Tentamen:	Een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (art. 7.10 WHW); een tentamen kan uit een aantal toetsen bestaan,
Toets:	Onderdeel van een tentamen. Wanneer het tentamen van een onderwijseenheid uit één toets bestaat, is het toetsresultaat bij vaststelling het tentamenresultaat. Een toets kan in meerdere, in de tijd gespreide onderdelen worden afgenomen.
Toetsresultaat	Een resultaat dat bijdraagt aan het eindresultaat van een onderwijseenheid,
Toetsschema:	Een schema waarin aangegeven wordt hoe de toetsing van een onderwijseenheid is vormgegeven,
<i>TOM-Onderwijs:</i>	<i>Het onderwijsmodel dat per 2013 is ingevoerd in de bacheloropleidingen van de UT,</i>

UNIVERSITEIT TWENTE.

Tutor: Door de opleiding aangesteld persoon belast met de begeleiding van een aantal hem toegewezen studenten in het TOM onderwijs,

UT: Universiteit Twente,

Werkdag: Een van de dagen van maandag tot en met vrijdag met uitzondering van de erkende feestdagen en de afgesproken brugdagen waarop het personeel vrij heeft,

WHW: De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, afgekort tot WHW, Staatsblad 1992, 593 en zoals sindsdien gewijzigd.

Begrippen die hier niet gedefinieerd zijn, hebben de betekenis die de wet daaraan toekent.

PARAGRAAF 2 - TOELATING

Art 2.1 - VOOROPLEIDINGSEISEN

Toelating tot de opleiding wordt verkregen indien is voldaan aan de vooropleidingseisen voor inschrijving in het wetenschappelijk onderwijs, in overeenstemming met de WHW art. 7.24, 7.25 en 7.28.

Art 2.2 - TAALEIS BACHELOROPLEIDING BIJ BUITENLANDS DIPLOMA

De bezitter van een buitenlands diploma kan pas inschrijven:

- a) Indien de opleiding in het Nederlands wordt aangeboden; nadat voldaan is aan de eis inzake voldoende beheersing van de Nederlandse taal door het met goed gevolg afleggen van het staatsexamen Nederlands als tweede taal, programma 2 dan wel het certificaat Nederlands als Vreemde Taal, 'Profiel Academische Taalvaardigheid' (PAT) of "Profiel Taalvaardigheid Hoger Onderwijs" (PTHO) en
- b) Indien de opleiding in het Engels wordt aangeboden: nadat is aangetoond dat voldaan is aan de eis van voldoende beheersing van de Engelse taal op het niveau van het Nederlandse vwo-examen. Beheersing van dit niveau kan ook worden aangetoond met één de volgende toetsen:
 - o IELTS (International English Language Testing System), academic module. De minimum vereiste IELTS score (overall band) moet zijn: 6.0
 - o TOEFL (Test Of English as a Foreign Language). De minimum vereiste TOEFL score is: 80 (internet-based test).
 - o Cambridge EFL (English as a Foreign Language) Examinations, met één van de volgende certificaten:
 - Cambridge Certificate in Advanced English
 - Cambridge Certificate of Proficiency in English
- c) De opleiding kan aanvullende eisen stellen aan de beheersing van de Nederlandse of de Engelse taal. De aanvullende eisen zijn opgenomen in de opleidingsspecifieke bijlage.

Art 2.3 - TOELATINGSONDERZOEK OF COLLOQUIUM DOCTUM

De instelling kan bij niet voldoen aan de in artikel 2.1 en 2.2 genoemde voorwaarden een vrijstelling op grond van toelatingsonderzoek gunnen, conform art 7.29 van de WHW. De nadere invulling hiervan is te vinden op de website van de Universiteit Twente². *Indien er aanvullende eisen zijn gesteld zijn deze opgenomen in de opleidingsspecifieke bijlage.*

² <http://www.utwente.nl/en/education/bachelor/admission/>

PARAGRAAF 3 - INHOUD EN INRICHTING VAN DE OPLEIDING

Art 3.1 - DOEL VAN DE OPLEIDING

De doelen en eindtermen (art. 7.13 lid 2c, WHW) zijn per opleiding in de opleidingsspecifieke bijlage opgenomen.

De eindtermen of 'eindkwalificaties' van de bacheloropleidingen van de faculteit sluiten aan bij de internationaal erkende niveaubeschrijvingen zoals die zijn verwoord in de zgn. Dublin Descriptoren, dan wel bij de daaraan gelijkwaardig te achten criteria voor academische bachelor- en mastercurricula die in 3TU-verband zijn afgesproken.

De Dublin Descriptoren betreffen:

- a. Kennis en inzicht
- b. Toepassen kennis en inzicht
- c. Oordeelsvorming
- d. Communicatie
- e. Leervaardigheden.

De Criteria voor academische bachelor- en mastercurricula van de 3TU zijn:

1. kundig in een of meer wetenschappelijke disciplines
2. bekwaam in onderzoeken
3. bekwaam in ontwerpen
4. een wetenschappelijke benadering
5. intellectuele basisvaardigheden
6. bekwaam in samenwerken en communiceren
7. houdt rekening met de temporele en maatschappelijke context

Art 3.2 - INRICHTING VAN DE OPLEIDING

- 1) De opleiding heeft een omvang van 180 EC.
- 2) De opleiding bevat naast een kernprogramma van maximaal 120 EC een minorruimte van minimaal 30 EC en een afstudeerfase met een totale omvang van 30 EC.
 - a) De opleiding is opgebouwd uit modules.
 - b) Een module is een onderwijseenheid van 15 EC, waarin disciplinaire kennis, vaardigheden en attitude op een samenhangende wijze ontwikkeld worden.
 - c) De minorruimte wordt in beginsel in het eerste semester van het derde studiejaar gedaan.
 - d) De opleiding die de minormodule aanbiedt, kan voorwaarden stellen aan de voorkennis van de student voor toelating tot de minormodules (zie de mogelijkhedenmatrix).
 - e) De opleiding waar de student is ingeschreven kan voorwaarden stellen aan het aantal behaalde EC's, voor toelating tot de minormodules. Deze voorwaarden zijn opgenomen in de desbetreffende opleidingsspecifieke bijlage.
 - f) Voor keuze komen onder meer in aanmerking:
 - High Tech Human Touch modules

- Aanschuifmodules
- Verdiepende modules
- Exchange

Voor een volledig overzicht zie de mogelijkhedenmatrix:

<https://www.utwente.nl/onderwijs/keuzeruimte/minor/intranet/>

- g) De invulling van de minor mag niet onder de toelatingseisen van de drempelloos toegankelijke master vallen (m.u.v. CreaTe & AT).
 - h) De student mag maximaal één (1) opleidingsspecifieke verdiepende module volgen binnen de minorruimte.
 - i) De afstudeerfase met een totale omvang van 30 EC wordt in beginsel in het tweede semester van het derde studiejaar gedaan.
 - j) Voor toelating tot de afstudeerfase dient de student het kernprogramma van de bachelor te hebben afgerond.
 - k) De examencommissie heeft de bevoegdheid om af te wijken van de artikelen 3.2.2.e en 3.2.2.f. Voorstellen hiervoor dienen door de student in overleg met de studieadviseur bij de examencommissie te worden ingediend.
- 3) In de opleidingsspecifieke bijlage van dit OER is de opleiding beschreven, conform artikel 7.13, lid 2, a t/m j, l, s, t, v van de WHW.
- 4) *Indien de opleiding een excellentieprogramma kent, is dit beschreven in de opleidingsspecifieke bijlage evenals de wijze waarop de selectie van studenten voor dit programma plaatsvindt (WHW art. 7.13 lid 2v).*

Art 3.3 - TAAL WAARIN DE OPLEIDING WORDT VERZORGD

- 1) In de opleidingsspecifieke bijlage is de voertaal van de opleiding vastgelegd.
- 2) Indien voor onderdelen van de opleiding wordt afgeweken van de voertaal, gebeurt dit in overeenstemming met de Gedragscode Voertalen van de UT en art. 7.2 van de WHW.
- 3) Bij de Nederlandstalige bacheloropleidingen zijn studiematerialen Engelstalig of Nederlandstalig en kunnen onderwijseenheden of delen daarvan in het Engels worden onderwezen of getoetst indien:
 - a. een docent of tutor van de betreffende onderwijseenheid niet-Nederlandstalig is, of
 - b. studenten van de betreffende bacheloropleiding samen met studenten van een Engelstalige bacheloropleiding onderwijs krijgen, of
 - c. de opleiding dat nodig acht om daarmee te kunnen voldoen aan een van haar eindtermen op het gebied van communicatievaardigheden in de Engelse taal.
 - d. dit gewenst is naar het oordeel van het opleidingsbestuur, vooruitlopend op het streven naar Engelstalig Bachelor onderwijs,.
- 4) In overeenstemming met art. 4.1 lid 10 moet de modulecoördinator of de examinerator van een onderwijseenheid via het SIS (onderwijscatalogus van

Osiris) bekend maken welke taal of talen bij het onderwijs en de toetsing zullen worden gehanteerd.

- 5) *Indien van de leden van dit artikel wordt afgeweken kan dit met toestemming van het opleidingsbestuur / de opleidingsdirecteur.*

Art 3.4 - VRIJSTELLING

- 1) De examencommissie kan de student op diens verzoek vrijstelling verlenen voor een of meerdere volledige onderwijseenheden. Hiertoe toont de student aan een qua inhoud, omvang en niveau overeenkomstig onderdeel van een universitaire of hogere beroepsopleiding te hebben voltooid, of door werk- c.q. beroepservaring over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken m.b.t. de desbetreffende onderwijseenheid.
- 2) De examencommissie heeft de bevoegdheid om uitzonderingen te maken op de bepaling in lid 1 en vrijstelling te verlenen aan een student voor onderdelen van een onderwijseenheid.
- 3) Vrijstelling van de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen kan worden verleend aan de student die aannemelijk kan maken dat hij verwacht in gewetensnood te zullen komen bij of door het moeten uitvoeren van een vereiste voor dit onderdeel. In dat geval bepaalt de examencommissie of het onderdeel op een andere, door haar te bepalen wijze, kan worden verricht.

Art 3.5 - VRIJ ONDERWIJSPROGRAMMA

De examencommissie van de opleiding beslist over een verzoek tot toestemming voor het volgen van een vrij onderwijsprogramma als bedoeld in art. 7.3d en 7.12b lid 1c van de WHW. De examencommissie toetst of het programma past binnen het domein van de opleiding, samenhangend is en voldoende niveau heeft in het licht van de eindtermen van de opleiding.

PARAGRAAF 4 - ONDERWIJS EN TOETSING

Art 4.1 - ALGEMEEN

- 1) *Het instellingsbestuur is verantwoordelijk voor de praktische organisatie van tentamens en examens.*
- 2) Een onderwijseenheid wordt afgerond met een tentamen.
 - a) *De afstudeerthese is een openbaar document dat wordt gepubliceerd in de repository van de universiteitsbibliotheek.*
 - b) *De Examencommissie kan op grond van specifieke omstandigheden afwijken van deze regel. Studenten kunnen hiervoor een verzoek indienen bij de Examencommissie.*
- 3) Het tentamen kan uit een aantal toetsen³ bestaan.
- 4) Een toets kan in meerdere, in de tijd gespreide onderdelen worden afgenomen. Resultaten van deze onderdelen worden niet opgenomen in het SIS, maar moeten aan studenten bekend gemaakt worden via Blackboard.
 - a) *De student heeft het recht om kennis te nemen van of recente modeltoetsvragen of proeftoetsen of representatieve oude toetsen en de bijbehorende uitwerkingen en de norm van de bijbehorende beoordeling.*
 - b) *Een toets heeft een maximale tijdsduur van 3 klokuren.*
- 5) *Toetsresultaten worden uitgedrukt in een cijfer van 1 tot en met 10, met één decimaal of in een voldaan / niet voldaan.*
- 6) *Het tentamenresultaat wordt uitgedrukt in een geheel cijfer van 1 tot en met 10. 4,5*
- 7) *Het tentamenresultaat wordt afgerond naar het dichtstbijzijnde gehele getal.*
- 8) *Het tentamenresultaat van modules (artikel 4.2) wordt vastgesteld door de module-examinator na overleg met de overige examinatoren van de module. Dit overleg vindt bij voorkeur plaats door middel van een modulebeoordelingsvergadering.*

³ *Een toets kan de volgende vormen hebben: een schriftelijke toets, een opdracht in elk mogelijke vorm, een mondelinge toets, een reeks toetsen, de beoordeling van praktische oefeningen als bedoeld in artikel 1.2, een combinatie van genoemde vormen.*

⁴ *Voor de opleidingen CW en PSY geldt dat indien een schriftelijke toets met een voldoende wordt beoordeeld (5,5 of hoger) deze toets herkanst mag worden in hetzelfde studiejaar tijdens een reguliere, verroosterde herkansings-/reparatiemogelijkheid. Voor alle andere vormen van toetsen (bijv.: opdrachten, assignments, presentaties) geldt dat indien deze met een voldoende wordt beoordeeld (5,5 of hoger) dit cijfer definitief is. Indien een student zijn voldoende (vanwege bijzondere omstandigheden) wil herkansen moet hij schriftelijk toestemming hebben van de examencommissie.*

Voor de opleiding OWK geldt dat indien een toets met een voldoende wordt beoordeeld (5,5 of hoger) dit cijfer definitief is. Indien een student zijn voldoende (vanwege bijzondere omstandigheden) wil herkansen moet hij schriftelijk toestemming hebben van de examencommissie.

⁵ *Voor de opleidingen CW en PSY geldt dat indien een opdracht niet voldoende wordt beoordeeld (5,49 of lager) de student bij herkansing geen hoger cijfer dan een 6,0 kan halen. Dit geldt ook indien de student bij het eerste inlever moment niets heeft ingeleverd.*

- 9) Enkel bij een met een voldoende afgerond tentamen worden EC voor de onderwijseenheid toegekend. Voor onderdelen van onderwijseenheden en/of gehaalde toetsen worden geen EC toegekend.
- 10) Wordt een module niet in het lopende academisch jaar met een voldoende tentamen afgerond, dan kan de student in het volgend jaar opnieuw deelnemen (mits de student is ingeschreven). In specifieke modules kunnen geboekte toetsresultaten in het nieuwe studiejaar worden behouden. De toetsen waarvoor en de eventuele voorwaarden waaronder dit geldt zijn gespecificeerd in het opleidings specifieke deel van deze OER. Bij door meerdere opleidingen gedeelde modules zijn de aldus gespecificeerde uitzonderingen voor alle betrokken opleidingen dezelfde.
- 11) Indien voor de student voor eenzelfde onderwijseenheid meer dan één op zich geldige beoordelingen is vastgesteld, is de hoogste beoordeling geldig. Dit geldt ook voor toetsen en onderdelen van toetsen.
- 12) Via het SIS (de onderwijscatalogus in Osiris) maakt de examinator of module-coördinator de volgende aspecten van het onderwijs bekend: omvang, cursusdoelen en inhoud van de onderwijseenheid, taal, vereiste voorkennis, verplicht en aanbevolen studiemateriaal, vormgeving van het onderwijs (werkvormen) en de toetsing.
- 13) *Eventuele compensatiemogelijkheden over de modules heen worden vermeld in de opleidings specifieke bijlage van de opleiding.*

Art 4.2 - MODULES

- 1) Elke module heeft een module-coördinator en een module-examinator. Dit is bij voorkeur dezelfde persoon.
- 2) De examencommissie wijst de examinatoren aan en wijst per module een module examinator aan.

Art 4.3 - INSCHRIJVING VOOR DE ONDERWIJSEENHEID EN DE TOETSEN⁶

- 1) Voor deelname aan de onderwijseenheid is inschrijving via het SIS voorafgaande aan de onderwijseenheid verplicht.
- 2) Door inschrijving voor de onderwijseenheid is de student automatisch ingeschreven voor de reguliere toetsmomenten behorend bij deze onderwijseenheid.
- 3) Informatie over reparaties, de hieraan verbonden voorwaarden en de wijze van inschrijving hiervoor wordt voor aanvang van de module bekendgemaakt in het toetschema.

⁶ Meer informatie over het inschrijven voor de onderwijseenheden en toetsen is te vinden op de website van Student Services: <http://www.utwente.nl/ces/studentervices/osiris/Osiris/>.

Art 4.4 - TOETSSCHEMA

- 1) De wijze waarop het tentamenresultaat volgt uit de toetsen is per onderwijseenheid vastgelegd in een toetsschema.
- 2) Het toetsschema wordt vastgesteld door het opleidingsbestuur.
 - a) Het vaststellen van het toetsschema gebeurt nadat de modulecoördinator het toetsschema heeft opgesteld en nadat de examencommissie waar nodig heeft geadviseerd over het toetsschema.
- 3) Het toetsschema moet uiterlijk twee weken voor aanvang van de onderwijseenheid zijn gepubliceerd op Blackboard.
- 4) Het toetsschema vermeldt ten minste:
 - a) De leerdoelen;
 - b) Wanneer en in welke vorm toetsen worden afgenomen;
 - c) De taal waarin wordt getoetst;
 - d) de onderlinge weging van de toetsen;
 - e) eventuele vereiste minimumcijfers per toets, het is niet toegestaan om voor een toets een minimumcijfer hoger dan 5,5 te eisen;
 - f) voor elke toets of er een reparatie is, welke vorm deze reparatie heeft, wanneer deze plaatsvindt en welke voorwaarden zijn gesteld om te mogen deelnemen aan die reparatie;
 - g) voor een toets geldt dezelfde nakijktermijn als voor tentamens, 10 werkdagen, tenzij anders wordt overeengekomen met de voor het moduleonderdeel verantwoordelijke docent..
- 5) Het opleidingsbestuur kan gedurende de onderwijseenheid het toetsschema wijzigen.
 - a) Het wijzigen van het toetsschema kan alleen in overleg met de modulecoördinator en na advies van de examencommissie. De studenten worden terstond van de wijziging op de hoogte gesteld.
 - b) Indien de wijziging alleen gaat om het verplaatsen van toetsen of onderdelen daarvan naar een ander tijdstip dan in het rooster aangegeven volstaat in eerste instantie overleg van opleidingsbestuur met de modulecoördinator. De studenten worden terstond van de wijziging op de hoogte gesteld. Vervolgens moet het opleidingsbestuur de examencommissie op de eerstvolgende examenvergadering na het besluit tot wijziging hierover informeren.
 - c) Wijzigingen in het toetsschema mogen in redelijke verwachting niet ten nadele van de studenten uitvallen.
- 6) *De examencommissie kan in bijzondere gevallen individuele studenten de gelegenheid geven om een toets op een andere wijze af te leggen dan is bepaald in het toetsschema van de betreffende onderwijseenheid. Zo nodig kan het tentamenresultaat in deze gevallen aangehouden worden.*

Art 4.5 - MONDELINGE TOETSEN

- 1) Het mondeling afnemen van een toets is openbaar, tenzij de examencommissie in een bijzonder geval anders heeft bepaald, al dan niet op verzoek van de examinerator of de student.
- 2) Als de student of de examinerator derden aanwezig wil laten zijn bij het afnemen van een mondelinge toets, moet dit uiterlijk 10 werkdagen voor de mondelinge toets worden aangevraagd bij de examencommissie. Afstudeercolloquia (*evenals presentaties en groepstoetsen*) zijn uitgezonderd van deze bepaling.
- 3) Indien de examencommissie heeft bepaald dat leden van de examencommissie of een waarnemer namens de examencommissie aanwezig zal zijn bij de mondelinge toets wordt dit minimaal een werkdag vóór de toets door de examencommissie aan de examinerator en de student bekend gemaakt.

Art 4.6 - TERMIJN BEOORDELING

- 1) De examinerator maakt uiterlijk 1 werkdag na het afnemen van een mondelinge toets de uitslag bekend aan de student.
- 2) Het in lid 1 gestelde is niet van toepassing indien de mondelinge toets deel uitmaakt van een serie mondelinge toetsen van dezelfde onderwijseenheid, die zich over meer dan één werkdag uitstrekt. In dat geval stelt de examinerator na afloop van de serie mondelinge toetsen binnen één werkdag de uitslag vast.
- 3) De termijn voor het vaststellen en bekend maken van een uitslag over een schriftelijk of op andere wijze afgenomen toets wordt in het toetschema van de onderwijseenheid opgenomen.
- 4) Het tentamenresultaat van een onderwijseenheid, vastgesteld conform artikel 4.1.8, wordt binnen tien (10) werkdagen na het einde van de onderwijsperiode waarin de onderwijseenheid wordt aangeboden, aan de student bekendgemaakt. Als het tentamenresultaat onvoldoende is, en er een reparatie is buiten de onderwijsperiode waarin de onderwijseenheid wordt aangeboden, en de module-examinerator heeft vastgesteld dat de student voldoet aan de voorwaarden om daaraan te mogen deelnemen (conform artikel 4.4.4 lid f) wordt deze beslissing ook binnen 10 werkdagen na het einde van de onderwijsperiode waarin de onderwijseenheid wordt aangeboden, aan de student bekendgemaakt.
- 5) Indien de beoordeling voor een toets wordt verkregen door het maken van een of meerdere opdrachten, het schrijven van een verslag of het maken van een scriptie geldt de deadline voor inlevering van het laatste onderdeel als toetsdatum.
- 6) Wanneer een tweede gelegenheid voor een toets korte tijd na de eerste gelegenheid is gepland, zijn de toetsuitslagen beschikbaar op een tijdstip waarop de student minimaal 5 werkdagen de tijd heeft om zich op de tweede gelegenheid voor te bereiden.
- 7) Indien een examinerator door bijzondere omstandigheden niet in staat is de in art. 4.6 lid 1,2,4 en 6, bedoelde termijn na te komen, meldt hij dit met redenen omkleed aan het opleidingsbestuur en de examencommissie. De betrokken studenten worden door het opleidingsbestuur onverwijld van de vertraging op de hoogte gesteld onder vermelding van de termijn waarbinnen de uitslag alsnog bekend wordt gemaakt. Indien de examinerator naar het oordeel van de

examencommissie in gebreke blijft, kan zij een andere examinerator opdragen het cijfer vast te stellen op verzoek van het opleidingsbestuur.

Art 4.7 - GELDIGHEIDSDUUR

- 1) De geldigheidsduur van een met goed gevolg afgelegd tentamen is zes jaar. De examencommissie kan deze termijn in individuele gevallen op verzoek van de student verlengen.
- 2) Resultaten van toetsen zijn alleen geldig in het studiejaar waarin deze zijn behaald. De examencommissie kan deze termijn in individuele gevallen op verzoek van de student verlengen.
- 3) *Zie ook art. 4.1 lid 10.*

Art 4.8 - NABESPREKINGS- EN INZAGERECHT

- 1) De student heeft recht op een nabespreking, inclusief inzage, van zijn toets met de examinerator, waarbij de examinerator de gegeven beoordeling motiveert.
- 2) Als er geen collectieve nabespreking is, kan de student binnen tien (10) werkdagen na de bekendmaking van de uitslag van een toets een verzoek indienen bij de examinerator voor een individuele nabespreking. De individuele nabespreking moet plaatsvinden uiterlijk vijf (5) werkdagen voor de volgende gelegenheid van de toets.
- 3) De nabespreking moet uiterlijk vijf (5) weken na de bekendmaking van de uitslag van de toets, maar minimaal vijf (5) werkdagen voor de volgende gelegenheid, worden gehouden, in aanwezigheid van de examinerator of een gemandateerde vervanger.
- 4) Gedurende twee (2) jaar na de beoordeling kan de student zijn beoordeelde werk inzien.
- 5) *De student mag tijdens de inzage niets van het tentamenmateriaal vermenigvuldigen of kopiëren op welke wijze dan ook, tenzij anders is bepaald door de verantwoordelijke examinerator.*

Art 4.9 - BEWAARTERMIJN TOETSEN

- 1) De bewaartermijn van opgaven, uitwerkingen en het beoordeelde werk van de schriftelijke toetsen bedraagt twee (2) jaar. *Deze worden bewaard in de desbetreffende leerstoel- of vakgroepadministratie.*
- 2) De bewaartermijn van eindwerkstukken van de bacheloropleiding bedraagt zeven (7) jaar. *Deze worden door het instellingsbestuur centraal digitaal opgeslagen.*

PARAGRAAF 5 - EXAMEN

Art 5.1 - EXAMENCOMMISSIE

- 1) De examencommissie voert alle taken uit die haar bij of krachtens de wet of de regelingen van de universiteit worden opgedragen. (*WHW art. 7.12*)
- 2) De decaan benoemt per opleiding of groep van opleidingen een examencommissie.
- 3) De decaan stelt de examencommissie in en benoemt de leden op basis van hun deskundigheid op het terrein van de desbetreffende opleiding of groep van opleidingen.
- 4) De decaan draagt er zorg voor dat het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie voldoende wordt gewaarborgd.
- 5) Zie ook website [Examencommissies BMS](#)

Art 5.2 - EXAMEN

- 1) In overeenstemming met artikel 7.10 lid 2 van de WHW is het bachelorexamen afgelegd als de tentamens van de onderwijseenheden van de bacheloropleiding met goed gevolg zijn afgelegd.
- 2) Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie een getuigschrift uitgereikt, nadat het instellingsbestuur heeft verklaard dat aan de procedurele eisen voor de afgifte is voldaan. De examencommissie voegt aan een getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde afsluitend examen, een supplement toe. De datum die op het getuigschrift wordt vermeld, te weten de examendatum, is in dit geval de datum waarop de student de laatste nog openstaande onderwijseenheid heeft afgerond.
- 3) De student kan desgewenst een schriftelijk gemotiveerd verzoek bij de examencommissie indienen om nog niet over te gaan tot het geslaagd verklaren voor het examen en daarom ook nog niet over te gaan tot uitreiking van het getuigschrift. In zijn verzoek moet de student in ieder geval de duur van het door hem gewenste uitstel aangeven.
- 4) De nadere uitwerking van de bepaling in lid 3 wordt door de examencommissie opgenomen in de regels en richtlijnen van de examencommissie.
- 5) Indien de student op grond van lid 3 heeft verzocht om uitstel wordt als examendatum gebruikt de datum waarop de examencommissie na het uitstel heeft besloten de student geslaagd te verklaren.

Art 5.3 - GRAAD

- 1) Aan degene die het bachelorexamen met goed gevolg heeft afgelegd, wordt de graad "Bachelor of Science" verleend.
- 2) De verleende graad wordt op het getuigschrift van het examen vermeld. Op het diplomasupplement wordt eveneens het gemiddelde cijfer (GPA) vermeld. In een bijlage bij het diplomasupplement is de berekeningswijze hiervan vermeld.

Art 5.4 - GETUIGSCHRIFT

- 1) Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie een getuigschrift uitgereikt. Het getuigschrift wordt ondertekend door de voorzitter van de examencommissie. Bij afwezigheid kan ook één van de leden van de examencommissie tekenen.
a) Indien een student alle onderdelen van de opleiding met een voldoende heeft afgerond, kan het getuigschrift worden uitgereikt bij het behalen van de bachelor afstudeerthese. In dat geval kan het getuigschrift mede worden ondertekend door de twee examenbevoegde beoordelaars.
- 2) Op het getuigschrift worden vermeld (WHW art.7.11):
 - a) de naam en geboortedatum van de student;
 - b) de naam van de instelling en welke opleiding zoals vermeld in het register, bedoeld in artikel 6.3 van de WHW, het betreft;
 - c) welke onderdelen het examen omvatte;
 - d) Indien de student gedurende de bacheloropleiding met goed gevolg een honoursprogramma heeft afgerond, wordt dit op het diplomasupplement vermeld als extracurriculair programma.
 - e) de datum waarop het examen is afgelegd;
 - f) welke graad is verleend (WHW art. 7.10a);
 - g) in voorkomende gevallen welke bevoegdheid daaraan is verbonden (rekening houdend met WHW art.7.6 lid 1);
 - h) op welk tijdstip de opleiding voor het laatst is geaccrediteerd dan wel op welk tijdstip de opleiding de toets nieuwe opleiding, bedoeld in artikel 5a.11, tweede lid, met goed gevolg heeft ondergaan.
- 3) Aan het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde examen wordt het Internationaal Diploma Supplement toegevoegd (WHW art.7.11 lid 4). Dit heeft tot doel inzicht te verschaffen in de aard en de inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op de internationale herkenbaarheid van opleidingen. Het supplement bevat in ieder geval de volgende gegevens:
 - a) de naam van de opleiding en de naam van de universiteit;
 - b) dat het een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs betreft;
 - c) een beschrijving van de inhoud van de opleiding; indien van toepassing ook vermelding van specialisatie en/of gevolgde minor;
 - d) de studielast van de opleiding;
 - e) de onderdelen van het examen en hun beoordeling;
 - f) tentamens die door de student met goed gevolg zijn afgelegd, die niet behoren tot het examen.
- 4) Indien de examencommissie een judicium heeft verleend aan de student, wordt dit op het getuigschrift vermeld.
- 5) Een student die meer dan een tentamen met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift als bedoeld in lid 1 van dit artikel kan worden

UNIVERSITEIT TWENTE.

uitgereikt, ontvangt desgevraagd een door de examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door hem met goed gevolg zijn afgelegd (WHW art.7.11 lid 5).

Art 5.5 Cum Laude

Informatie over cum laude kan gevonden worden in de opleidingsspecifieke bijlagen van de opleidingen.

PARAGRAAF 6 - STUDIEBEGELEIDING EN (BINDEND) STUDIEADVIES

Art 6.1 - STUDIEVOORTGANGSOVERZICHT

- 1) De student kan desgewenst bij de balie van Student Services een gewaarmerkt studievoortgangsoverzicht verkrijgen.

Art 6.2 - STUDIEBEGELEIDING

- 1) De decaan draagt de verantwoordelijkheid voor de studiebegeleiding van de student mede ten behoeve van de oriëntatie op studiewegen binnen of buiten de opleiding. *De decaan heeft de uitvoering van de studiebegeleiding gemandateerd aan het opleidingsbestuur van de opleiding.*
- 2) Iedere student krijgt een studieadviseur toegewezen.
- 3) De studieadviseur begeleidt de student en geeft de student advies over zaken die de studie betreffen of desgewenst over persoonlijke aangelegenheden die mogelijk van invloed zijn op de studie.
- 4) Indien een student gebruik wenst te maken van het recht op specifieke begeleiding of bijzondere voorzieningen dient hij contact op te nemen met de studieadviseur. De studieadviseur legt gemaakte afspraken met de student vast.
- 5) Voor het recht op bijzondere voorzieningen geldt:
 - a) aantoonbare overmacht of persoonlijke omstandigheden;
 - b) indien nodig en mogelijk, dispensatie tot deelname aan tentamens of toetsen en/of het beschikbaar zijn van afwijkende faciliteiten rondom examinering. De toekenning van de genoemde dispensatie en het verlenen van extra toetskansen is voorbehouden aan de examencommissie.

Art 6.3 - (BINDEND) STUDIEADVIES

- 1) Aan iedere student wordt aan het eind van zijn eerste jaar van inschrijving voor de opleiding een schriftelijk definitief studieadvies uitgebracht over de voortzetting van zijn studie binnen de opleiding. Dit advies is gebaseerd op de studieresultaten van de student, en kan een positief advies zijn of een advies waaraan een afwijzing is verbonden.
- 2) Met iedere student wordt voor 1 november van het eerste jaar van zijn inschrijving voor de opleiding een kennismakingsgesprek gehouden.
 - a) *Indien een student zonder opgave van redenen niet verschijnt voor dit gesprek, wordt dit formeel vastgelegd zodat dit als gesprek meetelt.*
- 3) In het jaar van zijn eerste inschrijving voor de opleiding ontvangt de student uiterlijk op 31 december een eerste voorlopig studieadvies over de voortzetting van zijn opleiding. Dit advies is niet bindend.
- 4) In het jaar van zijn eerste inschrijving voor de opleiding ontvangt de student uiterlijk op 1 maart een tweede voorlopig studieadvies over de voortzetting van zijn opleiding. Dit advies is niet bindend.

UNIVERSITEIT TWENTE.

- 5) De studenten die een negatief voorlopig studieadvies, als bedoeld in lid 3 en/of 4 krijgen, worden uitgenodigd voor een gesprek met de studieadviseur met als doel het bespreken van de studiemethode en een heroverweging van de studiekeuze.
- 6) Het uitbrengen van het studieadvies, als bedoeld in lid 1 is door het instellingsbestuur gemandateerd aan het opleidingsbestuur.
- 7) Aan het definitieve studieadvies als bedoeld in lid 1 kan een afwijzing verbonden worden, indien de student minder dan 45 EC heeft behaald in het eerste jaar van zijn inschrijving. Eventuele aanvullende eisen zijn opgenomen in de opleidingsspecifieke bijlage. De afwijzing geldt gedurende een termijn van 3 studiejaar. Een definitief studieadvies waaraan een afwijzing is verbonden wordt een bindend studieadvies genoemd. Opleidingen kunnen aanvullende eisen aan het BSA stellen die vastgelegd moeten worden in het opleidingsspecifieke deel van het OER, waaruit duidelijk wordt in welke andere gevallen een positief BSA verkregen kan worden.
- 8) Bij het vaststellen van het aantal behaalde EC tellen alleen de onderwijseenheden van het onderwijs geprogrammeerd in het eerste jaar van de opleiding waarover het definitieve studieadvies wordt uitgebracht mee.
- 9) Aan de student die een verzoek tot uitschrijving vóór 1 februari van het eerste jaar van inschrijving doet, wordt geen definitief studieadvies zoals bedoeld in artikel 6.3 lid 1 uitgebracht. Indien deze student zich in een volgend studiejaar opnieuw inschrijft, zal aan het eind van dat volgende studiejaar een definitief studieadvies worden uitgebracht.
- 10) Voor de student die voor 1 oktober overstapt naar een andere opleiding binnen de UT geldt geen aanpassing van de norm als bedoeld in artikel 6.3 lid 7. Voor het overige zijn de bepalingen als bedoeld in artikel 6.3 lid 7 van toepassing.
- 11) Voor de student die op 1 oktober of later overstapt naar een andere opleiding geldt een uitgesteld definitief studieadvies, met als uiterste datum het einde van het tweede jaar van inschrijving van de student.
- 12) Voor het uitbrengen van een bindend studieadvies heeft de student het recht te worden gehoord door het opleidingsbestuur (WHW art. 7.8b lid 4)
- 13) In zijn afweging om aan een studieadvies een afwijzing te verbinden, betreft het opleidingsbestuur op verzoek van de student diens persoonlijke omstandigheden. Uitsluitend persoonlijke omstandigheden die door de student na intreden ervan zo spoedig als redelijkerwijs kan worden verlangd bij de studieadviseur zijn gemeld, worden door het opleidingsbestuur betrokken in haar afweging.
- 14) Onder persoonlijke omstandigheden wordt verstaan ziekte van de betrokkene, lichamelijk, zintuigelijke of andere functiestoornis van de betrokkene, zwangerschap van de betrokkene, bijzondere familieomstandigheden, topsport van de betrokkene en het lidmaatschap van de universiteitsraad, faculteitsraad, opleidingscommissie of een bestuur Categorie 3 conform de Regeling FOBOS.
- 15) De persoonlijke omstandigheden dienen, in overleg met de studieadviseur, te worden voorgelegd aan de Commissie Persoonlijke Omstandigheden (CPO). De melding dient te worden ondersteund door bewijsstukken.

UNIVERSITEIT TWENTE.

- 16) De CPO beoordeelt de geldigheid en de ernst van de persoonlijke omstandigheden. Hierover wordt verslag uitgebracht aan het opleidingsbestuur en de betreffende studieadviseur.
- 17) Het oordeel van de CPO wordt meegenomen door het opleidingsbestuur bij de behandeling van het verzoek van de student zoals bedoeld in artikel 6.3 lid 13.
- 18) Wanneer als gevolg van persoonlijke omstandigheden geen uitspraak gedaan kan worden over de studiec capaciteiten van een student, geldt een uitgesteld definitief studieadvies, met als uiterste datum het einde van het tweede jaar van inschrijving van de student.
- 19) In het besluit van het opleidingsbestuur met betrekking tot het bindend studieadvies wordt melding gemaakt van de mogelijkheid om in beroep te gaan.

Art 6.4 - (BINDEND) STUDIEADVIES: MEERDERE OPLEIDINGEN

Indien een student staat ingeschreven bij meerdere opleidingen en bij één van de opleidingen aan de BSA-norm heeft voldaan vervalt de verplichting om bij andere opleidingen aan de norm te voldoen.

PARAGRAAF 7 - STUDEREN MET EEN FUNCTIEBEPERKING

Art 7.1 - STUDEREN MET EEN FUNCTIEBEPERKING

- 1) Onder een functiebeperking wordt verstaan een lichamelijk zintuiglijke of andere functiestoornis die de student kan beperken in de studievoortgang.
- 2) Op basis van een gesprek met de studieadviseur wordt in overleg met de student verkend welke aanpassingen zoals bedoeld in artikel 2 van de Wet Gelijke Behandeling op grond van Handicap / Chronische ziekte (WGB h/cz) voor deze student het meest doeltreffend geacht worden.
- 3) Aanpassingen zijn gericht op het wegnemen van specifieke belemmeringen bij het volgen van het onderwijsprogramma en/of het afleggen van examens. Waar nodig kunnen dit voorzieningen betreffen omtrent toegankelijkheid van infrastructuur (gebouwen, onderwijsruimtes en faciliteiten) en studiemateriaal, aanpassingen in de toetsing, alternatieve leerroutes of een studieplan op maat. Bij het treffen van aanpassingen dient het bereiken van de eindtermen te zijn gewaarborgd.
- 4) Op basis van het onder lid 2 bedoelde gesprek stelt de student een verzoek op tot aanpassingen. Dit verzoekschrift wordt, zo mogelijk drie maanden voordat de student zal deelnemen aan onderwijs, tentamens en toetsen waarvoor de aanpassing bedoeld is, ingediend bij de decaan van de faculteit.
- 5) Het verzoekschrift wordt onderbouwd door bescheiden (zoals een verklaring van een BIG-geregistreeerde arts of een BIG-geregistreeerde psycholoog of, indien er sprake is van dyslexie, van BIG-geregistreeerde GZ-psycholoog of -orthopedagoog) die redelijkerwijs nodig zijn voor de beoordeling ervan.
- 6) De decaan van de faculteit beslist binnen een termijn van 20 werkdagen na ontvangst, of zoveel eerder als de urgentie van de aanvraag noodzakelijk maakt, over de toewijsbaarheid van het verzoek bedoeld in lid 4, en stelt de student en de betrokken studieadviseur van zijn oordeel in kennis.
- 7) De studieadviseur draagt er zorg voor dat de relevante betrokkenen tijdig worden geïnformeerd over de aanpassingen die zijn verleend aan een student met een functiebeperking.
- 8) Indien de decaan van de faculteit het verzoekschrift niet of niet geheel honoreert, stelt de decaan de student van de daaraan ten grondslag liggende motieven op de hoogte en wijst de student op de mogelijkheid van bezwaar en beroep. Bezwaar dient binnen zes weken, nadat de beslissing aan betrokkene is bekend gemaakt, schriftelijk te worden ingediend bij het loket voor de bezwaar- en beroepschriften (en klachten) van de balie van de Student Services.
- 9) Bij toekenning van aanpassing wordt aangegeven voor welke periode deze toekenning geldig is. Voor het einde van de periode zal door aanvrager en betrokken studieadviseur een evaluatie plaatsvinden. Hierin zal zowel de effectiviteit van de geboden aanpassingen als de noodzaak tot voortzetting ervan besproken worden.
- 10) Indien er sprake is van dyslexie, wordt er bij toekenning van extra tijd voor een toets maximaal 15 minuten extra per klokkuur toegekend.

UNIVERSITEIT TWENTE.

- 11) *De decaan heeft de uitvoering van het proces zoals beschreven in lid 4 t/m 8 gemandateerd aan het opleidingsbestuur.*

PARAGRAAF 8 - WIJZIGINGEN, OVERGANGSREGELINGEN,
BEROEP EN BEZWAAR

Art 8.1 - STRIJDIGHEID MET DE REGELING

Indien andere aanvullende regelingen en/of bepalingen over het onderwijs en/of examens in strijd zijn met deze onderwijs- en examenregeling gaat het bepaalde in deze onderwijs- en examenregeling voor.

In het kader van internationale samenwerking met hoger onderwijsinstellingen in het buitenland kunnen afspraken gemaakt zijn die afwijken van de regelingen in deze Onderwijs- en Examenregeling. Dergelijke afspraken zullen zo spoedig mogelijk bekend worden gemaakt en worden opgenomen in de opleidingsspecifieke bijlage.

Art 8.2 - FOUTEN OF ONVOLLEDIGHEDEN IN DE ADMINISTRATIE

Indien in de tentamenuitslag, een cijferlijst of een overzicht van het studieverloop van de student een kennelijke vergissing is gemaakt, is zowel de opleiding als de student verplicht om dit direct na constatering ervan, aan de andere partij kenbaar te maken en mee te werken aan het ongedaan maken van de gemaakte vergissing.

Art 8.3 - WIJZIGING REGELING

- 1) Inhoudelijke wijzigingen van deze onderwijs- en examenregeling worden door de decaan bij afzonderlijk besluit vastgesteld.
- 2) Inhoudelijke wijzigingen van deze regeling zijn in beginsel niet van toepassing op het lopende studiejaar. Inhoudelijke wijzigingen kunnen wél van toepassing zijn op het lopende studiejaar indien belangen van de student hierdoor redelijkerwijze niet worden geschaad of indien er sprake is van overmacht.
- 3) Wijzigingen in deze regeling zijn niet van invloed op besluiten die eerder door de examencommissie zijn genomen.

Art 8.4 - OVERGANGSREGELING

- 1) Bij wijziging van de onderwijs- en examenregeling stelt de decaan zo nodig een overgangsregeling vast.
- 2) De overgangsregeling wordt gepubliceerd op de website van de opleiding *en opgenomen in de opleidingsspecifieke bijlage.*
- 3) Uitgangspunten bij de overgangsregeling in het geval het onderwijsprogramma wordt gewijzigd:
 - a) Wijzigingen in het onderwijsprogramma worden bekendgemaakt voorafgaand aan het studiejaar waarin de wijzigingen worden ingevoerd.
 - b) Er kan niet worden gegarandeerd dat alle onderwijseenheden van de opleiding, zoals die bestonden bij de inschrijving van een student voor die opleiding, tot zijn onderwijsprogramma blijven behoren. Het onderwijsprogramma zoals dat het meest recent door de decaan is vastgesteld is uitgangspunt bij het vaststellen van de uitslag van het bachelorexamen.
- 4) In de overgangsregeling wordt in ieder geval opgenomen:

- a) welke onderwijseenheden equivalent zijn aan onderwijseenheden of delen van onderwijseenheden uit het geldende – in de opleidingsspecifieke bijlage opgenomen - onderwijsprogramma; dat indien een onderwijseenheid zonder praktische oefeningen wordt geschrapt uit het programma, in het studiejaar daarna minimaal tweemaal de gelegenheid wordt geboden schriftelijk of mondeling tentamen af te leggen of op andere wijze een beoordeling te verkrijgen;
 - b) dat indien een onderwijseenheid met praktische oefeningen wordt geschrapt uit het programma en in het studiejaar daarna geen gelegenheid meer wordt geboden tot het doen van de betreffende praktische oefeningen, minstens één onderwijseenheid wordt aangewezen die gedaan kan worden in plaats van de vervallen onderwijseenheid;
 - c) de geldigheidsduur van de overgangsregeling.
- 5) De overgangsregeling behoeft de instemming van de examencommissie met de bepalingen van lid 4.
 - 6) De examencommissie kan in bijzondere gevallen in positieve zin voor de student afwijken van het aantal malen en de wijze waarop tentamens van vervallen onderwijseenheden kunnen worden afgelegd.

Art 8.5 - BEOORDELING ONDERWIJS- EN EXAMENREGELING

- 1) De decaan draagt zorg voor een regelmatige beoordeling van de onderwijs- en examenregeling en weegt daarbij, ten behoeve van de bewaking, en zo nodig bijstelling van de studielast, het tijdsbeslag dat daaruit voor de student voortvloeit.
- 2) De opleidingscommissie heeft volgens 9.18 WHW tot taak het uitbrengen van een advies over de onderwijs- en examenregeling en het jaarlijks beoordelen van de wijze van uitvoeren van de onderwijs- en examenregeling.

Art 8.6 - BEROEP EN BEZWAAR

Beroep tegen beslissingen van de examencommissie of van een examinator en bezwaar tegen beslissingen van de decaan op grond van deze regeling dient binnen zes weken, nadat de beslissing aan betrokkene is bekend gemaakt, schriftelijk te worden ingediend bij het loket voor de bezwaar- en beroepschriften (en klachten) van de balie van de Student Services.

Art 8.7 - HARDHEIDSCLAUSULE

In geval van aantoonbare onredelijkheid of onbillijkheid van overwegende aard kan de examencommissie of het opleidingsbestuur toestaan dat wordt afgeweken van de bepalingen in deze regeling.

Art 8.8 - BEKENDMAKING

De onderwijs- en examenregeling en de regels en richtlijnen van de examencommissie worden via de website van de opleiding bekend gemaakt.

Art 8.9 - INWERKINGTREDING

Deze regeling treedt in werking op 1 september 2016 en vervangt de regeling van 1 september 2015.

BIJLAGE 1: REGLEMENT INZAKE ORDE, CALAMITEITEN EN FRAUDE

Ordereglement

Om fraude bij tentamens tegen te gaan gelden de volgende regels:

- *Studenten dienen voor aanvang van het tentamen aanwezig te zijn. Laatkomers worden alleen uiterlijk tot dertig minuten na aanvang van het tentamen toegelaten, dit ter beoordeling van de surveillant. Bij tentamens van hooguit een uur, kan deze periode korter zijn, zulks ter beoordeling van de surveillant.*
- *Studenten dienen tassen en jassen voorin de tentamenruimte neer te leggen.*
- *Bij aanvang van de toets vermeldt de student op al het toetswerk naam en studentnummer.*
- *Studenten mogen de zaal niet eerder verlaten dan na 30 minuten na aanvang van het tentamen.*
- *De student mag zich niet voor een ander uitgeven en moet zich kunnen legitimeren door het tonen van de collegekaart of een wettelijk toegestaan geldig legitimatiebewijs (paspoort, ID-kaart of rijbewijs) op verzoek van de surveillant. Studenten die zich niet op verzoek kunnen legitimeren, worden uitgesloten van het tentamen.*
- *Op tafel mag er niets anders dan de toegestane noodzakelijkheden voor het tentamen liggen*
- *Studiemateriaal (bijvoorbeeld een grafische rekenmachine, een woordenboek of wetboek) mag alleen worden gebruikt, als dit uitdrukkelijk is toegestaan.*
- *Een mobiele telefoon, pda of vergelijkbare communicatieapparatuur moet uitgeschakeld zijn en gedurende het tentamen buiten handbereik (in tas/jas).*
- *Gebruik van apparatuur zoals rekenmachines, organizers, mobieltjes of andere elektronische apparatuur is verboden, tenzij anders aangegeven voor de surveillant / examiner.*
- *Boeken en andere informatiebronnen die niet zijn toegestaan, mag een student bij een tentamen niet bij zich hebben, tenzij anders aangegeven voor de surveillant / examiner.*
- *Bij digitale toetsen mag de student geen andere applicaties of websites openen dan toegestaan door de examiner. De surveillant heeft het recht dit te controleren. Verspreiden van (informatie over) de digitale toets is niet toegestaan.*
- *Spieken en het bieden van gelegenheid aan een ander om te spieken is verboden. Het bezit van een spiekblaadje is al genoeg voor het vaststellen van fraude, ook als dat niet is gebruikt. Praten of anderszins communiceren met medestudenten is daarom ook niet toegestaan.*
- *Een kort toilet bezoek is in principe mogelijk (max. 10 minuten). Dit alleen op basis van verloop daartoe van de surveillant en volgens door hem gestelde regels. Indien mogelijk zal een van de surveillanten meelopen naar het toilet. Er kan slechts aan één persoon (van het desbetreffende tentamen) tegelijk toestemming per zaal gegeven worden. Apparatuur moet daarbij in de zaal blijven.*

UNIVERSITEIT TWENTE.

- *Tegelijk met of direct na het in ontvangst nemen van de tentamenopgaven, kan de surveillant de student vragen te tekenen voor aanwezigheid bij het tentamen en inleveren van het toetswerk.*

Regels in geval van calamiteiten

Indien zich een calamiteit voordoet of dreigt voor te doen tijdens of kort voor een tentamen is de examinator bevoegd te handelen en moeten de studenten de aanwijzingen van de examinator opvolgen.

2. *Indien er zich calamiteiten voordoen of dreigen voor te doen tijdens of kort voor een tentamen geldt het volgende: indien er een calamiteit is te verwachten voor aanvang van een tentamen, wordt het tentamen uitgesteld met onmiddellijke ingang. De examinator stelt in overleg met de opleidingsdirecteur een nieuw tentamentijdstip vast.*
3. *Het nieuw vastgestelde tentamenmoment, dat binnen een maand plaatsvindt (de vakantiemaanden niet meegerekend), is bindend. Dit wordt binnen drie werkdagen nadat het gebouw weer is vrijgegeven bekendgemaakt via de gebruikelijke media.*
4. *Indien er een calamiteit plaatsvindt of is te verwachten tijdens een tentamen dient er, indien mogelijk, als volgt te worden gehandeld:*
 - a. *op al het tentamenwerk is bij aanvang van het tentamen de naam en het studentnummer door de student vermeld;*
 - b. *de aanwezigen dienen op last van de verantwoordelijke instantie of surveillant direct de tentamenzaal te verlaten;*
 - c. *de studenten laten het gemaakte tentamenwerk achter in de tentamenzaal.*
 - d. *indien men in de gelegenheid is geweest al te beginnen met het tentamen wordt, indien dit redelijkerwijze mogelijk is, op grond van de ingeleverde (gedeeltelijk) gemaakte opgaven door de docent hierover het eindcijfer bepaald.*
5. *Indien de docent op grond van het in artikel 5.4d genoemde geen eindcijfer kan bepalen, wordt er binnen een maand (de vakantiemaanden niet meegerekend) na het door een calamiteit afgebroken tentamen een herkansing georganiseerd voor de gedupeerde studenten, mits deze zich voor het bedoelde tentamen hadden ingeschreven.*
6. *Regels in geval van calamiteiten zijn ook van toepassing bij een oefencalamiteit.*

Fraudereglement

1. Een tentamen is een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van een student, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (WHW art 7.10)
Een tentamen kan uit meerdere toetsen bestaan. Bij elke vorm van toetsing dient een student de student eigen en origineel werk in te leveren, anders wordt dat beschouwt als fraude.
2. Onder fraude wordt verstaan:
 - a. Het bij toetsen gebruik maken van andere hulp of hulpmiddelen (elektronische of technologische) dan die waarvan de examinator vóór het begin van de onderwijseenheid en/of het tentamen of toets heeft bekendgemaakt dat ze waren toegestaan, of waarvan de student wist of behoorde te weten dat zij niet zijn toegestaan.
 - b. Gedrag van studenten waarvan de examinator vóór het afnemen van een toets bekend heeft gemaakt dat het als frauduleus beschouwd wordt, of waarvan de student weet of behoort te weten dat dat niet is toegestaan. Hieronder vallen in ieder geval:
 - Spieken al dan niet:
met behulp van spiekbriefjes;
door af te kijken bij toetsen en/of tentamens;
door af te laten kijken bij toetsen en/of tentamens;
door het ontvangen of verzenden van (tekst)berichten;
 - Door tijdens de uren dat een toets wordt afgenomen en terwijl het werk nog niet is ingeleverd, in contact te treden met anderen, anders dan met de examinator of surveillant.
 - c. Overnemen van andermans of eigen werk zonder correcte bronvermelding, ook wel plagiaat. Onder plagiaat vallen in ieder geval:
 - Het letterlijk overnemen of gebruiken van (delen van) andermans werk (originele termen, ideeën, resultaten of conclusies, illustraties) en het te presenteren als eigen werk; ook als delen van een tekst zonder bronvermelding uit een andere tekst (op papier of op het Internet) zijn overgenomen is sprake van plagiaat(ook als er kleine wijzigingen zijn aangebracht);
 - het niet duidelijk markeren van letterlijke citaten (bijvoorbeeld met aanhalingstekens, inspringen, witregels) zodat ten onrechte de indruk wordt gewekt dat een deel van de geciteerde passages eigen werk is;
 - het vermelden van literatuur die de student niet zelf geraadpleegd heeft (maar bijvoorbeeld via verwijzingen in andere literatuur is tegengekomen);
 - het gebruiken van teksten die zijn geschreven in samenwerking met anderen zonder dat dit expliciet wordt vermeld;
 - het inleveren van reeds eerder geheel of gedeeltelijk gepubliceerd eigen werk (bijv werkstuk van andere cursus), zonder duidelijke bronvermelding (zelfplagiat);
 - meeliftgedrag, het niet in gelijke mate bijdragen aan een groepsopdracht;

- d. *Manipulatie van onderzoeksgegevens bij (groeps)opdrachten of het vervalsen van data (bijvoorbeeld het zelf invullen van interviews of vragenlijsten);*
 - e. *Valsheid in geschrifte;*
 - f. *Onrechtmatige daad;*
 - g. *Alle vormen van fraude anders dan hierboven bij lid 2.a tot en met 2.f genoemd, zulks ter beoordeling door de examencommissie;*
3. *Indien de examinerator of surveillant bij of na het afleggen van een toets een gemotiveerd vermoeden van fraude heeft, heeft de surveillant het recht om de student uit te sluiten van de toets en niet toegestane hulpmiddelen in beslag te nemen. De examinerator of surveillant meldt dit aan de student en schriftelijk aan de examencommissie. Dit geldt ook bij fraude van een gedeelte van een onderwijseenheid.*
 4. *De examencommissie volgt hierna een vastgestelde procedure en hoort in dat geval zowel de examinerator of de surveillant als de student(en). De examencommissie bepaalt welke aanvullende maatregelen eventueel getroffen worden en deelt deze schriftelijk mede aan de betrokken student. De examencommissie kan de student wegens fraude voor ten hoogste één jaar uitsluiten van deelname aan het desbetreffende tentamen. In het uiterste geval kan de examencommissie na vaststelling van fraude besluiten de betrokken student voor maximaal één jaar uit te sluiten van deelname aan alle tentamens van de opleiding. Een onderwijseenheid waarbij op enige wijze fraude is vastgesteld mag tijdens de periode van uitsluiting niet vervangen worden door een andere onderwijseenheid.*
 5. *Bij ernstige fraude kan de examencommissie het instellingsbestuur voorstellen de inschrijving voor de opleiding van de student of extraneus definitief te beëindigen met ingang van de maand volgend op die waarin de fraude is geconstateerd..*
 6. *Voor wat betreft bezwaar en beroep tegen een beslissing die in het kader van lid 3, 4 en 5 is genomen, is artikel 8.6 Bachelor en master OER van toepassing.*

BIJLAGE 2: REGELING Voor Onderwijs Door Studenten Niet-Bekostigd Onderwijs (HOOFDSTUK 4 INSCHRIJVINGSREGELING UT 2016-2017)

Hoofdstuk 4 Inschrijving als student niet-bekostigd onderwijs

Een student niet-bekostigd onderwijs is een student die door de UT wordt geregistreerd als deelnemer aan het onderwijs van één van de opleidingen aan de UT maar niet op grond van art. 7.32 lid 1 WHW als student of extraneus is ingeschreven aan de UT. Deze persoon volgt óf een aantal vakken óf heeft zich ingeschreven voor een niet-bekostigde opleiding óf volgt een opleiding aan het ITC (zie hoofdstuk 5);

Art. 15a. Verschillende vormen van student niet bekostigd onderwijs bij de UT:

1. Registratie als bijvakstudent (waaronder Kies op maat (KOM) studenten):

- a. Degene die in het kader van een opleiding aan een andere Nederlandse HO-instelling één of meer onderwijsonderdelen (vak, stage, doorstroomminor of afstudeeropdracht) wil volgen aan de UT dient hiervoor een verzoek in te dienen bij CSA.
- b. Het verzoek dient vergezeld te gaan van:
 - i. een verklaring van de desbetreffende opleiding waarin akkoord wordt gegaan met de registratie als bijvakstudent;
 - ii. een geldig legitimatiebewijs;
 - iii. een bewijs van betaald collegegeld (van het betreffende studiejaar) van de instelling van eerste inschrijving.

Bijvakregistratie voor een opleiding aan de UT kan worden geweigerd op grond van capaciteit en/of onvoldoende voorkennis bij de student. Verzoeken kunnen het gehele jaar door worden gedaan, behalve door studenten die een doorstroomminor willen volgen. Zij moeten zich aanmelden via www.kiesopmaat.nl en moeten zich houden aan de vermelde deadlines. Indien de opleiding akkoord is, wordt de student per eerste van de maand geregistreerd. Zowel studenten die het wettelijk tarief betalen aan de eerste instelling als studenten die het instellingstarief betalen, kunnen worden geregistreerd als Bijvakker.

2. Uitwisselingsstudenten:

deze studenten zijn ingeschreven bij een buitenlandse instelling als student en volgen bij de UT een aantal vakken, of doen een stage of een afstudeeropdracht. Zij betalen geen college- of cursusgeld aan de UT.

3. Cursisten:

(waaronder studenten die de post-initiële opleidingen Master of Environmental and Energy Management en Master Riskmanagement volgen) zijn personen zonder inschrijving aan een andere Nederlandse HO-instelling, die vakken of een post-initiële opleiding willen volgen bij de UT. Zij melden zich bij de betreffende opleiding. Deze bepaalt de hoogte van het cursus- of collegegeld.

4. ITC-studenten:

studenten die aan de faculteit ITC een opleiding of cursus volgen, melden zich aan bij het ITC en betalen daar cursus- of collegegeld: Inschrijvingsregeling ITC in hoofdstuk 5.

Alle uitwisselingsstudenten, cursisten en ITC-studenten worden, als zij zijn toegelaten aan de UT, als student niet bekostigd onderwijs geregistreerd. Deze studenten hebben toegang tot onderwijs- en onderwijsfaciliteiten van de UT.

Een registratie zoals onder lid 1 en 2 genoemd kan nooit leiden tot een diploma bij de UT. Een registratie als onder 3 en 4 genoemd kan leiden tot een diploma van de betreffende geaccrediteerde maar niet-bekostigde opleiding met verlening van de bijbehorende erkende graad. Als de student een diploma wil behalen van een geaccrediteerde en bekostigde opleiding van de UT dan zal hij zich moeten inschrijven als student conform art. 7.32 lid 1 van de wet. Hierbij zal de student er rekening mee moeten houden of hij toelaatbaar is voor de betreffende opleiding en met de/het instroommoment(en) voor de betreffende opleiding.

Art. 15b Einddatum niet-reguliere inschrijving

Ten aanzien van de einddatum van de registratie geldt dat de registratie automatisch eindigt op 31 augustus, tenzij de registratie tussentijds wordt beëindigd conform art. 11.

Art. 16. Bewijs van inschrijving en collegekaart studenten niet bekostigd onderwijs

1. Alleen voor exchange studenten: het door het Instellingsbestuur uitgereikte bewijs van registratie vermeldt de naam en de voorletters van de betrokkene, de geboortedatum, het studentnummer, de periode van registratie, de opleiding, de inschrijvingsvorm en is geldig voor het betreffende studiejaar.
2. De door het Instellingsbestuur uitgereikte collegekaart vermeldt de naam en de voorletters van de betrokkene, een pasfoto, het studentnummer, de opleiding, de inschrijvingsvorm, de bibliotheek code en is geldig in het betreffende studiejaar.
3. Op verzoek van de desbetreffende student kan een duplicaat van de collegekaart worden verstrekt. De student is dan een bedrag van €10,- verschuldigd.

UNIVERSITEIT TWENTE.

Art. 17. Procedure beëindiging registratie en teruggave BBC studenten niet bekostigd onderwijs

Studenten niet bekostigd onderwijs kunnen zich door het jaar heen uitschrijven. Zij kunnen aangeven of zij een eventueel afgegeven BBC terug willen of niet.

PRODUCTIE / BIJLAGE

13

**Programme-specific appendix to the Education and Examination regulations
2017-2018**

for the Bachelor of Science programme

Psychology

Contents

- 1. Structure and content of the programme**
 - a. Programme content (incl. modules, module components, number and structure of interim examinations, mode of assessment, and if applicable arrangements/design of practical exercises)
 - b. Study load (of educational programme and units of study)
 - c. Programme specific characteristics (including full-time programme, or part-time/dual programme)
 - d. Excellence programmes
- 2. Objectives and attainment targets**
 - a. Objectives
 - b. Attainment targets
 - c. Continuation to the master's programme
- 3. Examination and exams**
 - a. Examination
 - b. Exams and tests
 - c. Prerequisites
- 4. General information**
 - a. Admission to the programme
 - b. Language
 - c. International cooperation
 - d. Elective options
 - e. Programme Committee
 - f. Examination Board
- 5. Transitional arrangements**
- 6. Binding recommendation in the first bachelor year**
- 7. Period of validity of module components**
- 8. Additional subjects**
 - a. Test subject hours
 - b. Graduation with distinction

1. Structure and content of the programme

1a. Programme content

The educational programme consists of three academic years (B1, B2 and B3) of 60ECTS's each. The successful completion of the whole programme earns right of admission to the bachelor's exams. An academic year consists of two semesters, each semester (30ECTS) consisting of two period's/blocks (15ECTS). The programme consists of modules of 15ECTS (420 hours) as units of study.

Each module is an education block that combines subjects around a psychological theme. Central to each module is one (or more) project(s) in which students will for example work on an intervention for a real psychological problem.

In the modules the courses of learning are integrated: 'Theory', 'Research Methods' (RM), 'Professional Academic Skills' (PAS), and 'Design and Research' (D&R). Within each module, there is a strong coherence between the courses of learning/module components*. Also, within each module, there is a strong coherence between the module components and the project; i.e., knowledge and skills that are offered in the module components are integrated in and essential for completing the project.

Within each module component various forms of assessment/tests are used, such as individual written tests, individual and group (project) assignments, presentations (etc.). Types of tests in the modules as described in the overview below are defined as follows: 'test' is in written form, unless stated otherwise and can comprise one or more (sub) tests; 'assignment' can be one or more assignments/reports, with or without a presentation. Information about the learning goals, and type and number of tests can be found in the OSIRIS course catalogue and (in more detail) at the Blackboard site of each module. The final grade of a module is based on the weighting and requirements per component as stated in the test plan of the module. The test plan is published at the Blackboard site (by the coordinator of the module). Cases of compulsory attendance at one or more lectures will also be published at the Blackboard site.

In addition to the modules in the programme it is important that the bachelor's students gain experience in empirical research in the role of test subject. This allows them to gain familiarity with different types of research and they can better prepare themselves for their own research activities in the context of their study. Therefore, part of the bachelor's exam is a compulsory test subject unit for a total of 15 hours, of which 10 hours must be completed during the first bachelor's year.

The overview of the modules and test subject hours for the B1, B2 and B3 academic years of the Psychology Bachelor's programme (structure) is given in Table 1,2 and 3.

* In the common parts of the Education and Examination regulations a 'module component' is also referred to as 'module part'

Table 1: First year bachelor's curriculum (B1): modules and module components (incl. study load) per course of learning

		UNITS OF STUDY/MODULES B1 2017-2018			
		Psychology & Intervention Design 15EC 201300008 Semester 1 block 1A	Social Behaviour 15EC 201300009 Semester 1 Block 1B	Cognition and Development 15EC 201700278* Semester 2 Block 2A	The Individual 15EC 201600103 Semester 2 Block 2B
Coordinator & examiner		J. Pouls, MSc	C.H.C. Drossaert, PhD	M.L. Noordzij, PhD	G.J. Westerhof, PhD
Exam Method		Test, assignment	Test, assignment	Test, assignment	Test, assignment
MODULE COMPONENTS PER COURSE OF LEARNING	Theory	Psychology: an orientation 4EC	Social (developmental) psychology 5EC	Brain, cognition & development 8EC	Personality & clinical psychology 5EC
	Research Methods (RM)	Introduction to Research Methodology 3EC	Descriptive & Inferential Data Analysis 6EC	Data Analysis II* 4EC	Data Collection & Test Construction 5EC
	Professional Academic Skills (PAS)	Project management & academic writing 1EC	Group dynamics & academic writing 1EC		Presentation Skills 1EC
	Design & Research (D&R), incl. project	Systematic Intervention Design 7EC	Needs Assessment & Intervention Design 3EC	Design & evaluation 3EC	Interview Study & Tests 4EC

* The code of this module, and the name of the Research Methods component, changed in 2017-2018 due to changes in (the content of) the research methods part of the module. Students who started the bachelor's programme in september 2016, and did not yet finish this module in their first year (201300010), will be informed about the transitional arrangement by the study adviser and/or programme management.

The following unit must also be completed; for more information, see 7a.

Code	Name
192901900	Test subject hours, B1

Table 2: Second year bachelor curriculum (B2): modules and module components

Unit of Study 15EC: module code & name	Block	Module components	Study load (in EC)	Coordinator & examiner	Exam method
201600004 Health Psychology & Applied Technology	1A ¹	Health psychology	5EC	C. Bode, PhD	Test, assignment
		Persuasive health technology	5EC		
		eHealth applied to chronic illness (incl project)	5EC		
201400121 Psychology in Learning & Instruction	1A ¹	Theories of Learning and Instruction	8EC	To be announced	Test, assignment
		Research skills	2EC		
		Teaching skills	2EC		
		Instructional design project	3EC		
201600005 Psychology of Safety	1A ¹	Theoretical models of societal safety	10EC	M. Kuttschreuter, PhD	Test, assignment
		Research & design in safety contexts (incl. project)	5EC		
201400123 Human Factors & Engineering Psychology	1B ²	Human factors theory	7EC	M. Schmettow, PhD	Test, assignment
		Programming	4EC		
		Research projects	4EC		
201600104 Mental health	1B ²	Psychopathology	5EC	L. van Zyl, PhD	Test, assignment
		Psychodiagnostics	6EC		
		Mental Health in practice (incl. project)	4EC		
201400295 Research methods and research project	2A & 2B	To Conduct & Report a Scientific Study (incl project)	10EC	S. Zebel, PhD	Test, assignment
		Advanced Research Methods	4EC		
		Research Poster Presentation	1EC		
201600268 Professional and psychological skills	2A & 2B	Communication skills theory	4EC	A.Z. Bosch, PhD	Test, assignment
		Applied communication skills	5EC		
		Work field and job orientation	6EC		

¹ Students choose one of the three modules offered in block 1A.

² Students choose one of the two modules offered in block 1B.

The following unit must also be completed; for more information, see 7a.

Code	Name
192902900	Test subject hours, B2 and B3

Third year bachelor curriculum: B3

Semester 1

30 EC elective options; see 4d for more information.

Semester 2

Table 3: Curriculum second semester of the third year (B3): modules and module components

Unit of Study 15EC: module code & name	Block	Module components	Study load (in EC)	Coordinator & examiner	Exam method
201500179 History, Ethics and Philosophy of Psychology	2A & 2B	Professional ethics for psychologists	5EC	B.H. van der Gaast, PhD	Test, assignment
		History of psychology	5EC		
		Philosophy of psychology	5EC		
Bachelor's thesis (more information about the Bachelor's thesis can be found at www.utwente.nl/psy/afstudeerweb)		Not applicable	15EC	Bachelor's thesis committee consists of two examiners, as stated in the thesis contract.	Assignment (individual)

Information about practical exercises

A practical exercise is a unit of study, or part thereof, the emphasis of which lies on the activity of the individual student, such as conducting a literature study, or assignment, completing a design or research project, participating in practical sessions, practising skills, writing an essay or article, or preparing a public presentation aimed at achieving a particular skill. Practical exercises are generally part of a unit of study supervised by the responsible examiner. The organisation of practical exercises is outlined in the Osiris course catalogue and specified in more detail on Blackboard upon commencement of the programme.

The responsibility when it comes to the bachelor's thesis does not lie with an individual lecturer, rather a Bachelor's committee is formed for each assignment. The bachelor's thesis comprises an individual assignment and thus will be assessed individually. The bachelor's thesis is an exercise and at the same time, a test of competence, in which students integrate their acquired qualifications. The Examination Board has prescribed requirements for bachelor's thesis examiners in order to guarantee the assessment quality. More practical information about the Bachelor's thesis can be found on the Psychology 'graduation website' (www.utwente.nl/psy/afstudeerweb).

Pre-master's programme

The pre-master's programme and binding regulations of the Psychology pre-master's programme are described in the programme-specific appendix of the master's Education and Examination Regulations (EER). The successful completion of the entire programme earns right of admission to the Psychology Master's Programme at the University of Twente (UT). The completion of the pre-master's programme does not earn right of admission to the bachelor's exams.

1b. Study load (of educational programme and units of study)

The Bachelor's Programme comprises three academic years (B1, B2 and B3) of 60 EC each (totalling 180 EC = 5040 hours). The study load of the units of study making up the programme can be found in Paragraph 1a.1 EC = 28 hours.

1c. Programme specific characteristics

The bachelor of science programme in Psychology is a full-time programme.

1d. Excellence programmes

Students obtaining excellent results can participate in tracks which are broadening as well as deepening bachelor related programmes. The Bachelor Honours Programme is mainly broadening, since content outside one's normal study programme will be taught. The STAR-programme is a programme in which content of one's own study programme are taught more in depth.

The STAR-programme

Students may be selected for the so-called 'Stars programme' in three modules in year 1 and two modules in year 2 of the Psychology Bachelor's programme. A STAR project is more challenging and/or more in-depth than the standard module projects, and is intended for the top 10% of students in their group. Students can distinguish themselves with a STAR project after being selected during the previous module.

Successful participation in the STAR programme leads to a mention of the Star/Excellence programme for the relevant module on the diploma supplement. Details on the selection process for each module with a STAR project are made known in advance.

The UT Bachelor's Honours programme

This programme starts every year in February and is for the top 5% of first year students of each study only. In nearly one and a half year students follow a programme of 30 ECTS. Three variants are offered, in science, design and mathematics. Students work in interdisciplinary groups and learn about great scientists or designs, learn to ask questions about everyday scientific situations, will learn how to write their own research proposal and make a joint final work. More information can be found at the website of the honours programme: <https://www.utwente.nl/excellentie/en/honours/>.

2. Objectives and attainment targets

2a. Programme objectives

The objectives and attainment targets of the Psychology Programme (bachelor's and master's) are based on the frame of reference of the specific field; the requirements are based on the subsequent post-graduate course, the professional field and the context of 'Psychology at a technical university'.

The psychology bachelor's graduates possess demonstrable knowledge of the conceptual framework and major and current theories, models and work methods of the fundamental disciplines of psychology, with in-depth knowledge of at least two specialist fields covered by the educational programme. In the specialist fields, using technology as a means and the relationship between technology and man (High Tech, Human Touch) are key focus areas.

On the basic level, psychology bachelor's graduates are equipped to set up and execute (applied) scientific psychological research, and substantiate it both on paper and orally. It is characteristic of UT students that they have learned to work on design assignments in project teams. At the level of a beginning professional practitioner, graduates are capable of analysing psychological problems and formulating an appropriate intervention based on a systematic approach. They are familiar with factors that influence the implementation process of an intervention and with methods to evaluate implemented interventions.

Based on activities carried out and products and achievements delivered during the degree programme, students demonstrate academic thinking and reasoning abilities, i.e., the ability to think critically, rationally, logically and creatively; to theorise, make connections and reflect. The graduated bachelor students have also had a broad academic training through choosing elective modules in other fields of study, or through national or international exchange schemes.

The competencies obtained through the bachelor's programme qualify graduates for continuing study within the Psychology Master's Programme. In addition, they have knowledge of the psychologist's professional field and hold the vital professional skills to be implemented as a beginning professional practitioner in that field.

2b. Attainment targets

1. Specialist knowledge and understanding

Graduates of the Psychology Bachelor's Programme at the University of Twente (UT) possess scientific knowledge and understanding relevant to the field, which they can implement for research and design purposes. This includes the following: ...

- 1.1 knowledge and understanding of the conceptual framework and major and current theories, models and working methods in the fundamental disciplines of psychology; social psychology, developmental psychology, experimental psychology, bio and neuropsychology, test theory and clinical psychology;
- 1.2 knowledge and understanding of the accepted methods and techniques of psychological research;
- 1.3 knowledge and understanding of the history, philosophy and ethics of psychology;
- 1.4 in-depth knowledge and understanding of theories, models, technologies and working methods of at least two of the five specialist fields of the programme stated below:
 - Conflict, Risk & Safety
 - Health Psychology & Technology
 - Human Factors & Engineering Psychology
 - Learning Sciences
 - Positive Psychology & Technology

2. Research and design competencies

Graduates of the Psychology Bachelor's Programme at the University of Twente (UT) are at the basic level (beginner's level for master's degree, beginning professional practitioner) and are able to:

- 2.1 clearly formulate a problem statement/question definition/hypothesis for a research assignment; with a design assignment, this implies translating the needs, wishes and requirements of clients (service providers, policy makers) or patients into a tangible problem statement.
- 2.2 place a problem statement in a theoretical framework; this implies that scientific literature of the field concerned and adjoining fields is located, critically evaluated, applied and described;
- 2.3 set up applied psychological research in a systematic, transparent and scientifically responsible manner, and execute this through the substantiated selection and correct application of simple, accepted quantitative and qualitative psychological research methods and techniques for data collection and analysis;
- 2.4 analyse a problem for a design assignment in a thematic manner using a systematic approach, and design an appropriate intervention (where possible, using technological applications), taking into account the characteristics of parties involved in the design process and the people it concerns;
- 2.5 adhere to ethical standards where applicable in setting up and executing research and design activities;
- 2.6 based on reflection and judgement forming, derive clearly expressed conclusions and discussion from an executed research or design assignment; this includes the study of specialist scientific knowledge, scientific and practical applications and suggestions for improvement (advice) and, if applicable, social and ethical aspects;
- 2.7 write reports on executed research and design assignments in which current scientific norms and conventions are applied to data reproduction and literature references, such as information sources: reports have a logical, comprehensible structure, correct use of language and an academic style.
- 2.8 hold a target audience-oriented informative, concise and appealing presentation on an executed research or design assignment with effective use of media, and adequately answer questions about the topic.

3. Academic professional skills and attitudinal aspects of the psychologist

Graduates of the Psychology Bachelor's Programme at the University of Twente (UT) at the basic level (beginner's level for master's degree, beginning professional practitioner) possess general, academic and professional skills that they are able to implement for research and design objectives and in their later postgraduate career and professional practice. This includes the following: ...

- 3.1 the attitude and skill to be able to critically reflect on and judge the significance and value of scientific knowledge, as well as the ability to reflect on and evaluate their own work and professional actions;
- 3.2 the attitude and skills to initiate their own learning and work processes, to purposefully and methodically design and direct these processes, and to achieve academic and professional growth;

- 3.3 information competency: the ability to locate relevant information sources and to critically evaluate their usefulness and trustworthiness;
- 3.4 dedication and skill in carrying out team projects; to cooperate on assignments in a purposeful and effective manner; to adequately and congenially work together with clients, supervisors, research participants and peers;
- 3.5 adequate social and oral communication skills (ability to express oneself, present a case, communicate in a professional context, present oneself in a group and in the professional field), specifically in the effective application of the rules and attitudinal aspects for psychological interviewing.

2c. Continuation to the master's programme

The UT Psychology Master's Programme (MPS) is the designated master's programme following on the bachelor's programme.

3. Examination and exams

3a. Examination

The programme has one examination, the Bachelor's examination after three years. The Bachelor's examination is successfully completed if the exams of the units of study, including the courses/modules of the minor/internship/study abroad phase and the Bachelor's thesis, have been taken successfully.

3b. Exams and tests

The nature of the various units of study (and hence the nature of the learning objectives) brings with it a mix of various types of tests, such as written tests, individual and group (project) assignments, and presentations. See 1a for more information on the exam methods for each unit of study.

3c. Prerequisites

The formal sequence of the modules and their exams is the order as recorded at 1a. There are several prerequisites for specific units of study and within units of study.

A. Prerequisites for units of study

Unit of study	Prerequisites
Bachelor's thesis, B3:	- Completion of B1 and B2
Elective courses, B3: - minor (HTHT modules, among others) - elective choices (e.g., at another university - studying abroad	- A minimum of 90 ECTS must have been obtained - A minimum of 90 ECTS must have been obtained - B1 and B2 must have been obtained

B: Prerequisites within a unit of study

Should prerequisites apply within a unit of study (e.g., students may only take part in a test if the previous assignment was successfully completed), then the examiner must inform participating students through Blackboard in advance of the start of the unit of study.

4. General information

4a. Admission to the programme

There are no additional stipulations regarding admission to the educational programme, such as those laid down in section 2 of the common part of the Education and Examination Regulations (EER) and the document mentioned there entitled 'Colloquium Doctum', and in other admission regulations to bachelor's educational programmes.

4b. Language of the programme

First and second year of the bachelor's programme (B1 & B2) 2017-2018:

From September 2016 (starting with the first year), English is the (instruction) language of study material, lectures and exams of this bachelor's programme.

Third year of bachelor's programme, 2017-2018:

In principle, the third year of the bachelor's programme in 2017-2018 is in Dutch. As specified in article 3.3 of the common part of this EER, units of study or parts thereof can, however, be taught or assessed in English when, for example, a lecturer/supervisor/tutor does not speak Dutch, or when a student from another non Dutch-speaking programme participates in a unit of study. This applies to the module History, Ethics & Philosophy of Psychology in the second semester of year 3.

4c. International cooperation

Students of the Psychology Bachelor's programme have the opportunity to study abroad (see also 4d) as a minor within the framework of their elective options in year 3. More information about the possibilities can be found on the central UT website www.utwente.nl/minor.

4d. Elective options

Each student has 30 ECTS of elective options in the third bachelor's year (B3). Students may complete these electives within or outside the University. Information about the possibilities for choosing electives can be found on www.utwente.nl/psy/bachelor, and on the central UT website, www.utwente.nl/minor. In many cases, the choice of these electives requires the approval of the Examination Board. Subject to the intake requirements/options as set down in the UT matrix of options, students may participate in every UT minor (as stated on the UT website www.utwente.nl/minor) to choose 30 ECTS worth of electives without the assent of the Examination Board.

4e. Programme committee

A programme committee (OLC) has been set up for the Psychology Bachelor's and Master's programmes. The Dean of the faculty appoints the members of this programme committee. The programme committee consists of Psychology lecturers and students. The OLC's current members can be found on the website <http://www.utwente.nl/psy/onderwijsorganisatie/>.

4f. Examination Board

The Dean of the faculty appoints the members of the Examination Board. The Examination Board's current board members can be found on the website <https://www.utwente.nl/en/bms/examboord/>.

5. Transitional arrangements

There are no transitional arrangements.

6. Binding recommendation in the first bachelor year

The Programme Board issues a recommendation for every student at the end of the first academic year. This recommendation is based on the student's study results, and can either be a positive recommendation or one connected with a rejection. **A negative recommendation is binding.** Students receiving such a recommendation cannot enrol in the UT Psychology Programme for the next three academic years.

To receive a positive recommendation, students in the PSY programme must satisfy the following standards (in accordance with the University of Twente Binding Recommendation Guidelines):

1. Completed at least three (entire) modules (45EC obtained)

OR

2. Completed at least 75% of the first year study load (45 out of 60 EC module components as described in paragraph 1a) **AND** have no more than one insufficient module component grade in each course of learning. The four courses of learning (Theory, RM, PAS & D&R) and the study load (in EC's) for each module-component are described in paragraph 1a (Programme content).

More information about recommendations and their practical consequences is available on the website (www.utwente.nl/psy) and from the study adviser.

7. Period of validity of module components

For all PSY modules¹ the module components are specified in Paragraph 1a (Programme content). The period of validity of obtained module components (a so-called 'test-result' in OSIRIS²) in B1, B2 and B3 modules is unlimited. (Sub)test results *within* a module-component are only valid in the academic year they were obtained.

If a student did not successfully complete the (entire) module, he/she can still obtain the non-obtained module components in the next academic year. The student can then obtain the non-obtained module-components in the form in which the (entire) module component(s) are offered in the next academic year. In that case the student has to inform the module coordinator about the module components he/she will re-do, ultimately one week prior to the start of the module. Next to that the student has to enroll for the module in OSIRIS (in a regular manner).

If a module is changed in set-up and/or content to such an extent that the weight of the module components in the next year is changed, there will be a transitional arrangement for that module. This could also mean that a student has to follow one or even more new module components.

¹ PSY modules are the modules for which the PSY programme has the organisational responsibility. All modules in the curriculum in Table 1, 2 and 3 are PSY modules. For the elective options in the third bachelor's year, with another programme being responsible, other periods of validity may be applicable.

² 'Test result' is understood to mean, "a test result that is registered in the Student Information System (SIS)". The module-components/test results in 2017-2018 are described in paragraaf 1a (programme content).

8. Other

8a. Test subject hours

Premise:

The Psychology programme considers it important that the bachelor's students gain experience in empirical research in the role of test subject. This allows them to gain familiarity with different types of research and they can better prepare themselves for their own research activities in the context of their study. With these efforts, students contribute to the research of bachelor's and master's students, and academic staff. Part of the bachelor's examination is a compulsory test subject unit for a total of 15 hours, of which 10 hours must be completed during the first bachelor's year.

Regulations:

1. In the framework of obtaining the bachelor's examination, students are obliged to participate as a test subject in BMS faculty research for a total of 15 hours. 'BMS faculty research' is understood to mean research that is carried out by or under the responsibility of a lecturer who teaches for the BMS faculty. If the obligation of 10 hours for the B1 is fulfilled, a V for Pass is entered on the list of grades under '192901900 B1 test subject hours'. When the obligation of 5 hours for the bachelor's is fulfilled, a V for Pass is entered on the list of grades at '192902900 B2 and B3 test subject hours'.
2. For passing the foundation year (concerns students of the 2012 group and earlier), 10 hours of these 15 hours must be completed. The remaining 5 hours must be completed before the bachelor's examination.
3. The test subject hours must have been completed by taking part in at least five different research projects.
4. Of the 10 hours for the B1, at least 2 test subject hours must have been completed by taking part in research projects other than (online) survey research.
5. The length of participation in a research project is rounded off to 15 minutes with a minimum of 15 minutes.
6. When a student appears as a test subject as agreed, and the research study does not take place, the student will still receive the announced number of test subject hours.
7. When a student does not appear as a test subject as agreed (and has not cancelled before the deadline), 5 credits are deducted as 'penalty points'.
8. Students are deemed to participate seriously in the research and to be motivated in their efforts during an experiment/trial. The researcher may forgo the awarding of test subject points in the event of clear and demonstrable minimal effort on the part of the student.
9. The registration of points proceeds electronically through the 'Sona systems' program at <http://utwente.sona-systems.com/>. Students can view their obtained test subject points themselves using this system.

10. The lecturer or staff member responsible registers the number of obtained test subject hours per research project in 'Sona systems'.
11. The bachelor's diploma can only be obtained if the compulsory test subject hours of the first and second/third bachelor's year are fulfilled.
12. Research for which test subject hours can be earned can be made known through either the notice boards in the Cubicus or through Sona Systems. The recruitment notice must always state the number of test subject hours than can be earned.
13. The research information states where and with whom the student must sign up. The student him/herself is responsible for noting the time, place and contact person (don't forget the room and telephone number!).
14. Any cancellation for an experiment for which a student has signed up, must be effected directly with the contact person for that experiment.
15. The BMS faculty ensures that the number of offered participation opportunities is sufficient. Should a student be of the opinion that their bachelor's diploma cannot be completed because there were insufficient test subject opportunities, they can approach the Examination Board with a request for exemption for the remaining hours.
16. The Ethics Committee of the BMS faculty assesses (if applicable) whether the research meets the rules and standards set down in the faculty's Regulations for Ethics and Research.
17. This regulation applies to students who joined the intake in one of the bachelor's courses in Psychology and Communication Science after 1 September 2006.

8b. Graduation with distinction

Distinction/'Cum laude' (cohort 2016, 2017 - TOM)

1. When a student has demonstrated exceptional ability in their bachelor's exams, this can be stated on the diploma with the words, 'Cum Laude'. Exceptional ability is the case when each of the conditions below is met:
 - a. all B1, B2 and B3 modules of the bachelor's examination (excluding 30 ECTS for elective options in the third year) were assessed with an exam grade of 7 or higher;
 - b. at least seven of the B1, B2 and B3 modules of the bachelor's examination (excluding 30 ECTS for elective options in the third year) were assessed with an exam grade of 8 or higher, OR;
at least three of the maximum five Excellence stars (STAR-programme) were obtained AND the weighted average of the (exam grades obtained in the B1, B2 and B3 modules for the bachelor's examination (excluding 30 EC for elective options in the third year) amounts to at least 7.5;
 - c. the modules for which exemption was granted are excluded from the above mentioned average (1b);
 - d. graded work was re-done to a maximum of one occasion;
 - e. the final grade for the final unit of study (bachelor's thesis) is at least an 8;
 - f. exemption is granted for a maximum of one third of the total programme;
 - g. the bachelor's programme is completed within 3 years, unless, in the judgement of the Examination Board, exceptional circumstances justify a greater exceedance. The acknowledged circumstances for granting graduate support are in any case included in such exceptional circumstances.
2. If these guidelines are not fully met, then a proposal for awarding the designation of 'with distinction' may be submitted to the Examinations Board(s) of the BMS faculty. In that case, the special circumstances and exceptionality of the achievement must be especially substantiated. See the rules and regulations of the Examination Board for more information.

Distinction/'Cum laude' (cohort 2013, 2014 and 2015 - TOM)

1. When a student has demonstrated exceptional ability in their bachelor's exams, this can be stated on the diploma with the words, 'Cum Laude'. Exceptional ability is the case when each of the conditions below is met:

- a. the weighted average of the exam grades obtained in the B1, B2 and B3 modules for the bachelor's examination (excluding 30 ECTS for elective options in the third year) amounts to at least 7.5; or at least three of the maximum five Excellence stars were obtained;
 - b. the final grade for the final unit of study (bachelor's thesis) is at least an 8;
 - c. all B1, B2 and B3 modules of the bachelor's examination (excluding 30 ECTS for elective options in the third year) were assessed with an exam grade of 7 or higher;
 - d. the modules for which exemption was granted are excluded from the average;
 - e. exemption is granted for a maximum of one third of the total programme;
 - f. the bachelor's programme is completed within 3 years, unless, in the judgement of the Examination Board, exceptional circumstances justify a greater exceedance. The acknowledged circumstances for granting graduate support are in any case included in such exceptional circumstances.
2. If these guidelines are not fully met, then a proposal for awarding the designation of 'with distinction' may be submitted to the Examinations Board(s) of the BMS faculty. In that case, the special circumstances and exceptionality of the achievement must be especially substantiated. See the rules and regulations of the Examination Board for more information.

Distinction/'Cum Laude' for the 2012 cohort and earlier (non-TOM)

1. In the case of a student demonstrating exceptional ability in their bachelor's exams, this can be stated on the diploma with the words, 'Cum Laude'. Exceptional ability is the case when each of the conditions below is met:
 - a. the average of the exam grades is at least an 8.0;
 - b. the courses for which no assessment in the form of a grade was given, or exemption was granted, are excluded from the average grade referred to above;
 - c. the extent of the exemptions is less than one third of the total extent of the programme;
 - d. no unit of study in the Bachelor's Programme was awarded a fail and, at most, one unit of study awarded a grade of 6;
 - e. no more than one re-sit was made following a pass or fail grading (see art. 4.7, par. 8);
 - f. the final grade for the final unit of study (bachelor's thesis) is at least an 8;
 - g. the bachelor's programme is completed in 3 years, unless, in the judgement of the Examination Board, exceptional circumstances justify a greater exceedance. The acknowledged circumstances for granting graduate support are in any case included in such exceptional circumstances.
2. When not all the above criteria for the bachelor's laureate are met, the chair of the graduate committee, examiner and/or study adviser, and/or programme director may submit to the Examination Board a proposal to award the designation of 'Summa Cum Laude'. In that case, the special circumstances and exceptionality of the achievement must be especially substantiated.

PRODUCTIE / BIJLAGE

14

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2017–2018

31 288

Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid

Nr. 626

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 26 april 2018

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft op 3 april 2018 overleg gevoerd met mevrouw Van Engelshoven, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, over:

- **de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 14 februari 2018 inzake procesaanpak uitwerking visie internationalisering hoger onderwijs (Kamerstuk 31 288, nr. 617);**
- **de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 20 december 2017 inzake het verslag van een schriftelijk overleg over Verkenning KNAW Nederlands-Engels in het hoger onderwijs (Kamerstuk 31 288, nr. 604);**
- **de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 11 juli 2017 inzake verkenning KNAW Nederlands-Engels in het hoger onderwijs (Kamerstuk 31 288, nr. 594).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De griffier van de commissie,
De Kler

Voorzitter: Tellegen
Griffier: De Kler

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Beertema, Bisschop, Futselaar, Van Meenen, Van der Molen, Özdil, Tellegen en Tielen,

en mevrouw Van Engelshoven, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aanvang 19.01 uur.

De voorzitter:

Ik open deze vergadering. Aan de orde is een algemeen overleg over Nederlands-Engels in het hoger onderwijs. Hartelijk welkom aan de Minister, haar ambtenaren en iedereen op de publieke tribune. U heeft ieder vijf minuten spreektijd. Ik wil kijken of u het in deze eerste termijn met twee interrupties afkunt. Daar gaan we gewoon een poging toe wagen. Het woord is aan de heer Özdil van GroenLinks.

De heer Özdil (GroenLinks):

Dank u, voorzitter. Helaas is het debat over verengelsing aan het polariseren. Aan de ene kant zien we af en toe dat verengelsing als een verplichte norm, zonder oog voor de kwaliteit wordt gezien, met soms excessen tot gevolg. Aan de andere kant zien we als reactie daarop een sentiment dat GroenLinks zorgen baart. Verengelsing is per definitie slecht. Alles zo veel mogelijk in het Nederlands. Terug achter de dijken. Voorzitter. Dergelijke eigen-studenten-eerstsentimenten zijn niet goed. Want Nederland is door de geschiedenis heen groot geworden door zich juist niet te verschuilen achter de dijken, maar door met een open blik de wereld in te trekken en tegelijkertijd talent vanuit de hele wereld hiernaartoe te halen. De realiteit is, voorzitter, dat Engels nu eenmaal de taal van de wetenschap is, zoals bijvoorbeeld Latijn dat vroeger ook ooit was. Daar is niks mis mee.

De voorzitter:

Die stelling leidt tot vragen. De heer Futselaar heeft een vraag.

De heer Futselaar (SP):

Ik dacht: ik begin met polariseren. Want de heer Özdil raakt een van de problemen aan met Engelstalig onderwijs, waarvan het Latijn een heel goed voorbeeld is: wetenschappers spraken wel Latijn, maar vrijwel niemand anders, en de wetenschap was daardoor totaal niet toegankelijk voor de rest van de samenleving. Dat is op dit moment ook een probleem in Nederland met Engelstalig onderwijs en onderzoek, omdat je in publicaties niet alleen te maken hebt met jargon, maar ook nog eens met een taal die je misschien niet helemaal machtig bent. Vindt de heer Özdil dat niet ook?

De heer Özdil (GroenLinks):

Ik wil mijn collega-historicus van de SP voor deze vraag bedanken, want ik vind het altijd leuk om historische parallellen te trekken. Toen Latijn de wetenschappelijk taal was, waren er ook geen tv-zenders die dag in, dag uit Engelstalige content uitzonden over de hele wereld. In die tijd had je ook geen Latijn in de rest van de wereld, behalve natuurlijk in het Romeinse Rijk, maar ik heb het over de periode daarna, toen Latijn nog steeds een wetenschappelijke taal was. Dus historische vergelijkingen zijn altijd goed, maar dan moeten we het wel verstandig doen en waar het zin heeft, net als met verengelsing.

De heer **Futselaar** (SP):

Historische voorbeelden zijn altijd mooi. Ikzelf weet niet zeker of in de duistere Middeleeuwen nou echt het ideale wetenschapsbeleid werd gevoerd.

De heer **Özdil** (GroenLinks):

Zonder u allen te willen vervelen met een saai historisch verhaal: ik heb toevallig les gegeven over de Middeleeuwen, aan het Erasmus University College. Het beeld van de Middeleeuwen was dat het een donkere periode was, waarin niets gebeurde. Dat blijkt vanuit de wetenschap gezien een mythe te zijn. Ik wil hier best de discussie over aangaan, maar ik weet niet of iedereen daaraan behoefte heeft.

De **voorzitter**:

Dat heeft in ieder geval geleid tot een interruptie van de heer Beertema.

De heer **Beertema** (PVV):

Iemand die komt uit een partij met stevige communistische roots zou zich toch moeten realiseren dat het verdwijnen van het Latijn en het in de plaats daarvan komen van de lokale talen juist de eerste stappen waren naar de emancipatie, naar het betrekken van het gepeupel, het volk bij wetenschap en kennis? Dus die hele toegankelijkheidsdiscussie die hiervan ook een onderdeel vormt, zou u toch moeten meenemen, juist vanuit uw erfenis van de gestaalde kaders, zal ik maar zeggen?

De heer **Özdil** (GroenLinks):

Collega Beertema heeft er helemaal gelijk in dat de toegankelijkheid altijd gewaarborgd moet zijn, niet alleen als het gaat om dit onderwerp. Alleen ben ik bang dat de manier waarop hij zijn vraag stelt een beetje illustreert waarover ik het net had: de zorgen die wij delen wanneer het gaat om verengelsing of internationalisering. Als het niet bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs en de toegankelijkheid zijn wij net zo kritisch. Maar wij zijn geen partij die op basis daarvan zegt: grenzen dicht, alles in het Nederlands. Ik weet niet of meneer Beertema dat suggereert. Anders, ja...

De heer **Beertema** (PVV):

Nee, dat van grenzen dicht en achter de dijken verschuilen, is helemaal niet ons standpunt. Ook de PVV ziet de noodzaak van internationalisering. Die is er ook altijd geweest, die is er altijd geweest. Maar ik wijs meneer Özdil erop dat er nu toch veel meer sprake is, niet zozeer van een streven naar kwaliteit, maar van een ideologische agenda van kosmopolitisme, die heel veel mensen op afstand zet. En juist die eerstegeneratiestudenten, juist de studenten die niet het Nederlands als moedertaal hebben, hebben hiermee de grootste problemen. Dat zou uw doelgroep moeten zijn: de emancipatie van die groepen. Dat zie ik een beetje verloren gaan in uw betoog.

De heer **Özdil** (GroenLinks):

Het spijt me om te zeggen, maar ik weet niet of de heer Beertema mij goed heeft gehoord. Want dat is het tegendeel van wat GroenLinks beweert. Een of andere kosmopolitische ideologie? Aan dat soort samenzweringsdenken doen wij niet, wij zien gewoon een wereld waarin Engels de wetenschappelijke taal is, of je het nou leuk vindt of niet. We zien een wereld die toenemend verengelt. Het is onze taak – wat dat betreft steek ik de hand uit naar iedereen hier, ook naar de heer Beertema – om ervoor te zorgen dat verengelsing en internationalisering in Nederland op een goede manier worden gestimuleerd, zodat het bijdraagt aan inhoud, kwaliteit en toegankelijkheid. Waar dat niet zo is, moeten wij – daarvoor is het debat van vandaag bedoeld – andere maatregelen gaan nemen.

De voorzitter:

Meneer Özdil, mag ik u vragen verder te gaan?

De heer **Özdil** (GroenLinks):

Voorzitter, ik kwam tot mijn «maar». Maar als het gaat om verengelsing zonder inachtneming van de inhoud en de kwaliteit, is GroenLinks het helemaal eens met wat in het regeerakkoord staat, namelijk dat «het kabinet scherper erop toe gaat zien dat opleidingen alleen Engelstalig zijn wanneer dit toegevoegde waarde heeft, de kwaliteit van voldoende niveau is en de beschikbaarheid van Nederlandstalige opleidingen gewaarborgd blijft.» Daarom is mijn eerste vraag aan de Minister: hoe ziet dat scherper toezien uit het regeerakkoord er dan uit? Laat de Minister het enkel aan het veld zelf of gaat ze ook zorgen voor een meer proactief toezien op de naleving?

Dan taalbeheersing. Het is heel goed dat de VSNU de handschoen heeft opgepakt, nadat de Minister de Kamer beloofde dat docenten minimaal C1-niveau moeten beheersen. Maar er is veel meer mogelijk. Vandaag schreven Stephan Meershoek en Meine Stoker een artikel in de NRC. Zij zeggen: leer van het tweetalig middelbaar onderwijs. Daar is namelijk in de afgelopen 30 jaar al een schat aan ervaring opgedaan. Ook de experts zijn het erover eens: het tweetalig onderwijs doet dankzij die lange ervaring heel veel dingen ontzettend goed. Daardoor zijn er daar nauwelijks klachten over steenkolenengels. En de examenresultaten zijn even goed of zelfs beter dan die van reguliere leerlingen. Het tweetalige onderwijs laat zien dat tweetaligheid zeker niet ten koste gaat van de inhoud. Denkt de Minister ook dat het hoger onderwijs veel kan leren van het tweetalige middelbaar onderwijs? Graag een reactie.

Voorzitter. Het onderwerp internationale studenten speelt natuurlijk ook wanneer we het over verengelsing hebben, ook al is dat maar een deel van het verhaal. Precies op dit punt is er een scheve balans, namelijk dat het aandeel Nederlandse studenten dat voor een volledige opleiding naar het buitenland gaat onder het Europese gemiddelde ligt. Sterker nog: uitgaande diplomabiliteit is dat sinds 2005 niet gestegen. De Nederlandse wereldwijde studenten geven aan dat er in het bijzonder een groot knelpunt zit voor Nederlandse studenten die een volledige opleiding willen doen in een land waar het collegegeld hoger is dan hier en/of het collegegeld in één keer moet worden betaald en/of de leefkosten hoger zijn dan hier. Wat GroenLinks betreft is deze belemmering op korte termijn redelijk eenvoudig op te lossen door die studenten de mogelijkheid te geven om het collegegeldkrediet in één keer op te nemen en een hoger bedrag te lenen bij DUO. Kan de Minister hier toezeggen dat zij die twee zaken gaat regelen voor studenten die een volledige opleiding in het buitenland willen doen?

Tot slot, voorzitter. GroenLinks vindt dat we niet mogen toestaan dat sentimenten tegen internationale studenten gaan overheersen. Het is belangrijk dat wij de meerwaarde van internationale studenten goed in het vizier hebben en dan zo goed mogelijk nog meer gaan inzetten op die meerwaarde. Daarom wil GroenLinks weten of de Minister een compleet overzicht heeft van de meerwaarde van binnenkomende internationale studenten die een volledige opleiding doen. Dat bedoel ik niet alleen in termen van geld, maar ook als toegevoegde waarde voor de kwaliteit van ons onderwijs. Wat leveren ze op terwijl ze hier studeren en wat leveren ze op wanneer ze na hun studie in Nederland blijven? Hoeveel van die meerwaarde vloeit terug naar OCW, oftewel de kwaliteit van ons onderwijs? Graag een reactie. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank. Dan is nu het woord aan de Futselaar van de SP.

De heer Futselaar (SP):

Dank u wel, voorzitter. Naar verluidt begon ooit een Delftse hoogleraar, misschien apocrief, zijn Engelstalige college met de woorden: I hate you all welcome. Of dat nou echt plaats heeft gevonden of niet, de problemen rond Engelstalig hoger onderwijs in Nederland zijn reëel en groeiende. Eerst de disclaimer, weer zo'n Engels woord. Jazeker, aanwezigheid van internationale studenten op elke campus en op elke opleiding kan van grote waarde zijn; je moet blind zijn om die voordelen niet te zien. Maar wat de SP betreft, moet je ook zeker niet blind zijn voor de nadelen van Engelstalig onderwijs. Verloren informatieoverdracht, en dus kwaliteit. Als iemand die zowel als student Engelstalig onderwijs heeft gevolgd en als docent in het hoger onderwijs Engelstalig onderwijs heeft gegeven, kan ik zeggen dat verlies aan informatieoverdracht evident en onvermijdelijk is. Een opleiding waar een niet-native speaker lesgeeft, niet-native speakers als studenten les krijgen of allebei, zal altijd op een of andere manier gecompenseerd moeten worden, gewoon omdat je efficiëntie verliest door bijvoorbeeld meer lesuren. Als dat gebeurt, is dat fantastisch, maar ik zie dat op dit moment in de praktijk niet gebeuren. Er is dus sprake van kwaliteitsverlies. Er zijn ook genoeg onderzoeken die dat hebben aangetoond.

Daarnaast zien we dat de positie van het Nederlands als wetenschappelijke taal wordt ondermijnd. Bovendien zijn er problemen met de toegankelijkheid van ons onderzoek voor onze eigen bevolking, maar daarover heb ik in een interruptie al iets gezegd. Praktisch gezien zien we nu dat de instroom van internationale studenten voor capaciteitsproblemen zorgt op instellingen, maar ook in steden, bijvoorbeeld bij de markt voor studentenkamers. Dat komt overigens ook doordat instellingen vrij nonchalant omgaan met hun eigen internationale studenten. De wet lijkt hier heel duidelijk: Nederlands is de norm, op uitzonderingen na. Op het moment dat Engels de regel wordt, wordt sowieso niet voldaan aan de geest van de wet en wat de SP betreft ook niet aan de letter. Wij moeten het dus niet alleen hebben over de definities en problemen van Engelstalig onderwijs, maar wat ons betreft ook over handhaving. Het regeerakkoord zegt daar een aantal ferme dingen over. Nu is het zaak om daar ook werk van te maken, bijvoorbeeld door een onderbouwing van de keuze voor Engels bij een opleiding onderdeel te maken van het accreditatieproces. Heb je onderbouwd waarom je het in het Engels doet? Is het didactisch echt nodig? Dat levert extra administratieve lasten op voor het personeel, waar ik niet blij van word, maar aan de andere kant is het op korte termijn misschien de enige manier om wildgroei tegen te gaan. Hoe ziet de Minister dit? Of ziet zij alternatieven om onze bestaande wet te handhaven?

Voorzitter. Tegen een universiteit als de TU Eindhoven, die het bestaat om te zeggen dat ze helemaal op Engels wil overgaan, zou ik toch willen zeggen: dan moet je je misschien afvragen of je in het Nederlandse publieke bestel thuishoort. Nyenrode doet het ook niet.

De voorzitter:

Dit leidt tot een vraag bij de heer Özdil.

De heer Özdil (GroenLinks):

Ik werd een beetje getriggerd door collega Futselaars opmerking over de TU Eindhoven. Toegegeven, ik ken niet alle opleidingen daar, maar technische opleidingen zijn over het algemeen wel opleidingen waar niet alleen Engelstalige boeken en Engelstalig materiaal wordt gebruikt, maar waar ook Engelstalig onderzoek is in een internationale setting en waar onderzoeksgroepen met studenten van buiten gewoon de norm zijn. Dat is hoe je vooruitgang boekt, met name aan een technische universiteit. Begrijp ik collega Futselaar goed dat hij daar een einde aan wil maken?

De heer **Futselaar** (SP):

Ik vind dat bij elke opleiding moet worden getoetst of Engels didactisch echt een verrijking is en of de kwaliteit niet losgaat als je als instelling zegt dat je generiek overgaat op Engels. Dan ga je wat mij betreft gierend veel te ver. Ik zie er iets in dat dit bij technische instellingen misschien logischer is dan bij sommige andere, maar dan vind ik het nog steeds niet vanzelfsprekend. Ik zou het heel erg vinden als onze technische instellingen nog uitsluitend Engelstalig onderzoek tot zich nemen, alsof er niets gebeurt in de Franstalige en Duitstalige wereld, laat staan wat er allemaal in China aan de hand is op dit moment. Ik vind het dus ook een vernauwing als je zegt dat je overgaat op Engels.

De heer **Özdil** (GroenLinks):

Zo komen we ergens. Ik proef nu al een nuance in het verhaal van mijn collega Futselaar. Als in het specifieke geval van Eindhoven niet voldoende beargumenteerd is waarom zij helemaal tot het Engels willen overgaan, hoop ik niet dat mijn collega Futselaar op basis daarvan zegt dat dit überhaupt de verkeerde kant is. Laten we eens goed naar de uitleg luisteren. Ik ben ook blij om te horen dat ook Chinees, Frans en Duits talen zijn die belangrijk zijn voor de wetenschap, dus niet alleen maar Nederlands, toch?

De heer **Futselaar** (SP):

Nee, dat zou absurd zijn, maar gelukkig is het in de Nederlandse wetenschap ook nooit zo geweest dat je je daartoe beperkt. Alleen werd vroeger van studenten verwacht dat ze Engels, Duits en Frans tot zich konden nemen. Die tijd hebben we gehad, maar het lijkt me heel erg onverstandig om je dan te vernauwen tot één taal. Ik blijf erbij dat de TU Eindhoven het generiek heeft gesteld. Dat is echt iets anders dan het per opleiding bekijken; daarom noem ik ze hier specifiek.

Ik ga verder, voorzitter. Ik wilde nog zeggen dat ik graag een reactie van de Minister krijg op het specifieke geval van de TU Eindhoven.

Dit is ook een bekostigingskwestie. Studenten van binnen de EU kunnen hier studeren en onze studenten kunnen binnen de EU studeren waar ze willen. Maar we moeten ook erkennen dat die verhouding niet helemaal gelijk is op dit moment. Als een instelling zoals Maastricht 52% studenten van buiten Nederland heeft, maar wel 80% tot 90% van haar inkomsten binnenhaalt via de Nederlandse belastingbetaler, vind ik dat je de vraag moet stellen of dit nog wel legitiem is. Vanuit instellingen wordt ontkend dat het binnenhalen van internationale studenten een manier is om inkomsten te genereren. Als je bijvoorbeeld naar de Universiteit Groningen kijkt, die in een krimpgebied ligt, kun je bijna niet anders dan erkennen dat dit ook een beetje ter compensatie van de teruglopende studentenaantallen is. Ik zal dat Groningen niet kwalijk nemen, ik begrijp ze heel goed, maar het betekent wel dat we naar de bekostiging moeten kijken. Ik vraag de Minister om dit mee te nemen bij de herziening van het stelsel na de zomer. Als het niet meer zo aantrekkelijk is om studentenaantallen hoog te houden met studenten van binnen de EU, vermoed ik dat een aantal van die internationale ambities en pretenties misschien wel als sneeuw voor de zon zullen verdwijnen.

Voorzitter. Vanuit instellingen klinkt nog weleens het argument dat Engelstalig onderwijs nodig is om een topuniversiteit te zijn. Veel topuniversiteiten hebben Engels als onderwijstaal, maar dat komt primair doordat ze in de Verenigde Staten, Canada of het Verenigd Koninkrijk liggen. Ik heb eens even gekeken naar de niet-Engelstalige landen in Europa en hoeveel Engels zij eigenlijk geven. Kijk je naar de hoogst genoteerde universiteiten uit de Times Higher Education-ranglijst, dan zie je bijvoorbeeld de ETH Zürich op 10 staan: alle bachelors in het Duits, geen Engels. Op 34 staat de LMU München: alle bachelors in het Duits, weinig masters in het Engels. Op 38 staat het Karolinska Instituut uit

Zweden: één bachelor in het Engels. Op 47 staat de KU Leuven met vier Engelstalige bachelors. Dit zijn allemaal instellingen die beter scoren op ranglijstjes dan alle Nederlandse universiteiten. Die ranglijsten zijn dubieus, dat vind ik ook, maar kom niet bij mij aan met het kwaliteitsverhaal als je dat niet hard kunt maken.
Voorzitter. Studentenbonden ...

De voorzitter:

Uw tijd is bijna om.

De heer Futselaar (SP):

Dan sla ik het nuttige advies van studentenbonden even over, misschien tot een interruptie. Ik wil namelijk ook nog vragen of de Minister vindt dat de wet moet worden aangepast. Op dit moment kun je stellen dat de uitzonderingen in artikel 7.2 te ruim worden geïnterpreteerd, met name de uitzondering «als de herkomst van studenten daartoe noodzaakt». Want: je begint een Engelstalige opleiding, je krijgt die studenten en vervolgens heb je je eigen onderbouwing binnengehaald. Moet die uitweg niet afgesloten worden? Is het tegelijkertijd niet logisch om het toekomstig arbeidsperspectief wel mee te nemen in het afwegingskader om al dan niet over te gaan op Engels? De vraag is dus eigenlijk of artikel 7.2 volgens de Minister aan een herziening toe is; graag een reactie.

De voorzitter:

Dank. De heer Van der Molen van het CDA.

De heer Van der Molen (CDA):

Voorzitter, dank u wel. De standaard in het hoger onderwijs is Nederlands. Engels is de uitzondering. Zo staat het in de Wet op het hoger onderwijs. Maar in de praktijk blijkt dat uitzonderingen stelselmatig worden gemaakt. Ook is het taalbeleid van met name universiteiten onvoldoende doordacht. Dat waren de conclusies van de KNAW, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen – ik zal die afkorting nog vaker gebruiken – in een rapport uit 2017. Als je echter een eindje verder teruggaat, naar 2003, dan schreef de KNAW al een keer over Nederlands in het hoger onderwijs. Daarin stonden ongeveer dezelfde conclusies, maar ook nog een aantal heel bruikbare aanbevelingen, bijvoorbeeld om tweetaligheid de norm te laten zijn in plaats van één taal. De bacheloropleidingen zouden altijd in het Nederlands aangeboden moeten worden. Het is een nationaal belang dat Nederlands als wetenschapstaal wordt gehandhaafd. Je zou dus kunnen zeggen dat we al ongeveer vijftien jaar lang met elkaar praten over het Engels in ons hoger onderwijs en dat het eigenlijk best triest is dat de KNAW in 2018 vaststelt dat het niet de goede kant op is gegaan.

Wat het CDA betreft is dit een discussie over de onderwijskwaliteit. Vooral dat. Er is al heel veel gezegd over internationalisering. Dat zal ik vanavond niet doen, maar het CDA kijkt met name naar de impact die dit heeft op de kwaliteit van ons onderwijs. Vorige week nog kwam de universiteitsraad van de Universiteit Twente in het geweer tegen het college van bestuur inzake de verengelsing op de campus. Steeds meer studenten en docenten krijgen daar de indruk dat het niet aan hen is om de keuze op opleidingsniveau te maken, maar dat centraal wordt aangestuurd dat alles Engels moet zijn. Studenten psychologie van de Radboud Universiteit startten aan het begin van dit collegejaar een petitie tegen hun standaard Engelstalige hoorcolleges. De Minister heeft, als ik Het Parool goed heb gelezen, de Universiteit van Amsterdam bevraagd over haar psychologieopleiding met de vraag waarom zij op het Engels is overgestapt. Zij werden geconfronteerd met een heel grote instroom van internationale studenten.

Het zijn allemaal aanleidingen om vandaag met elkaar over het Engels in het hoger onderwijs te hebben. De KNAW zegt in haar rapport van 2017 dat de vraag of dit een wenselijke ontwikkeling is en of het nodig is, een politieke vraag is. Ik zou die vraag dan vanavond graag beantwoorden, want daar zijn we hier voor: voor de politiek. Volgens de KNAW wordt in de praktijk veel, en niet altijd met uitgebreide motivering, gebruikgemaakt van de uitzonderingsmogelijkheden. Dat moet wat het CDA betreft afgelopen zijn. De Minister moet dat niet langer accepteren. Het gebruik van het Engels moet niet alleen op zo'n universiteitscampus logisch zijn. Universiteiten dragen ook bij aan de samenleving daarbuiten, wat de positie van de Nederlandse taal betreft, maar ook wat betreft onze eigen nationale arbeidsmarkt. Engels is een taal tussen vakgenoten. Dat is hartstikke goed. Het is een wetenschapstaal, maar wel, wat het CDA betreft, naast de eigen taal. Het wordt tijd om het Engels terug te dringen naar waar het thuishoort: in de wetenschap en het onderzoek. Engels is dus niet per definitie fout, maar zeker niet per definitie overal gepast. Vóór de keuze voor Engels komt wat het CDA betreft ook altijd de keuze voor de meertaligheid. Er zit dus een stap tussen de overgang van Nederlands naar Engels. Deze wordt ook door de KNAW aanbevolen.

Het regeerakkoord geeft aan dat het kabinet er scherper op zal toezien dat opleidingen alleen Engelstalig zijn wanneer dit een toegevoegde waarde heeft, de kwaliteit van voldoende niveau is en er voldoende Nederlandse opleidingen zijn. Het CDA is benieuwd waar de Minister voor de zomer in dat opzicht mee zal komen in haar internationaliseringsbeleid. Ik wil graag een aantal suggesties meegeven. Bijvoorbeeld: het begint wat het CDA betreft bij de toetsing van de keuze voor het Engels bij accreditaties. De KNAW noemt dit ook. Hoe denkt de Minister dat vorm te kunnen geven? Is dat iets wat ze actief overweegt? Wil de Minister ook kijken of we al genoeg Engelstalige opleidingen hebben voor onze Nederlandse arbeidsmarkt? Zo kijken we bijvoorbeeld ook naar andere studies. We noemen dat macrodoelmatigheid: past het nog bij wat de Nederlandse arbeidsmarkt vraagt? Hoe doelmatig is dan die optelsom van Engelstalige opleidingen?

Is de Minister bereid om een mogelijkheid te bieden om verengelsing terug te draaien, wanneer wordt vastgesteld dat deze ten koste gaat van de kwaliteit van het onderwijs? Wil de Minister overwegen om bijvoorbeeld, zoals ze dat bij de UVA al deed, af te zien van het toestaan van een numerus fixus, op het moment dat de instroom van internationale studenten zo groot is vanwege de verengelsing van de opleiding? De Minister krijgt op basis van het regeerakkoord meer ruimte om een numerus fixus ook niet te accepteren. Daar zou dit misschien wel een goede aanleiding toe zijn.

Voorzitter. Het CDA kan zich niet voorstellen dat dit soort besluiten zonder de medezeggenschap worden genomen. Is de Minister ook bereid om die een plek in haar beleid te geven?

De voorzitter:

Dank. De heer Özdil heeft een vraag. Dit is wel uw tweede interruptie. Aan u het woord.

De heer Özdil (GroenLinks):

Ik ben een beetje zoekende aan de hand van de woorden van mijn collega Van der Molen. Als ik het goed heb begrepen, pleit hij ervoor om verengelsing eigenlijk alleen toe te staan bij wetenschappelijk onderzoek, of, als je het hebt over de wetenschap, misschien ook bij de master. Is dit eigenlijk niet een soort invulling van wat er in het regeerakkoord staat? Daarin staat alleen: wanneer het toegevoegde waarde heeft et cetera. Wat als verengelsing toegevoegde waarde blijkt te hebben op plekken waar er nog geen sprake van is? Collega Van der Molen zegt dat verengelsing moet worden teruggedraaid wanneer niet aan de criteria in het regeerak-

koord wordt voldaan. Wat als vanuit dezelfde criteria blijkt dat bij sommige opleidingen waar nog geen sprake is van verengelsing, verengelsing wel meer aan die criteria zou voldoen? Pleit u dan wel voor verengelsing bij die opleidingen? Of zegt u: in de hele breedte terugdringen?

De voorzitter:

Uw vraag is duidelijk. De heer Van der Molen.

De heer Van der Molen (CDA):

Ik heb niet de indruk dat er te weinig Engels is. Dat is ook geen onderdeel van deze discussie. Zo is die ook niet ontstaan. Mensen vinden zich niet op over de hoeveelheid Engels op universiteiten of bij hogescholen omdat ze vinden dat er te weinig van is. Ze vinden dat ze tegen de grenzen aanlopen van wat ze acceptabel vinden. Dat is het eerste. Dan het tweede. Het CDA vindt inderdaad dat op heel veel plekken prima gebruik kan worden gemaakt van het Engels, bijvoorbeeld bij onderzoeksmasters of wetenschappelijk onderzoek in bepaalde sectoren. We moeten ook niet de navelstreng van het Nederlands wetenschappelijk onderzoek en onderwijs naar de rest van de wereld doorknippen. Dat is ook niet het idee. De KNAW zegt dat bachelors die vooral opleiden voor de Nederlandse arbeidsmarkt eigenlijk per definitie Nederlandstalig moeten zijn. Die keuze steun ik. Daarna maken studenten een keuze of ze wetenschappelijk onderzoek willen doen. Dat is vaak de keuze die voorligt. Geeft de wet dan terecht een aantal uitzonderingsmogelijkheden, omdat de ene opleiding de andere niet is? Dat is zo. Maar ik vind wel dat de Minister nu maatregelen moet nemen om een verdere verengelsing waar dat niet gepast is en waar misbruik wordt gemaakt van de uitzonderingen die de wet biedt, een halt toe te roepen. Dat is volgens mij precies wat het woord «handhaven» in het regeerakkoord probeert uit te drukken.

De heer Özdil (GroenLinks):

Ik hoor eigenlijk twee lijnen in het verhaal van collega Van der Molen, die soms een beetje tegen elkaar in gaan. Volgens mij kun je niet aan de ene kant zeggen dat je de criteria in het regeerakkoord in de wet gaat toepassen, maar tegelijkertijd als CDA zeggen dat je bij voorbaat al weet dat er te veel verengelsing is en dat over de hele breedte verengelsing terug moet worden gedrongen. Je kunt volgens mij niet allebei zeggen. Volgens mij gaat het om het toetsen van verengelsing aan de hand van de wet. Waar er niet aan wordt voldaan, moet die tegengegaan worden. Maar waar er wel aan wordt voldaan, moet die misschien bevorderd worden.

De heer Van der Molen (CDA):

Ik sta namens het CDA niet voor het bevorderen van het Engels in het hoger onderwijs. Het hoger onderwijs kan wel keuzes maken om zelf, hopelijk deels, dus in tweetaligheid, over te stappen naar het Engels, maar dat zal het deugdelijk moeten motiveren. In het rapport van de KNAW wordt juist aangegeven dat dit heel vaak niet deugdelijk gedaan wordt. Er wordt inderdaad wat bij gesleept, of er wordt een zodanige situatie gecreëerd dat men die stap wel moet nemen. Zoals de heer Futselaar ook zei: ze verschaffen zichzelf een soort excuus om de keuze recht te breien. Als het gaat om de kwaliteit van het hoger onderwijs, vind ik dat gewoon niet een wenselijke gang van zaken. Betekent dit dat wat het CDA betreft in de toekomst geen enkele opleiding de stap naar het Engels kan maken? Zeker niet. Maar we zien nu een aantal uitwassen, waar studenten tegen in opstand komen, en waarvan we in het hoger onderwijs de problemen ondervinden. Daar kunnen we, wat het CDA betreft, niet aan voorbijgaan.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Dan is nu het woord aan mevrouw Tielen van de VVD.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dank u wel. Ik zou eigenlijk willen beginnen met een quizvraag. Wie van jullie kent Alison Edwards? Vingers? Niemand. Dat is jammer. Mevrouw Edwards is universitair docent taalkunde. Zij promoveerde afgelopen zomer in Cambridge op Dungleish, oftewel op hoe Nederlands-Engels een aparte taal is geworden, net als Indiaas-Engels. Dat is een teken van de omvang en de kwaliteit van het Nederlands-Engels. Als wij spreken over steenkolenengels, mag je dat dus als een compliment in plaats van als een kritiekpunt beleven.

Dit is een anekdote, maar heel eerlijk: dit debat over Engels in het hoger onderwijs wordt wat mij betreft maar al te vaak op basis van anekdotes gevoerd, in de media maar ook wel hier. Ik hoorde de emoties van de sprekers voor mij alweer hoog oplopen. Misschien zijn die een teken van wantrouwen – dat heb ik een paar keer gehoord – en angsten. Daarbij heb ik de vraag of die wel gegrond zijn. Ik hoop eigenlijk dat we veel meer op basis van feiten dit debat kunnen voeren. Ik ben ook benieuwd hoe de Minister de anekdotes en de feiten ten opzichte van elkaar weegt. Nederland wil meedraaien, of het liefst soms zelfs vooroplopen, in de handel, op de arbeidsmarkt, in de wetenschap, en op wereldtopniveau. De taal van de internationale wereld en de taal van de wetenschap is nu eenmaal Engels. Daar kun je niet voor of tegen zijn, dat is gewoon een feit. Waar je wel een debat over kunt voeren – en dat doen we volgens mij nu – is over de vraag in hoeverre we studenten aan onze Nederlandse onderwijsinstellingen willen toerusten om op dat wereldniveau te kunnen studeren, werken, onderzoeken, enzovoorts, enzovoorts.

Ik heb begrepen dat we nog een visie van de Minister krijgen over internationalisering, maar ik wil wel een paar dingen aan haar meegeven. Die liggen in het verlengde van wat al gezegd is, maar hopelijk met wat minder emotie in dit geval. De kwaliteit van de opleiding en de kwaliteit van de opleiding in het Engels staan wat mij betreft bovenaan. Ik hoorde meneer Futselaar bijna in een bijzin zeggen dat dit dan maar moet worden meegewogen in de accreditatie. En ach, als dat extra lastendruk oplevert, moet dat dan maar. Dat lijkt me nogal stevig. De afgelopen maand hebben we een uitgebreid debat gevoerd over accreditatie en over hoe we ervoor kunnen zorgen dat onderwijsinstellingen daar minder lasten van hebben. Ik vind dat dus te snel gezegd. Volgens mij moet je de kwaliteit van de opleiding dus niet wegen via de centrale organisaties, maar in overleg met de docenten en de studenten zelf, en met de arbeidsmarkt.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Futselaar een vraag.

De heer **Futselaar** (SP):

Ja, want het was geen bijzin. Ik noemde bewust het verhogen van de lasten. Ik denk namelijk dat er geen andere methode is om op korte termijn de explosie van Engelstalige opleidingen tegen te gaan. Dat is helaas de prijs die we daarvoor moeten betalen. Ik heb overigens ook gevraagd wat de Minister ervan vindt. Ik wil ook even reageren op het emotie-en-feitenverhaal. Er zijn genoeg studies, waaronder die van de KNAW uit 2003, waar klip-en-klaar in staat dat je informatieoverdracht verliest als onderwijs aan of door niet-native speakers in het Engels plaatsvindt. Dat is geen theorie. Dat is geen anekdote. Dat is keer op keer op keer vastgesteld door onderzoek. Ik zou dus ook aan de VVD willen vragen of zij bereid is om feiten te accepteren en zich niet te laten leiden door emotie of in dit geval misschien ook door geslaagde marketing van universiteiten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Die laatste bijzin – misschien was het geen bijzin – werp ik even verre van mij. Die vind ik in deze discussie niet zo terecht. Nogmaals, het is

inderdaad belangrijk om de kwaliteit van de opleiding bovenaan te houden, of de opleiding nou in het Nederlands of in het Engels is. Dat het scheelt in informatieoverdracht aan niet-natives, is zo. Daar moeten we dus rekening mee houden. Tegelijkertijd dragen heel veel literatuur en heel veel internationale docenten juist bij aan die kwaliteit. Je kunt dus niet in één dimensie zeggen dat het dús niet goed is en dat het dús niet moet. Volgens mij moet je dit dus in een breder spectrum zien en daarbij alle feiten wegen. Als meneer Futselaar mij oproept om feiten te wegen, vindt hij bij mij echt wel een goed, positief antwoord.

De heer Futselaar (SP):

Ik ben het helemaal eens met de opmerking dat je die kwaliteit goed moet wegen. Als het gaat om de kwaliteit van de opleiding, inclusief de argumentatie waarom de opleiding in het Engels is, lijkt me dat bij uitstek iets wat de NVAO ook kan doen.

Mevrouw Tielen (VVD):

Ja, maar volgens mij moeten we echt oplossingen vinden voor die administratievelastendruk. Die moeten we dus niet maar weer daar neerleggen. Maar goed, volgens mij gaan we het daar nog wel over hebben. Over het criterium zijn we het in ieder geval eens. Dat is in ieder geval al een leuk startpunt.

Het tweede punt is relevantie. Hoe relevant is de Engelse taal voor de opleiding? Dat geldt voor de opleiding zelf, maar zoals al eerder genoemd, geldt dat ook voor de arbeidsmarkt. En wat vinden de studenten er zelf van? Meneer Van der Molen had een aantal voorbeelden van studenten die in opstand komen. Tegelijkertijd willen heel veel studenten juist wat meer onderwijs in het Engels in plaats van minder. De LSVb heeft daar eerder, in 2015, ook iets van laten zien en dit blijkt ook uit mijn eigen ronde langs diverse studenten bij diverse opleidingen. Wat is dus de weging van studenten bij deze vraag? Volgens mij moet je die ook meewegen bij die relevantie.

Uiteindelijk gaat het ook om de keuzevrijheid van de student. Is het nog mogelijk om een studie ook gewoon in het Nederlands te doen of in het Engels, als je dat zelf wil? Dat is natuurlijk iets op instellingsoverstijgend niveau. Het lijkt me wel relevant om dit ook mee te nemen. Ik weet niet zo goed of de sector – de hogescholen en de universiteiten – er zelf open voor staat om daar met elkaar over in gesprek en overleg te gaan. Ik ben dus benieuwd hoe de Minister dat ziet.

Wat mij betreft komen er dus geen normen over volumes of percentages en geen woorden over explosies – «verengelsing» is wat dat betreft eigenlijk ook al een emotioneel woord – maar wel over kwaliteitsoordelen, relevantie en de volgens mij ook al eerder genoemde medezeggenschap van de studenten zelf bij die keuzes. Tegelijkertijd lijkt het mij een excellente uitdaging voor de instellingen om de mogelijkheid te bieden voor meer keuze in extra taalmodules: academisch Engels of hogeschool-Engels voor Nederlandse studenten en basis-Nederlands voor internationale studenten en docenten. Daar hoor ik eigenlijk heel weinig over in het hele debat. Mijn vraag aan de Minister is dus vooral in hoeverre ze deze criteria onderschrijft en waar zij problemen voorziet in de uitvoering. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank. Dan is het woord nu aan de heer Bisschop van de SGP.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter. Toen ik het regeerakkoord las op dit onderdeel en daar las over het gebruik van het Engels in het hoger onderwijs, met daarbij het zinnetje «het kabinet ziet scherper toe op de naleving van de wet», doemde bij mij het beeld op van het plaatje met een hondenkop erop en de tekst «Hier

waak ik». Soms is zo'n plaatje aan een hek bevestigd. Toen dacht ik: kijk, het kabinet staat op wacht en iedereen die zich niet aan de afspraken houdt, wordt als door een terriër in de broek gehapt en het kabinet laat niet meer los totdat de ongewenste indringer – dat is overigens een pleonasme – tot de orde is geroepen. Maar als ik het tot nu toe gevoerde beleid en ook de stukken op me laat inwerken, heb ik toch een beetje het idee dat het kabinet vooral genoeglijk in de tuinstoel zit en praat met degene die zich op het erf heeft begeven en dat een hond in geen velden of wegen te bekennen is. Dus «Hier waak ik»? Dat praten is prima, maar soms moet er ook wel een beetje doorgebeten worden. Ik begrijp ook best dat het kabinet niet zelf gaat handhaven, want dat is natuurlijk de taak van de inspectie en de NVAO als toezichhouders, maar het gesprek kan geen vervanging zijn van de aankondiging dat er scherper wordt toegekeken.

Voorzitter. Er is, al dan niet bewust, enige mist ontstaan over de tekst van de wet. Dat merkte ik nu ook weer in de interrupties en in de bijdragen van de collega's. De praktijk lijkt geworden dat instellingen naar believen keuzes maken over het al dan niet in het Engels aanbieden van een cursus. De Minister stelt dat de aard en de inhoud van het onderwijs duidelijk aanleiding moeten geven tot het gebruik van het Engels, maar in de wet staat het net even iets anders. In de wet staat duidelijk als criterium dat er noodzaak moet zijn voor gebruik van het Engels. Wie een beetje creatief is, kan natuurlijk altijd wel een aanleiding vinden om een curriculum in het Engels aan te bieden, maar voor het aantonen van de noodzaak is toch een iets meer toetsbaar en objectiveerbaar verhaal nodig. Mijn vraag aan de Minister is of zij het verschil onderkent en of zij bereid is om – zo zal ik het maar zeggen – hierop te handhaven, want dit gaat wel om de wettekst.

De Minister schrijft dat het niet passend zou zijn als de NVAO als externe instantie een visie van een instelling inhoudelijk zou toetsen. Maar is het niet juist de taak van de NVAO om te toetsen of de visie van instellingen binnen de wettelijke kaders blijft? Dat doen we bijvoorbeeld ook als het gaat over kwaliteitszorg. Het rapport van de KNAW is bijvoorbeeld kritisch over instellingen die het gebruik van Engels in algemene zin als doelstelling zien en daarvoor streefcijfers hanteren, terwijl dit per opleiding beoordeeld zou moeten worden. Waarom mogen instellingen hierop niet worden aangesproken door de inspectie of door de NVAO? Ik zou zeggen: hier waak ik! Naast dat zinnetje doemt in dit geval het portret van de Minister op.

Voorzitter. Het kabinet schrijft stellig dat het onderwijs in het Engels in geen geval ten koste mag gaan van de kwaliteit. De NVAO mag wel een oordeel vellen, maar dat is toch enigszins problematisch. Kan de Minister aangeven hoe de NVAO dit zou moeten gaan meten? En hoe reageert zij op onderzoeken die aangeven dat het risico op schade voor de onderwijskwaliteit in veel gevallen groot is als we het op de huidige manier aanpakken? Ik had een citaat of een verwijzing naar een onderzoeker die daarop ingaat, maar ik voeg mij bij het voorbeeld dat al door een van de collega's is aangedragen.

Ik kom tot een afronding. Bij de invoering van de wettelijke verplichting wilde de regering de inspectie driejaarlijks onderzoek laten doen naar het gebruik van het Engels en de gedragscodes. Wat ons betreft is dat een kwestie van handhaving. Wij zien daar wel wat in. Is de Minister daartoe bereid?

Voorzitter. Als dan dat bordje met «Hier waak ik» is opgehangen zoals het kabinet dat heeft gedaan, moeten we er wel voor zorgen dat er ook op z'n minst een blaffend hondje loopt, voor mijn part een keffertje of een goede lobbies. Ik kan een Berner Sennen uitstekend aanbevelen. Die werkt heel goed. Het maakt me allemaal niet uit. Het hoeft geen pitbull te zijn, maar er moet wel gehandhaafd worden.

Voorzitter, dank u zeer.

De voorzitter:

Dank. Het woord is aan de heer Beertema van de PVV.

De heer Beertema (PVV):

Voorzitter. Ik sluit mij aan bij het verhaal van mijn collega van de SGP, maar dan op z'n PVV's. Als ik de brief van de Minister en haar antwoorden op de vragen in het schriftelijk overleg lees, bekruipt mij het gevoel dat niet de Minister van Onderwijs regeert maar Pieter Duisenberg, de voorzitter van de samenwerkende universiteiten, samen met zijn Staatssecretarissen, de bestuurders van de universiteiten. Ik zeg dat, omdat de Minister nog steeds nauwelijks een idee heeft waar die verengelsing toe moet leiden. Ze heeft geen kaders. Ze heeft nog niet eens zicht op het traject dat ertoe moet leiden dat er een gedegen visie ligt. In plaats daarvan herhaalt ze keer op keer dat ze van mening is – dus «van mening»; verder komt de Minister niet – dat er alleen voor de Engelse taal gekozen mag worden als er een meerwaarde is. Ze stelt dat de verkenning van de KNAW een groot aantal overwegingen en aanknopingspunten biedt voor de fundamentele discussie over de taal in het hoger onderwijs. Dat is geen regeren maar op je handen zitten en het proces uit handen geven tot het te laat is, want de Minister zegt dat het aan de opleidingen zelf is om in zalige autonomie te besluiten of Engels bij hun eigen visie past. Maar de werkelijkheid heeft de Minister allang ingehaald, zo stel ik vast. De Minister zegt dat het niet passend zou zijn als de NVAO die gekozen visie inhoudelijk zou toetsen. Waarom zou dat niet passend zijn? Hoe kan het bijvoorbeeld passend zijn dat een Nederlandse dichter aan de Rijksuniversiteit Groningen in het Engels een gastcollege zou moeten houden over zijn eigen werk voor Nederlandse studenten? Een dergelijk besluit komt toch niet tot stand in afstemming met het werkveld, met de vakgenoten, met de studenten en met de samenleving, zoals de Minister dat veronderstelt? Welnee, dit wordt erdoorheen gejaast door die gestaalde kaders van onderwijsbestuurders die ideologisch bevlogen zijn door de kosmopolitische agenda van D66 en VVD. Dat zijn de mensen met wie we te maken hebben en die mensen voelen zich gesterkt door de passiviteit van de Minister op dit dossier.

De Minister zit op haar handen en de bestuurders zien hun kans schoon om in de mist van halfbakken argumenten van zogenaamde nuances van een onvoldragen discours waarin wensdenken de boventoon voert de vlucht naar voren te kiezen en zo snel als mogelijk is verder te verengelsen, zo snel en zo veel mogelijk. In 2017/2018 is al 23% van de bachelors in het Engels en 74% van de masters. Ik stel dan vast dat het hard gaat, heel erg hard, en in dat geweld moet de Minister nog gaan werken aan het begin van een visie. Ze gaat werkbezoeken brengen en ze moet nog het gesprek aangaan met de VSNU, de Vereniging Hogescholen, de studentenbonden, enzovoort. Dan komen er nog onderzoeken: een advies van de Onderwijsraad, een onderzoek van het SCP en de internationaliseringsagenda van de VSNU en de Vereniging Hogescholen, waarin in samenspraak met andere stakeholders aandacht wordt besteed aan ontwikkelingen en randvoorwaarden van de internationalisering. Die wil ze allemaal meenemen in haar visiebrief, maar op dit moment kan ze nog niet de hoofdlijnen van de visiebrief uiteenzetten. Begin juni kunnen we iets verwachten. Voor het zomerreces komt er dan nog een AO. Het SCP-rapport is dan overigens nog niet klaar. Nou, intussen lachen de onderwijsbestuurders heel hard. Die zullen ervoor zorgen dat als het ooit al komt tot een parlementaire afronding van de visie van de Minister, alle masters en een veel te groot deel van de bachelors Engelstalig zijn.

De afweging die ik zojuist maakte, maakt dat ik mij afvraag wie er nou eigenlijk regeert: de Minister of de bestuurders. Er zijn twee mogelijkheden. Of de Minister is echt incompetent en heeft geen flauw idee van wat zich in de universitaire wereld afspeelt. Maar dat geloof ik niet en dat

brengt me naar de tweede mogelijkheid. Die is dat de Minister dit proces wel degelijk heel goed in de gaten heeft en er bewust voor kiest om het te vertragen in de hoop en de verwachting hun agenda van verengelsing, die ook de hare is, zich te laten ontwikkelen tot een voldongen feit. Het treurigste is dat de Kamer het allemaal laat gebeuren. Daarom wil ik de Minister en ook de Kamer oproepen om het initiatief te steunen om een moratorium in te stellen op verdere verengelsing van studies en opleidingen en naamsveranderingen van universiteiten. Dat moratorium zou moeten duren tot het moment dat alle onderzoeken afgerond zijn en de visie van de Minister uitputtend is behandeld in het parlement en haar weerslag heeft gekregen in wetgeving. Als we dat niet doen, is het te laat en zal het hele hoger onderwijs, in elk geval de masters en een veel te groot deel van de bachelors, zijn verengelst. Dan bevinden we ons in een situatie waarin het parlement geen schijn van kans heeft gekregen om te sturen en waarin het Nederlands als instructie-, onderwijs- en cultuurtaal irrelevant geworden is. Dat is een regelrechte ramp, die we nu nog kunnen voorkomen door het instellen van een moratorium. Daar wil ik graag een reactie op van de Minister.
Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank aan de heer Beertema. Tot slot is het woord aan de heer Van Meenen van D66.

De heer Van Meenen (D66):

Dank u wel, voorzitter. Ik sluit mij aan bij mijn collega van de PVV, maar dan op zijn D66's.

De heer Beertema (PVV):

Nou, dank u wel. Was dat het?

De heer Van Meenen (D66):

Nee, niet helemaal. Ik wilde het eigenlijk in het Engels doen. Nee, dat mag hier niet. Dat gaan we niet doen.

Voor D66 is het moeilijk om Engelstaligheid in het hoger onderwijs los te zien van de internationaliseringsdiscussie. Ik had daarom, zoals bekend, liever gewacht met dit debat totdat we alle onderwerpen bij elkaar kunnen behandelen in één debat, want geïsoleerd spreken over dit onderwijs zet wat mij betreft weinig zoden aan de dijk. We zullen na vanavond zien of dat ook zo is. Ik heb in ieder geval een aantal collega's gehoord die het woord «internationalisering» toch niet helemaal hebben kunnen vermijden. Ik kijk hier veelbetekenend de heer Van der Molen aan. Maar hoe we deze discussie ook gaan invullen, ik wil beginnen met vast te stellen dat voor D66 de kwaliteit en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs vooropstaan. Waartoe deze discussie ons ook zal leiden, verengelsing mag in ieder geval niet leiden tot een extra drempel voor studenten om een studie te gaan volgen. Met verbazing las ik dan ook het bericht van de TU Eindhoven met het besluit om volledig Engelstalig te worden en niet alleen in de collegezaal, maar ook in de kantine. In de wet en in het regeerakkoord staat dat opleidingen alleen Engelstalig mogen zijn als dit een toegevoegde waarde heeft, de kwaliteit voldoende is en er in voldoende mate Nederlandstalige opleidingen zijn. Mijn vraag aan de Minister is dan ook wat zij van dit bericht van de TU Eindhoven vindt. Kan een universiteit dit besluiten en, zo ja, wat is hierbij de rol van de medezeggenschap? In hoeverre weten we dat de kwaliteit van het Engels op deze universiteit naar behoren is? Heeft de Minister signalen dat meer universiteiten, technische universiteiten eventueel, dit van plan zijn? Wat is hier nu de rol van het Ministerie van OCW? In hoeverre vindt de Minister dat dit soort besluiten op instellings- dan wel op stelselniveau genomen zouden moeten worden?

In Nederland hebben we vier technische universiteiten die nu al kampen met capaciteitstekorten door de vele aanmeldingen. Sommige willen daarom een numerus fixus. Deelt de Minister de mening van D66 dat een technische universiteit volledig Engelstalig maken hier haaks op staat? Deelt zij ook de mening van D66 dat een technische universiteit Engels-talig maken kansengelijkheid niet bevordert, bijvoorbeeld voor studenten die een talent hebben voor techniek, technische vaardigheden hebben, maar door de Engelstaligheid van de universiteit een drempel ervaren? Ik ben blij met de procesbrief van de Minister over hoe zij haar visie op internationalisering in het hoger onderwijs gaat vormgeven.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Van der Molen een vraag.

De heer Van der Molen (CDA):

De heer Van Meenen en ik hebben al met elkaar opgetrokken rond dit onderwerp, bijvoorbeeld ten aanzien van de psychologieopleiding bij de UvA. Daar wilden wij het naadje van de kous weten over de numerus fixus. Begrijp ik goed dat de heer Van Meenen nu zegt dat hij een relatie ziet tussen verengelsing en de aanvraag voor een numerus fixus? Mede op verzoek van D66 staat in het regeerakkoord dat een numerus fixus in ieder geval een oordeel van de Minister zou moeten hebben. Is de heer Van Meenen het dan met mij eens dat als een instelling verengelt in opleidingen en dan vervolgens vanwege de instroom om een numerus fixus vraagt, dat een reden zou kunnen zijn voor de Minister om te zeggen: leuk aangevraagd, maar we gaan het niet doen?

De heer Van Meenen (D66):

Ik ga hier niet treden in de verantwoordelijkheden van de Minister. Ik begrijp wat de heer Van der Molen zegt, maar ik wil dat afwachten, want dit is nou typisch zo'n aspect dat we juist in het licht van de internationalisering moeten zien. Ik durf wel te zeggen dat het mij verbaast dat er universiteiten zijn die aan de ene kant bij de Minister aankloppen om te vragen of ze alsjeblieft een numerus fixus mogen instellen en tegelijkertijd niet weten hoeveel Engelstalige opleidingen ze willen gaan aanbieden. Daar zie ik wel een zekere spanning. Laat ik het daar even bij laten.

De heer Van der Molen (CDA):

Ik doe dat nog niet. Ik ga er in ieder geval van uit dat wanneer de consequenties van die keuze volledig bij de universiteit liggen, die universiteiten bij de keuze voor de taal zich nog weleens achter de oren zullen krabben of ze die bietenbrug op willen gaan. Ziet u die verbinding ook, meneer Van Meenen? Ik bedoel niet alleen tussen internationalisering en instroom van studenten, maar gewoon wat voor uitwerking het zou hebben op de wellicht wat te gemakkelijke keuze voor het Engels als ze niet makkelijk met allerlei zijregelingen de negatieve effecten kunnen omzeilen?

De heer Van Meenen (D66):

Laat ik even aansluiten bij waar de heer Van der Molen mee begon en dat is dat dat dan ook weer leidt tot de wens om een numerus fixus in te stellen. Dat is waar deze instellingen in elk geval mij op hun weg vinden. Ik vind dat dat niet zomaar kan. Het is niet voor niets dat ik er inderdaad voor heb gepleit dat de Minister daar een bevoegdheid in heeft. Die gaat overigens verder dan alleen maar dit onderdeel. Ik vind dat het sowieso in het Nederlandse onderwijs te makkelijk gaat wat dat betreft. Het aanvragen van een numerus fixus, bedoel ik.

De voorzitter:

Vervolgt u uw betoog.

De heer Van Meenen (D66):

Voorzitter, ik weet niet meer precies waar ik gebleven was. Ik was in ieder geval blij, en dat ben ik nog steeds, met de procesbrief van de Minister over hoe zij haar visie op internationalisering gaat vormgeven. Zij schrijft dat ze wil nagaan of instellingen de keuze voor het Engels zorgvuldig maken en dat ze met hen hierover in gesprek wil gaan. Kan de Minister dit nader toelichten? Hoe ziet zij dit concreet voor zich en hoe gaat zij dit aanpakken?

Voorzitter, dan de verkenning van de KNAW over taalkeuzebeleid in het Nederlands hoger onderwijs en het schriftelijk overleg dat deze commissie daarover heeft gehad. Het rapport van de KNAW geeft aan dat Engelstaligheid een belemmering kan vormen voor studenten met een migrantenachtergrond of eerstegeneratiestudenten. Ik ben blij te lezen dat de Minister dit net als D66 een zorgelijk signaal vindt en hier nader onderzoek naar laat doen. Ik zal dit onderzoek op de voet volgen, want kansengelijkheid staat voor D66 voorop. Wat betreft de eis voor Engels-talige vaardigheden bij studenten schrijft de Minister dat de toelatings-toetsen tijdens de selectieprocedure soms in het Engels zijn en dat soms ook het gemiddelde vwo-eindcijfer voor Engels meetelt. Selectie is wat D66 betreft überhaupt niet wenselijk, laat staan selectie in het Engels. Ook gezien mijn eerdere punt over Engelstaligheid en de belemmering die dit kan veroorzaken voor een bepaalde groep studenten, vraag ik de Minister hoe zich dit in haar ogen verhoudt tot kansengelijkheid. Graag een reflectie.

Een volgende vraag van mij is of de Minister het met mij eens is dat de benadering van Engelstalige opleidingen in Nederland uiteindelijk een kwestie is die parallellen vertoont met macrodoelmatigheid. Anderen hebben daar ook al op gewezen. Wordt het niet hoog tijd dat de VSNU, de samenwerkende universiteiten, een gezamenlijke visie ontwikkelt in plaats van slechts te kijken naar de eigen suboptimale benadering, een benadering die ook destijds de kleine talen bijna fataal is geworden? Is de Minister dus bereid om ook aan de universiteiten te vragen om meer samenwerking op dit gebied?

Voorzitter. Zoals ik al eerder aangaf, vind ik het toch buitengewoon lastig om dit onderwerp geïsoleerd te bespreken, los van andere belangrijke onderwerpen die ook spelen op dit dossier. Ik kijk dan ook uit naar de integrale visie van de Minister op internationalisering in het hoger onderwijs die eraan komt, zodat we hierover te zijner tijd een volledig debat kunnen voeren.

Ten slotte vraag ik de Minister – dat is volgens mij nog niet gedaan – om te reflecteren op de mitsen en maren, zoals de ISO die vrij kort voor dit debat heeft ingebracht. Dat is al gebeurd? O nou, dan bij dezen vraag ik het ook. Ik vroeg me trouwens af wat de Engelse vertaling van «mitsen en maren» was.

De heer Futselaar (SP):

Buts and ifs.

De heer Van Meenen (D66):

Buts and ifs? Dat kan niet waar zijn. Echt waar? Oké, nou dan weten we dat ook weer.

De voorzitter:

U klinkt als een ware native speaker, mijnheer Van Meenen.

De heer Van Meenen (D66):

Jaja, ik dank u zeer. Thank you very much. Bye bye.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer van Meenen. Het woord is aan de Minister.

Minister Van Engelshoven:

Voorzitter, dank u wel. Ik dank de leden voor hun bijdrage. In de procesbrief die vandaag op de agenda staat, blijkt ook duidelijk dat ik dit debat liever op een later moment had gehad. Wat de heer Van Meenen zegt, klopt. Engels in het hoger onderwijs kun je niet los zien van internationalisering. In de brief daarover willen we dan ook een totaalkader schetsen van hoe we dat zien. Ik heb er wel begrip voor dat de Kamer vanavond al over het onderwerp wil praten, maar u moet het mij dan niet euvel gaan duiden dat ik op een aantal van de door u gestelde vragen antwoord «die weging gaat u terug zien in de internationaliseringsbrief». Dat kon u weten toen u dit debat aanvroeg.

Voorzitter. Laat ik iets zeggen over de houding waarmee ik in het debat zit en alvast een doorkijkje geven hoe ik een aantal dingen op dit moment weeg. De heer Özdil begon er ook mee: Engelstalig onderwijs kan meerwaarde hebben. Laten we dat ook heel duidelijk stellen. Het heeft een meerwaarde voor de Nederlandse student die in aanraking komt met internationale studenten en die daarmee interculturele vaardigheden opdoet. Het heeft een meerwaarde voor de Nederlandse kenniseconomie. Per saldo levert dat ons zo'n 1,6 miljard op. We kunnen internationaal talent aan ons binden. We moeten ook niet uit het oog verliezen dat heel veel van de buitenlandse studenten die in dit land studeren, later ambassadeur voor dit land zijn in het buitenland. Kan ik dat allemaal precies kwantificeren? Nee, dat kan ik op dit moment niet. We zullen dat zo veel mogelijk doen in de internationaliseringsbrief die er komt. Tegelijkertijd, en daar mogen we ook de ogen niet voor sluiten, zien we dat de groei van het aantal Engelstalige opleidingen ook problemen geeft. Dat is nu juist de nuance die we in dit debat moeten houden. De heer Özdil vroeg daar terecht aandacht voor. Af en toe lijkt het in deze discussie dat je of voor Engels in het hoger onderwijs bent, of tegen. Nee, het debat moet veel genuanceerder worden gevoerd dan dat. We moeten kijken of het gebeurt om de goede redenen en met de juiste maatvoering. Dat is eigenlijk de discussie die we moeten hebben. Er ligt tussen «voor Engelstalig» en «tegen Engelstalig» nog een hele mooie tussenweg, namelijk de meertaligheid. De heer Van der Molen wees daarop. Mijn inzet zal zijn om het debat, met dat gevoel voor nuance, te blijven voeren. De KNAW helpt ons in haar rapport ook heel erg om richting te geven aan die fundamentele discussie die we moeten hebben over taal in het hoger onderwijs. Je ziet ook op universiteiten dat men al wel met die aanbevelingen en overwegingen van de KNAW aan de slag gaat. De Universiteit Utrecht is daar een mooi voorbeeld van. Die heeft een nieuwe gedragscode voertaal onderwijs en staat een mooie, genuanceerde aanpak voor.

Dan gaat het bijvoorbeeld ook om het niveau van taalbeheersing van de docenten, ook door de VSNU opgepakt als een belangrijk punt, waarbij ik overigens aantekenen dat het niet alleen gaat over de vraag of docenten dat C1-niveau halen. Het betekent ook dat je kijkt naar de pedagogische en didactische vaardigheden die het lesgeven in een international classroom met zich meebrengt. Maar ook, en dat zien we ook heel helder in wat in Utrecht nu gebeurt en wat ook de KNAW voorstaat, dat de taal van een opleiding altijd vastgelegd moet zijn in de onderwijs- en examenregeling, waardoor de medezeggenschap – een aantal van u vroeg daar ook naar – daarover meebeslist.

Maar nogmaals, de wereld waarin wij onze studenten opleiden, of dat nou in het Nederlands gebeurt of in het Engels, is in hoge mate internationaal. De academische wereld is dat ook. Een aantal van u zei ook dat het Engels al veel langer de wetenschapstaal is. Nederlandse hogeroponderwijsinstellingen trekken uit het buitenland ook toponderzoekers aan – gelukkig, zeg ik daarbij – en ook heel goede docenten. Daarmee houdt ook de toename van het Engels verband. Je wilt die kwaliteit en die wetenschappelijke kennis van buiten binnenhalen. En ja, dat heeft soms gevolgen voor de

onderwijstaal. Dat laat onverlet dat ook in de wetenschap de Nederlandse taal zijn waarde moet houden. Ik hecht eraan dat wij voldoende oog houden voor het in het Nederlands brengen van resultaten en publicaties van de Nederlandse wetenschap. Dat houdt ook in deze samenleving draagvlak voor het wetenschappelijk onderzoek, waar ik ook heel erg aan hecht.

Engels mag nooit een doel op zich zijn. Volgens mij is het heel goed om dat hier nog eens helder te stellen. Volgens mij is dat in ieder geval een ding waar ook u het allemaal gelukkig over eens bent, als ik het zo proef. Waar gaat het om? Het gaat om behoud van kwaliteit in de opleiding. Het gaat om behoud van toegankelijkheid. Die moeten voorop blijven staan. En er moet sprake zijn van doelmatigheid. Ik kom daar straks nog wat uitgebreider over te spreken, maar dat betekent ook dat er dus variëteit moet zijn in de onderwijstaal, want zoals mevrouw Tielen het zei: de student moet ook iets te kiezen hebben. Dat is eigenlijk ook in lijn met wat de KNAW adviseert.

Maar nogmaals, we moeten het taalbeleid ook wel zien in de bredere visie op de internationalisering van het onderwijs, die ik u voor 1 juni heb toegezegd. Ik wil in die brief een balans houden tussen alle aspecten van internationalisering die we ook in het regeerakkoord hebben afgesproken. Dan gaat het ook erom Nederland aantrekkelijk te houden voor internationale studenten, dan gaat het ook om mogelijkheden voor Nederlandse studenten om ervaring in het buitenland op te doen, maar dan gaat het ook om kwalitatief hoogwaardig en toegankelijk onderwijs.

Ik zal hier niet de exacte getallen gaan herhalen over om hoeveel opleidingen het precies gaat, maar we moeten in het debat ook niet doen alsof nou opeens alles in het Engels is. Het gaat bij de universiteiten, in de bachelors, om 23% en bij de hogescholen om 6,2%. In de masters liggen die aantallen natuurlijk aanzienlijk hoger. Er zijn, zeg ik tegen de heer Van der Molen, ook heel wat opleidingen die een mix hebben, die tweetalig zijn. Maar eigenlijk zijn de cijfers niet eens het belangrijkste. De vraag blijft of daar waar gekozen wordt voor Engels of voor meertaligheid, dat een logische, goed onderbouwde keuze is. Is de kwaliteit bij die opleidingen voldoende, is die aan de maat, en wat voor gevolgen heeft het voor de toegankelijkheid van het hoger onderwijs? Dat zijn iedere keer de vragen die je moet afpellen. Die zijn eigenlijk veel interessanter dan de percentages. Ik zou niet willen dat we hier toegaan naar een Vlaams systeem, waarbij we in de wet vaststellen hoeveel procent dat moet zijn, zonder dat daar een inhoudelijke afweging achter zit, want dan zijn we puur op een getal aan het sturen en niet op kwaliteit en inhoud.

De voorzitter:

De heer Beertema heeft een vraag.

De heer Beertema (PVV):

Als ik de Minister zo hoor, dan ondersteunt ze mijn betoog ten volle. Ze bagatelliseert de cijfers. Die doen er allemaal niet zo veel toe. Ik moet van haar begrijpen dat al die universiteiten heel weldenkende besluiten hebben genomen om te verengelsen. 74% van alle masters is Engelstalig! Dat is toch niet niks? Dat kunnen we hier toch niet wegzetten als «het valt allemaal wel mee» en «het komt allemaal wel goed»? Het komt niet goed. 74% is ongelofelijk veel. Dat is mijn betoog: het gaat heel erg hard. Volgend jaar is die 74% misschien 85% en dan zijn we al op een point of no return. De Minister hobbelt er maar een beetje achteraan. Ze spreekt hier allerlei sussende woorden in die zin dat die percentages er allemaal niet zo veel toe doen. Nou Minister, ze doen er wel toe wat ons betreft, want wij zien dat Nederlands als zand door onze vingers wegglijpen. Dat wil ik de Minister even meegeven.

Minister Van Engelshoven:

De heer Beertema verdraait mijn woorden omdat hij alleen hoort wat hij wil horen. Ik zeg dat de cijfers an sich niet het meest relevante zijn. Het gaat erom dat de juiste afweging is gemaakt. Ik heb ook eerder aangegeven dat het mij ook gaat om de vraag of het beeld voor Nederland als geheel doelmatig is te noemen en of daarin voldoende keus blijft. Daar kom ik later ook nog over te spreken.

De heer Beertema (PVV):

Ik begrijp dat, maar daar gaat de suggestie van uit dat heel welbewust gekozen is om 74% van die masters Engelstalig te maken, in samenspraak met het werkveld, de studenten, de vakgenoten, de medezeggenschap en zo. Dat kan toch haast niet waar zijn? Dan worden die toch op een ongelofelijke manier onder druk gezet? Waarom moest meneer Jean Pierre Rawie in Groningen over zijn eigen poëzie in het Engels gaan praten? Zijn het inderdaad die vakgenoten, die in breed, goed overleg, een pijpje rokend en zo, tot dat soort conclusies komen? Natuurlijk niet! Dat kan niemand mij wijsmaken. Hier is iets aan de gang. Er is een enorme stroomversnelling op gang gekomen en de Minister hobbelt erachteraan. Ze doet niet genoeg haar best wat mij betreft om dat te stoppen.

De voorzitter:

Uw punt is helder.

Minister Van Engelshoven:

De heer Beertema heeft zijn oordeel klaar voordat ik überhaupt heb kunnen aangeven hoe ik er beleidsmatig mee om wil gaan. Ik geloof dat hij, ongeacht wat het beleid is, zijn oordeel heeft.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Bisschop ook een vraag.

De heer Bisschop (SGP):

Mogelijk komt de Minister daar later nog op terug, want dat lijkt me hier op z'n plaats. Ik heb onderscheid gemaakt tussen aanleiding, waar de Minister over spreekt, en noodzaak, waar de wet over spreekt. Annex daaraan: dat moet dan wel getoetst worden. Daarin ligt een rol voor de NVAO, lijkt mij. Misschien kan de Minister daar alvast even op ingaan.

Minister Van Engelshoven:

Daar kom ik later in mijn betoog op terug. Ik wou proberen de dingen een beetje in een logische volgorde te doen, als u het goed vindt. Even los van de ontwikkelingen die ik zojuist heb geschetst, wil ik wel meer grip houden op die ontwikkeling. Daarbij wil ik gaan bekijken of we de taalkeuze van de opleidingen beter kunnen registreren. Dat hebben we nog weinig centraal vastgelegd. Als het gaat om doordachte taalkeuzes, blijf ik erbij dat taalkeuzes in eerste instantie worden gemaakt op het niveau van de opleiding. Dat hebben we nu zo vastgelegd omdat men daar het beste zicht heeft op de arbeidsmarktperspectieven, de leerdoelen en de gewenste samenstelling van de onderwijspopulatie. Maar voor mij staan daarbij wel drie dingen voorop: Engels moet als onderwijstaal bij de aard en de inhoud van het onderwijs en bij de arbeidsmarktsituatie passen; als onderwijs in het Engels wordt gegeven, moet dat Engels wel van een goede kwaliteit zijn; de keuze voor het Engels moet transparant worden gemaakt; en de medezeggenschap – ik zeg het hier nog maar eens – moet daarbij betrokken zijn. De medezeggenschap heeft ook instemmingsrecht bij de onderwijs- en examenregeling van een opleiding. Die moet heldere informatie bevatten, ook over de keuze van de taal. Als er gekozen wordt voor een andere taal, moet dat ook in een gedragscode worden vastgelegd.

Naar aanleiding van de KNAW-verkenning hebben de universiteiten in VSNU-verband al een aantal zaken aangekondigd. Docenten moeten de taal waarin zij doceren goed beheersen: op C1-niveau. Ik zeg daar in reactie op de heer Özdil bij: volgens mij moet het iets meer zijn dan dat. Het gaat ook over de pedagogisch-didactische vaardigheden. Daar zullen we ook naar moeten kijken. Lesgeven aan een internationaal samengestelde groep is nou eenmaal iets anders dan aan een louter Nederlandse groep. En ja, we zullen kijken of er iets te leren valt van het tweetalig voortgezet onderwijs, omdat daar juist wel naar dat aspect wordt gekeken. Er moet in studies ook aandacht blijven voor de uitdrukkingsvaardigheid van studenten in de Nederlandse taal. De VSNU heeft gezegd dat daar aandacht voor moet blijven, ook in de Engelstalige bacheloropleidingen. De VSNU heeft ook nog maar eens het belang van de medezeggenschap onderstreept bij die keuze per opleiding.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat heeft de heer Van der Molen een vraag.

De heer Van der Molen (CDA):

De Minister noemt een heel aantal zaken die gaan over het waarborgen van de kwaliteit. Ik denk dat dat een goed begin is. Ook de KNAW heeft daartoe opgeroepen. Het is ook iets breder dan alleen de specifieke keuze voor een opleiding. Ik zou dit ook in het kader van de wet willen plaatsen, want de Minister voert ook de wet uit. Dus alle keuzes zijn in principe mogelijk als ze goed onderbouwd zijn. Toch legt de wet een beperking op, met name in het laatste lid van artikel 7.2, waarin de taal vastgesteld is. Dat is in zekere zin wel ruim maar niet eindeloos. Daarin staat: je mag ook afwijken van de stelregel dat het Nederlands is «indien de specifieke aard, inrichting of kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt». Gaat de Minister ook naar aanleiding van die beperking kijken? Want alles valt te onderbouwen, maar niet buiten de wet wat ons betreft.

Minister Van Engelshoven:

Ik kom zo dadelijk nog over de wet te spreken. Ook de heer Bisschop had daar een aantal vragen over. Ik kom daar zo bij u op terug. Ik wil eerst aandacht vragen voor een ander punt. Naast het feit dat de keuze per opleiding wordt gemaakt, moeten we ook oog hebben voor de gevolgen voor het stelsel als geheel. Ik noem dat maar even de doelmatigheid. Wat is nou het instellingsoverstijgende beeld? Instellingen hebben met elkaar ook de verantwoordelijkheid om te zorgen dat die studenten keuze houden en dat het totaalbeeld in Nederland evenwichtig blijft. Mevrouw Tielen wees daar ook op. VSNU en de Vereniging Hogescholen hebben aangegeven gezamenlijk het gesprek aan te willen gaan over hoe ze dat kunnen bevorderen. Ik wil met hen het gesprek aangaan over hoe we dat met elkaar borgen. Op de vraag of dat aanvullende maatregelen vereist, kom ik in de juni-brief terug. Maar ik vind het wel een belangrijk punt, want als je de keuze blijft maken per opleiding, dan borgen we niet dat het totaalbeeld van het stelsel voldoende evenwichtig is. Ik vind dat op dit moment wel een punt waarvan we ons moeten afvragen: waar leiden al die keuzes per opleiding toe? Iemand moet zich voldoende zorgen maken over dat totaalbeeld. Ik vind dat ik daar als stelselverantwoordelijke mijn verantwoordelijkheid voor heb.

De heer Futselaar (SP):

We hebben het ISO al genoemd. Dan is het netjes om de LSvB er ook bij te halen, want die doet ook een specifiek voorstel over het stelsel. Bijvoorbeeld, wordt niet alles Engelstalig? Dat raakt de toegankelijkheid. Zij zeggen: maak een commissie toegankelijkheid hoger onderwijs, een beetje zoals de commissie doelmatigheid hoger onderwijs, of breng het

daarbij onder. Nou heb ik de Minister horen zeggen: ik ga dit uitwerken, het komt nog. Is zij bereid deze opties mee te nemen in de gesprekken en afwegingen?

Minister Van Engelshoven:

Ja, ik zal u zeggen: alle opties, want het gaat hier over doelmatigheid. Wat is nou de beste weg? Want je hebt het hier over de macrodoelmatigheid. Hoe kunnen we die het beste borgen? Dit soort suggesties gaan we allemaal meewegen. In de junibrief zal ik zeggen tot welke afweging we zijn gekomen en waarom we daar bepaalde keuzes hebben gemaakt. Ik ben wel blij om te zien dat zowel de koepels van hoger onderwijs als de studentenorganisaties als de mensen in de Kamer zeggen: we moeten toch eens breder gaan kijken wat al die individuele keuzes nou betekenen voor het stelsel.

De heer Futselaar (SP):

Ik ben het daar volledig mee eens, maar behalve macrodoelmatigheid geldt ook toegankelijkheid als een issue. Dat wilde ik echt even toevoegen.

Minister Van Engelshoven:

Ik heb in het begin al aangegeven dat het mij steeds om drie dingen gaat: kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid. Dat is steeds de lijn waarlangs we de toetsing moeten doen. Ik kom straks nog nader te spreken over de toegankelijkheid.

Voorzitter. Meerdere leden hebben gevraagd hoe we die weging bij opleidingen borgen. De heren Futselaar en Van der Molen en volgens mij ook de heer Bisschop vroegen of de NVAO daar een rol in zou moeten vervullen. Ik heb gezegd dat kwaliteit altijd een element is. De NVAO ziet toe op kwaliteit. Ik ga bekijken of we haar niet een rol moeten geven in het toetsen of de keuze voor een andere taal dan de Nederlandse geen afbreuk doet aan de kwaliteit. Dus ja, we gaan overwegen of de NVAO daar een rol in moet krijgen.

De heren Van der Molen en Bisschop vroegen hoe het met de wet zit. De wet spreekt van «noodzaak» en het regeerakkoord van «meerwaarde». Ik heb nog eens goed de historie van de wet en de discussie die indertijd gevoerd is bij de totstandkoming daarvan erop nagelezen. We spreken dan over 1991, bijna 30 jaar geleden. Toen zag de wereld er ook wel iets anders uit dan vandaag. Als ik het verslag van het debat van toen teruglees, is het goed om nog eens naar de formulering van de wet te kijken. Velen van u vroegen hoe het zit met de wet. Die knelt. Ik vind dus dat we in de overweging van het totaal ook eens moeten kijken of de wet voldoende handvatten biedt, ook omdat het regeerakkoord zegt dat we behoefte hebben aan handvatten om te toetsen of de juiste keuze wordt gemaakt en dat er behoefte aan is om te kijken hoe het op stelselniveau zit. In dat totaal kader – hebben we voldoende mogelijkheden om te toetsen en kan ik de stelselverantwoordelijkheid waarmaken? – moet je ook kijken of de manier waarop nu de afwegingen rondom de Engelse taal in de wet zijn vastgelegd, nog adequaat zijn voor deze tijd. In de brief kom ik ook daarop terug. Het verraste mij niet dat een aantal van u met die vraag kwamen. Als je de wetsgeschiedenis, het regeerakkoord en de tekst van de wet leest, krijg je al het gevoel dat het hier ergens wringt. We zullen dat ergens in de discussie in lijn met elkaar moeten brengen en logisch moeten maken.

Ook de heer Bisschop heeft goed de wetsgeschiedenis erop nagelezen, want hij wees erop dat destijds is afgesproken dat de inspectie driejaarlijks zou kijken naar de staat van het Nederlands en de gedragscodes in het hoger onderwijs en dat zij daar verslag van zou doen. Als ik er goed naar kijk, is dat er niet zo van gekomen de afgelopen bijna 30 jaar. Maar eigenlijk was dat toen niet eens zo'n heel gekke benadering. Ik ben eigenlijk met u tot de conclusie gekomen – zo heb ik uw vraag begrepen –

dat het goed is om de inspectie met regelmaat te laten kijken hoe het staat met de internationalisering. Ik heb de inspectie gevraagd om dat op te nemen in haar onderzoeksagenda. Dat past bij het thematische onderzoek dat zij kan doen. Ik zal met de inspectie nog het gesprek voeren hoe we dat verder gaan invullen. Het lijkt mij niet zo gek om dat periodiek te doen. Die gedachte destijds in de wet was zo gek nog niet.

Een aantal van u, de heer Van Meenen in het bijzonder, hadden het over de consequenties voor de toegankelijkheid. De KNAW heeft dit punt ook aangestipt. De toegankelijkheid kan op een aantal terreinen worden belemmerd. De Engelse taal is voor sommige studenten een belemmering om door te stromen. Tegelijkertijd wordt weleens gezegd dat het voor sommige studenten juist makkelijker kan worden om in te stromen. Om die reden heb ik het Sociaal en Cultureel Planbureau gevraagd om daarnaar te kijken, want we hebben daar nu eigenlijk geen goed zicht op. Ik heb gevraagd of dit gevolgen heeft voor de toegankelijkheid en of dit kansongelijkheid in de hand werkt. We gaan het SCP dat onderzoek laten doen. Zo gauw dat er is, zal ik u daarover nader rapporteren. Maar nogmaals, in mijn afweging gaat het om kwaliteit, toegankelijkheid en de doelmatigheid op het niveau van het stelsel. De toegankelijkheid hebben we zeker in het vizier.

Er zijn een aantal vragen gesteld over het besluit van de TU Eindhoven om het Engels in te voeren als voertaal op de universiteit. Daarover is niks geregeld in de Wet op het hoger onderwijs. Hoewel dat niet op basis van de wet verplicht is, is in Eindhoven de medezeggenschap wel daarbij betrokken. Ik kan mij zelfs herinneren dat ik de avond voordat de medezeggenschap daarover sprak, nog op de universiteit in gesprek was met studenten. Zij vroegen mij wat ik daarvan vond en daarop antwoordde ik dat ik nog grote aarzelingen had of dat nou wel zo'n wijs besluit was. Desalniettemin hebben de studenten ermee ingestemd. Helaas had mijn uitspraak daar niet zo heel veel gezag. Misschien is het daar ook wel zo dat als de Minister het ene zegt, zij lekker het andere doen. Dat heb je nog weleens. Eigenlijk wordt deze kwestie beheerst door de Algemene wet bestuursrecht, waarin staat dat het gebruik van de taal in bestuurlijke verhoudingen doelmatig moet zijn en dat dit het belang van derden niet onevenredig mag schaden. Op dit punt is er op dit moment niets over geregeld in de Wet op het hoger onderwijs. Ik heb geen indicaties dat andere universiteiten heel snel dit voorbeeld zullen volgen. In Eindhoven zijn overigens niet alle opleidingen Engelstalig. Er zijn ook Nederlandstalige bachelors. Dat zijn er niet heel veel, maar ze zijn er wel. Ik heb nog geen concrete signalen dat andere universiteiten hetzelfde overwegen. Ik wil dit ook laten meenemen in het onderzoek van het SCP naar de betekenis hiervan voor de toegankelijkheid van de instellingen. Leidt dit tot inclusiviteit – waar dit voor bedoeld is – of juist tot het tegenovergestelde? Hoe moet je dit beleid wellicht ook met wat meer nuance voeren?

De heer Van der Molen zei: als je opleidingen Engelstalig maakt, zou dat niet mogen leiden tot een numerus fixus. Een numerus fixus is bedoeld om de kwaliteit van het onderwijs te borgen. Als een Engelstalige opleiding te maken krijgt met een dusdanige toestroom van studenten dat de kwaliteit niet meer geborgd kan worden, kan dat reden zijn voor een numerus fixus. Ik denk dat ik de vraag zo moet verstaan dat het toch niet zo kan zijn dat een Engelstalige opleiding tot zo'n grote toestroom van internationale studenten leidt dat er een numerus fixus komt, waardoor Nederlandse studenten een opleiding niet meer kunnen volgen. Dat vind ik een reëel vraagstuk. Op dit moment zijn we aan het puzzelen hoe we aan die vraag tegemoet kunnen komen. We willen wel binnen de kaders van de Europese wetgeving handelen, dus het is best nog een puzzel hoe we dat juridisch doen. Ik vind wel dat we de opgave hebben om hier een mouw aan te passen. Het mag niet zo zijn dat Nederlandse studenten niet worden toegelaten tot een studie die zij wenselijk vinden en waar grote

vraag naar is op de arbeidsmarkt – om dat soort studies gaat het veelal, zeker bij de TU's – vanwege een grote toestroom van Europese studenten of studenten van buiten de EER. We zien daar voorbeelden van. We zullen moeten proberen om daar een mouw aan te passen. Ik weet nog niet precies hoe, maar ook daar komen we op terug.

De heer Van der Molen (CDA):

Ik heb twee vragen. De eerste gaat nog over de TU Eindhoven. Daar hebben we het over gehad. De Minister zegt: het debat moet met nuance gevoerd worden. Het is nu compleet Engels. Als er nuance in zit, dan is het niet compleet Engels, en dus Nederlands, lijkt mij. Die nuance is dus snel ingevuld. Maar ik kan me niet voorstellen dat de Minister zegt: in de wet staat dat het onderwijs in het Nederlands moet zijn, maar alles daaromheen mag in het Engels. Ik denk dat ik de Minister verkeerd heb verstaan, en dat de logica vanuit de wet in ieder geval is dat Nederlands het uitgangspunt is. Dat is de logica, de geest van de wet. Ik zou daarop graag een antwoord van de Minister willen hebben.

De tweede vraag. De Minister vult mijn vraag over de numerus fixus in op een manier die me wel aanstaat op een ander punt, namelijk de toegankelijkheid voor onder andere Nederlandse studenten of in ieder geval EU-studenten. Dat vind ik al plus één. De andere plus één zou de Minister kunnen verdienen door ook nog in te gaan op een ander deel van mijn vraag. Stel dat je bewust verengelst, bewust het Engels invoert. Vervolgens stel je vast dat de instroom zo groot is, zit je met de handen in het haar, en kom je bij de Minister met de vraag: wilt u mij helpen door een numerus fixus in te voeren? Mijn stelling is dat dan het antwoord zou moeten zijn: niet als u eerst heeft verengelst; dan ligt dat risico bij u. Ik zou daar heel graag een instemmend antwoord van de Minister op willen. Volgens mij heeft de Minister dat ook tegen de UvA gezegd.

Minister Van Engelshoven:

Ik begrijp uw vraag heel goed. Dit is een ingewikkeld dilemma. U zegt in feite: als u de opleiding verengelst, en de toestroom van studenten daardoor zo groot wordt dat u het niet meer aankunt, dan moet u zelf maar op de blaren zitten. Ik begrijp de redenering, maar uit mijn verantwoordelijkheid ben ik wel verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Als uw redenering leidt tot slecht onderwijs voor grote groepen studenten, ook internationale studenten, dan voel ik mij verantwoordelijk om goed onderwijs te bieden. Een keuze voor het Engels en een grote toeloop van studenten hoeven ook niet altijd in die causaliteit samen te komen. Ik ben het dus niet met uw redenering eens. Kwaliteit moet altijd de overweging zijn. Ik herken het gevoel dat u uitspreekt, maar dan nog vind ik dat het mijn verantwoordelijkheid voor het stelsel is om niet te zeggen «eigen schuld, dikke bult; u zoekt het maar uit», maar de kwaliteit van het onderwijs te borgen.

De voorzitter:

De heer Beertema als eerste, en dan de heer Futselaar.

De heer Beertema (PVV):

Meneer Van der Molen schetst eigenlijk de situatie die ik eerder ook al aangekaart heb in het plenaire debat. De universiteiten creëren hun eigen internationale omgeving en die verengelsing moet dan maar. Ik heb toen in een motie aan de Minister gevraagd: bent u bereid om bij een eventuele numerus fixus voorrang te verlenen aan Nederlandse studenten? Toen heeft zij die motie ontraden. Maar nu begrijp ik dat u naar haakjes aan het zoeken bent om daar toch op de een of andere manier aan tegemoet te komen, ook al is dat ingewikkeld. Heb ik dat zo goed begrepen?

Minister Van Engelshoven:

Nou ja, waar we naar op zoek zijn, is een manier om de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten zo veel mogelijk te borgen. Ik zeg dat we ernaar op zoek zijn, want het is niet eenvoudig. Die vraag is ook naar mij toe gekomen vanuit een aantal universiteiten die daar concreet mee worstelen. Zij zeggen: «Wij vinden die internationaal samengestelde collegezaal, dat internationaal samengestelde onderwijs, dat interculturele en samengestelde, een goede zaak. Hoe kunnen we dan instrumenten vinden om te sturen op die evenwichtigheid?» Dat is niet eenvoudig, maar ik vind wel dat we daarnaar moeten kijken. Want we zeggen dat internationalisering ook kwaliteit moet hebben. Dan kun je je afvragen: wat is de meerwaarde van een opleiding die voor een deel Nederlandstalige studenten heeft en daarnaast een groep studenten die heel eenzijdig uit één bepaald land afkomstig zijn? Ik noem een willekeurig voorbeeld. Maar ik begrijp die vraag van universiteiten wel, gedacht vanuit de kwaliteit van het onderwijs en vanuit het idee dat die internationalisering en die Engelse taal wel meerwaarde moeten hebben. Ik weet niet of het lukt om daar echt op te sturen. Dat kan ik op dit moment gewoon nog niet zeggen. Maar we moeten dat wel proberen. Nogmaals, toegankelijkheid is voor mij belangrijk, maar ook de kwaliteit. Die kwaliteit is gebaat bij een afgewogen diversiteit.

De heer Beertema (PVV):

«Afgewogen diversiteit», dat klinkt allemaal weer zo hoogdravend. Ik heb het erover dat kinderen van Nederlandse belastingbetalers kunnen opbotsen tegen een numerus fixus omdat een buitenlandse student, een Roemeense, Poolse, Engelse of Franse student, voorrang zou krijgen bij die studie. Dat wilt u toch ook niet verkopen aan die Nederlandse belastingbetaler, neem ik aan? Mijn vraag is: bent u bereid om in het licht van die motie echt te gaan proberen om dat te bewerkstelligen? Dat is een heel concrete vraag.

Minister Van Engelshoven:

Volgens mij heb ik daar zojuist antwoord op gegeven.

De heer Beertema (PVV):

Nee, u heeft een heel verhaal gehouden over kwaliteit, en gezegd dat die international classroom allemaal zo geweldig veel kwaliteit toevoegt. Het gaat mij om die Nederlandse student.

Minister Van Engelshoven:

Nee, volgens mij ben ik begonnen met te zeggen dat ik het belangrijk vind dat verengelsing er niet toe leidt dat Nederlandse studenten buiten de boot vallen, en dat ik ook wil kijken of we dat kunnen borgen. Daar ben ik heel helder over geweest. Ik wil kijken of daar instrumenten voor te vinden zijn. Daarnaast vind ik het belangrijk dat je, als je kiest voor een internationaal samengestelde groep, instrumenten kunt vinden om te sturen op een afgewogen diversiteit en een echt diverse samenstelling. Want dat acht ik in het belang van de kwaliteit van het onderwijs.

De voorzitter:

De heer Futselaar had nog een vraag.

De heer Futselaar (SP):

Ik wil toch nog even terug naar het voorbeeld van de TU Eindhoven, want volgens mij was de Minister klaar met dat deel. Als ik haar goed versta, zegt ze feitelijk: de WHW voorziet hier niet in, dus juridisch heb ik niet echt een stok om mee te slaan. Dat is mijn interpretatie. Dat kan ik mij voorstellen. Overigens kon de TU mij vorige week niet de gedragscode tonen die in artikel 7.2, lid c wordt vereist, maar ik vermoed dat er in hun

archief vast wel ergens eentje ligt. U zou dat nog eens na kunnen vragen. Maar los daarvan is de Minister ook het gezicht van het wetenschaps- en onderwijsbeleid in Nederland, en kan zij ook gewoon zeggen wat ze ergens van vindt. Dus ook al kunt u er misschien niet rechtstreeks tegen optreden, ik zou op z'n minst een beroep op u willen doen om dit als een niet-wenselijke ontwikkeling te betitelen.

Minister Van Engelshoven:

Volgens mij heb ik u juist gezegd wat ik de avond voor het besluit werd genomen daarover tegen de studenten heb gezegd.

De voorzitter:

Meneer Futselaar, als u daar iets aan toe te voegen heeft, dan moet u dat even in de microfoon doen.

De heer Futselaar (SP):

Ik heb daadwerkelijk geluisterd. De Minister heeft gezegd: ik had daar grote aarzelingen. Ik begrijp ...

Minister Van Engelshoven:

Ik ben het zeer met de heer Özdil eens dat je in dit debat al snel ergens voor of tegen bent. Ik vind dat eerlijk gezegd niet altijd de goede manier om deze discussie te voeren, want heel veel van die overwegingen hebben hun voors en hun tegens. Een van de overwegingen die Eindhoven hanteerde, was: wij willen inclusief zijn en er ook voor zorgen dat de hele diverse populatie die hier aanwezig is, zich hier thuis voelt en zich niet door taalgebruik buitengesloten voelt. Dat vind ik een legitieme overweging. Maar of het dan verstandig is om in één keer te zeggen dat de voertaal op alle onderdelen Engels is ... In de praktijk is dat best genuanceerd. Het wordt mensen heus niet verboden om Nederlands met elkaar te spreken. Als men in een vergadering zit waar iedereen Nederlandstalig is, wordt er gewoon Nederlands gesproken. Ik vind die afweging van inclusiviteit dus ook legitiem, maar ook hier moeten we kijken of dit niet leidt tot ongewenste effecten voor de toegankelijkheid.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter ...

De heer Beertema (PVV):

Mag ik nog even? De Minister vertelt hier iets wat gewoon niet waar is.

De voorzitter:

Meneer Beertema, u kunt niet zomaar de microfoonknop indrukken en dan beginnen met praten. Ik gaf eerst de heer Bisschop het woord.

De heer Bisschop (SGP):

Ik heb hier toch een beetje moeite mee. Ik ben blij met de toezegging dat de Minister gaat kijken of er inderdaad beter toezicht gehouden kan worden, zeker als het gaat om die driejaarlijkse controle door de inspectie. Maar de wet geeft wel degelijk aan dat er sprake moet zijn van noodzaak. En die noodzaak moet aangetoond worden. Dan kun je zeggen dat die noodzaak in onze studentenpopulatie zit, maar dan heb je al stappen gezet die nog niet gezet hadden mogen worden. Die noodzaak moet in het onderzoek, in de onderzoeksopdracht of in het onderwijsprogramma zitten en vandaaruit aangetoond worden. Als we de lijn van inclusiviteit opgaan, dan nemen wij de hele wereld op onze schouders en dat moet je niet willen. Hoe dan ook raken Nederlandse studenten tussen de wielen, dat ben ik met collega Beertema eens, en dat moeten wij absoluut niet willen. Is de Minister dat met mij eens?

Minister Van Engelshoven:

De heer Bisschop haalt nu twee dingen door elkaar, want de wet gaat over de opleidingstaal. De discussie van zo-even ging over de voertaal op de universiteit, niet zijnde de opleidingstaal. Dat is een andere discussie, die niet wordt geregeld via de wet. Die dingen moet u wel uit elkaar houden. Over de noodzaak op grond van de wet heb ik gezegd dat we ernaar gaan kijken of dat nog adequaat is. Het punt van TU Eindhoven ging over de voertaal, niet zijnde de opleidingstaal. Dat zijn echt twee andere dingen.

De voorzitter:

De heer Beertema heeft heel grote behoefte om iets te zeggen.

De heer Beertema (PVV):

Even om iets recht te zetten. Volgens mijn bronnen is de administratieve taal op de UvA, in Twente, bij Erasmus en de Breda University, zoals dat heet, Engels. Er moet in het Engels vergaderd worden, ook als er alleen maar Nederlandse mensen zijn. De bibliothecaressen van Tilburg krijgen lastige functioneringsgesprekken als zij bij de koffieautomaat betrappt worden op het spreken van Nederlands. Dat is de situatie.

Minister Van Engelshoven:

Dat is echt een broodjeaapverhaal. Ik ben onlangs op de TU Twente geweest en heb daar met iedereen Nederlands gesproken. Overigens is het beleid ook bij de TU Eindhoven: Engels als het moet, Nederlands als het kan, in de voertaal, dit even voor de nuance. Laten we niet doen alsof er een taalpolitie bij de koffieautomaat staat om dat te handhaven. Dat zijn echt broodjeaapverhalen van mensen die denken er belang bij te hebben om deze discussie zonder nuance te voeren.

De heer Van der Molen vroeg of ik bereid ben om het Engels terug te draaien als er sprake is van verlies aan kwaliteit. Laten we vooropstellen: als er eenmaal een keuze is gemaakt voor het Engels, betekent dat niet dat die nooit teruggedraaid kan worden. Ik heb zojuist al gezegd dat ik wil kijken of de NVAO mogelijkheden heeft om toe te zien op de borging van de kwaliteit van het onderwijs – want nogmaals, de trits is: kwaliteit, toegankelijkheid, doelmatigheid – en op wat het invoeren van de Engelse taal daarmee doet.

Dan denk ik ook dat je de ultieme consequentie moet willen hanteren dat het gevolgen moet hebben als de kwaliteit echt onder de maat is. Het kan niet zo zijn dat we zeggen dat men heeft gekozen voor het Engels als opleidingstaal, en dat de kwaliteit van het onderwijs daar zwaar onder te lijden heeft. Dan moet het wel echt onder de maat zijn. De NVAO kijkt gewoon of het onderwijs van voldoende kwaliteit is. Als het echt onder de maat zakt, moet je ook bereid zijn om er iets aan te doen. Waarom zou je er anders naar willen kijken? Zeggen dat je toezicht wil houden op de gevolgen voor de kwaliteit, zonder daarvan de consequenties te aanvaarden, dat zou geen vorm van toezicht zijn. Daar komen we in de brief op terug.

De heer Van Meenen vroeg nog naar de eis van Engelse taalvaardigheid en toetsen in het Engels toelaten. We hebben eerder een debat gevoerd over selectie. U weet dat ik geen groot voorstander ben van die selectie. Maar ik kan mij wel voorstellen dat Engelstalige opleidingen willen checken of een student enigszins het Engels beheerst, want anders weet je ook dat die student later in de problemen komt. Het rapport van de KNAW wijst erop, en ik zie dat ook, dat Engelstaligheid een belemmering kan vormen voor studenten met een migratieachtergrond of eerstegeneratiestudenten bij de keuze voor een opleiding of een masteropleiding. Dat is op zich natuurlijk wel zorgelijk. Daar moeten we dus naar gaan kijken. Dat is wat ik door het SCP laat onderzoeken, nogmaals. Ik vind ook dat we moeten kijken hoe wenselijk het is om een extra toets op het Engels te hebben voor mensen die gewoon een vwo-diploma Engels hebben.

Worden daar niet onnodig selectiemechanismen toegepast die niet helemaal reëel zijn?

Voorzitter. Dat zijn de antwoorden voor zover ik ze nu kan geven. We gaan een aantal dingen breder afwegen, waarbij ik oog heb voor de dilemma's die u heeft opgeworpen. Als het gaat over de gevolgen van de Engelse taal, vind ik dat u die moet bekijken in het perspectief van de internationalisering en het belang dat we daarbij hebben. Laten we dat niet uit het oog verliezen. Nederland heeft belang bij aansluiting van het wetenschappelijk onderzoek en het hoger onderwijs op de internationale context. Maar we moeten bij die afweging oog houden voor de kwaliteit en de toegankelijkheid van ons onderwijs, maar ook voor wat het op stelselniveau oplevert. We zien dat er nog onvoldoende oog is voor wat al die individuele beslissingen van de opleidingen voor gevolgen hebben voor het geheel. In de junibrief zal ik laten zien hoe ik van plan ben om daarin mijn verantwoordelijkheid te nemen.

De voorzitter:

Er zijn nog enkele vragen, allereerst van de heer Özdil.

De heer Özdil (GroenLinks):

Tenzij ik mij vergis, heb ik nog een antwoord van de Minister tegoed op mijn vragen over het collegegeldkrediet en het meer lenen bij DUO bij uitgaande diplomabiliteit.

De voorzitter:

Ik zie de Minister instemmend knikken.

Minister Van Engelshoven:

Daar heeft u een terecht punt. U vraagt eigenlijk of wij binnen het huidige stelsel ervoor kunnen zorgen dat het voor studenten makkelijker wordt om hun Nederlandse bekostiging mee te nemen naar het buitenland. Ik wil dat meenemen in de internationaliseringsbrief. Ik vraag wel aandacht voor de uitvoeringsgevolgen die dat voor DUO heeft. Als ik mij goed herinner, hebben we om die reden eerder afgewogen om dat niet te doen. Ik wil er nogmaals naar kijken, want ik ben het met u eens dat het ook goed is als wij bevorderen of mogelijk maken dat Nederlandse studenten naar het buitenland gaan. Overigens gaat het helemaal niet slecht, als het gaat om uitgaande studenten die dat voor studiepunten doen, maar bij het halen van een heel diploma loopt Nederland wel achter bij het gemiddelde. Om die reden wil ik er nog weleens naar kijken.

De heer Özdil (GroenLinks):

Dank aan de Minister voor deze toezegging. Het is misschien overbodig, maar het gaat GroenLinks echt om studenten die voor een volledige opleiding naar het buitenland willen gaan en dan zo'n collegegeldkrediet in één keer uitgekeerd kunnen krijgen of meer kunnen lenen.

De heer Futselaar (SP):

Ik heb er in mijn bijdrage over gesproken dat er een duidelijke bekostigingsprikkel is bij internationalisering en dus ook Engelstalig onderwijs. Je kunt dat zien als een soort poging om ... Nou vraag ik niet van de Minister om mij gelijk te geven, dat komt later wel, maar ik heb wel expliciet gevraagd of het niet heel erg voor de hand ligt om als we in het najaar over de bekostiging van het hoger onderwijs gaan praten, te kijken wat voor prikkels er in ons systeem zitten en om dat expliciet mee te nemen. Ik zou daar toch wel graag een antwoord op willen.

Minister Van Engelshoven:

Volgens mij heb ik de heer Futselaar al eerder gelijk gegeven dan hij dacht, want ik heb al eerder publiekelijk gezegd dat ik een keuze voor de

Engelse taal, louter en alleen om buitenlandse studenten aan te trekken, om de studentenaantallen op de eigen universiteit op te krikken en zo het bekostigingsaandeel binnen de Nederlandse taart te houden, niet verstandig vind. Ja, als we het bekostigingsstelsel gaan herijken, moeten we daarnaar kijken.

De voorzitter:

De heer Van Meenen.

De heer Van Meenen (D66):

Heel mooi, voorzitter. Ik had nog een vraag gesteld. Ik had zelf de parallel getrokken tussen de kwestie destijds van de kleine talen, en nu het beleid ten aanzien van de Engelstalige opleidingen. De Minister zei zelf in haar slotwoorden dat ze dat op stelselniveau wil gaan bekijken. Mijn vraag was of ze daarin ook een verantwoordelijkheid ziet voor de verenigde universiteiten. Wat mij betreft werd er toen het over de kleine talen ging, heel erg vanuit de eigen universiteit of vanuit de eigen instelling naar het beperkte eigenbelang gekeken. Dat heeft uiteindelijk geleid tot vele vormen van sub-optimalisatie. Dus mijn vraag was, kortheidshalve: gaat de Minister op dat punt ook het gesprek met de universiteiten en met de VSNU aan?

Minister Van Engelshoven:

Jazeker, want ik ben het met u eens dat het mijn eer te na zou zijn als ik op dat punt zou moeten bijsturen. Als je jezelf VSNU noemt en staat voor de samenwerkende universiteiten, dan mag je, vind ik, ook laten zien dat je verantwoordelijkheid hebt voor het geheel. Het kan dus niet zo zijn dat iedere universiteit keuzes voor zichzelf maakt. Je moet dan als koepel ook wel kijken wat dat voor consequenties heeft voor het geheel. Dus ja, ik ga ook met de VSNU het gesprek aan over wat zij kunnen doen om ervoor te zorgen dat we ook op stelselniveau kijken naar de consequenties van individuele keuzes. Hetzelfde geldt voor de opleidingscapaciteit. Onder de technische universiteiten bijvoorbeeld heeft de ene gewoon echt te veel studenten. Ga dan ook eens met elkaar kijken of dat op een andere manier verdeeld kan worden, zodat de kwaliteit wel overeind gehouden kan worden. Ik vind ook dat de universiteiten gezamenlijk een verantwoordelijkheid hebben. Als de ene universiteit kiest om een bepaalde opleiding in de Engelse taal te doen, moet er met elkaar worden gekeken wie dan het aanbod in het Nederlands borgt en hoe dat met elkaar op een goede en zorgvuldige manier kan gebeuren. Ja dus, dat gesprek ga ik zeker aan.

De voorzitter:

Ik kijk naar de leden. De heer Van der Molen had nog een vraag.

De heer Van der Molen (CDA):

Ik had nog een vraag over de toegankelijkheid, waar de Minister het nodige over heeft gezegd. Dat ondersteun ik van harte. Ze focuste heel sterk op de toelatingseisen, de toets, terwijl de toegankelijkheid breder is en ook iets over de kwaliteit zegt. Want inderdaad, als je bij een technische opleiding zit, dan zit je in een internationaal Engelstalige context. Aan de andere kant is het ook een drempel die opgeworpen wordt dat je naast je technische expertise ook nog een soort talige expertise moet ontwikkelen om je opleiding of volledig in een vreemde taal te doen of in twee talen te doen. Ik zou van de Minister de bevestiging willen hebben dat ze, als ze naar de toegankelijkheid kijkt, voor de kwaliteit van het onderwijs en voor de vraag of je die opleiding succesvol kunt afronden iets verder kijkt dan alleen maar of er een toets is die wellicht oneigenlijk wordt opgelegd.

Minister Van Engelshoven:

Dit is nou precies waar ik het SCP naar wil laten kijken: levert het feit dat er een opleiding in het Engels wordt gegeven, voor sommige studenten een extra barrière op, die voor hen misschien net een stap te groot is om te kiezen voor een bepaalde studie? Daar hebben we op dit moment niet goed zicht op. Die vraag stelt u heel terecht en ik vind dat wij daar, ook in het kader van de kansengelijkheid, gewoon oog voor moeten houden. Ik zou het onwenselijk vinden als het feit dat opleidingen in het Engels zijn, voor bepaalde groepen, bijvoorbeeld voor studenten met een migrante-nachtergrond, voor eerstegenariestudenten of voor studenten die minder talig zijn, echt een te grote barrière zou zijn.

De voorzitter:

Dank. Daarmee zijn wij aan het einde van de eerste termijn van de kant van de regering gekomen. Ik kijk naar de leden. Is er behoefte aan een tweede termijn? Bij een aantal mensen wel. Ik zou willen voorstellen twee minuten spreektijd voor iedereen. De heer Özdil.

De heer Özdil (GroenLinks):

Dank, voorzitter. GroenLinks wil de Minister heel erg bedanken voor haar heldere antwoorden. Ook wil ik mijn collega-Kamerleden bedanken. We hadden een constructief debat, waar nodig scherp. Het is mooi om andermaal te horen dat we het eigenlijk best wel met elkaar eens zijn over de algehele doelstellingen. Niemand hier is voor verengelsing als doel op zich, de Minister ook niet. Ook niemand is tegen verengelsing. We verschillen natuurlijk wel in de nadruk die wij leggen en waar we die leggen. Ik ben ook heel blij met de toezegging van de Minister om goed te kijken wat we kunnen doen voor meer uitgaande mobiliteit voor volledige opleidingen, het meenemen van collegegeldkrediet, meer kunnen lenen als er meer collegegeld gevraagd wordt, bijvoorbeeld in andere landen. Ik ben blij dat de Minister dat gaat meenemen in haar visiebrief. Ik ben ook heel blij dat de Minister wil gaan kijken naar de best practices, zoals dat heet in het Nederlands, bij het tweetalige onderwijs op de middelbare school. Om de Minister te helpen die ambitie vorm en richting te geven, overweeg ik een motie in te dienen en daarom vraag ik een VAO aan. Rest mij nog om ook de mensen in de zaal en het publiek te bedanken. Ik wil bijna zeggen «thank you», maar dat is te makkelijk en niet grappig. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank. Het woord is aan de heer Futselaar.

De heer Futselaar (SP):

Voorzitter. De Minister begon met de woorden «als het aan mij had gelegen, was dit AO later geweest». Ik ben het daar niet mee eens, laat ik dat dan in ieder geval wel zeggen. Ik vind het zinvol om dit nu te doen. De Minister heeft toch een aantal richtinggevende dingen gezegd waar ik blij mee was. De heer Van der Molen, die naast mij zit, heeft mij een paar keer horen mompelen «dat scheelt weer een motie», en dat is toch mooi. Ik ben bijvoorbeeld blij dat het aanpassen van de wet een optie is die op tafel ligt. Ik ben blij met de toezegging dat bepaalde dingen worden meegenomen wat de toegankelijkheid betreft. Dat is winst. Bovendien lijkt het mij ook goed dat de Kamer zich een keertje uitspreekt over Engelstalig onderwijs, want dat hebben wij al meer dan een jaar niet gedaan en in de maatschappij woedt het debat nog steeds voort. Het werd weleens tijd dat mensen elkaars nieren konden proeven, dus dat is sowieso winst. Over één punt heb ik nog steeds zorgen. Dat gaat eigenlijk over de handhaving nu. We praten heel erg over de toekomst. De Minister heeft een aantal dingen die ze onderzoekt, waar ze over gaat nadenken, waar ze misschien zelfs een beetje mee worstelt hoe dat in de praktijk gedaan kan

worden. Daar heb ik allemaal begrip voor, maar er is nog steeds de situatie van nu, zeker nu instellingen aan de wind kunnen voelen dat er misschien weleens wat droge jaren aan zouden kunnen komen voor het Engelstalig onderwijs. Ik maak mij wel een beetje zorgen over de plotseling zeer ambitieuze «boom» van colleges: «nu gaan we dat nog even snel doen». Dat is ook een van de redenen waarom ik mij zo stoer aan de TU Eindhoven. Ik zie het bijna als een soort provocatie of een schot voor de boeg hoe ze daar zeggen: wij gaan wel even vooruitlopen op de troepen en een stapje verder. Wat kunnen we daar nu nog aan doen, voordat er nieuw beleid is? Ik begrijp dat er nieuw beleid komt. Ik wil daar ook best de tijd voor geven, maar wat kunnen wij en de Minister nu nog doen om toch enige vorm van handhaving van die wet vorm te geven?

De voorzitter:

Dank. De heer Van der Molen.

De heer Van der Molen (CDA):

Voorzitter, dank u wel. Ik moet toch het woord «nuance» van de Minister lenen als het gaat om de warme omhelzing van de heer Özdil, die zei dat wij toch allemaal niet tegen de verengelsing zouden zijn en dat we elkaar goed hadden begrepen. Ik kijk in zijn reebruine ogen en hij hoopt dat van mij. Maar die nuance zoek ik wel en wat ik aan deze avond overhoud, is iemand die zei: «goh, je kunt wel wat van Engels vinden, maar dan zit je opgescheept met een Minister die Van Engelshoven heet. Komt dat dan wel goed?» Maar als de Minister nuanceert ten opzichte van de situatie die wij nu zien, dan gaat het de goede kant op, want nu is het ongebreideld. Als ik de KNAW in mijn eigen woorden mag citeren – ze doen maar wat – dan gaan we in ieder geval af van die periode van ze doen maar wat. Dat zal de verengelsing niet aanjagen, maar zal er wel voor zorgen dat die weloverwogen gebeurt en vooral niet te vaak, wat het CDA betreft. Daarover heb ik de Minister een paar hoopvolle zaken horen zeggen vanavond, wat dit tot een geslaagd AO maakt.

We gaan met heel veel belangstelling kijken naar de brief die voor de zomer komt. Als die nuance er namelijk in die brief ook weer toe zou leiden dat de waarheid maar wat in het midden gelegd wordt, dan zou ik wel heel erg ontevreden zijn. Maar goed, dat oordeel zout ik maar even op tot voor de zomer. Ik zie dat de heer Özdil dan niet ontevreden zou zijn, maar goed, de ene persoon is iets stilliger dan de andere.

De voorzitter:

Mevrouw Tielen.

Mevrouw Tielen (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de Minister en aan de Kamerleden. Volgens mij was het een leuk debat dat met emotie en feiten gevoerd is. Ik ben ook heel benieuwd naar het onderzoek wat de Minister door het SCP laat doen, want volgens mij geeft ons dat weer extra feitelijke handvatten om het debat verder te voeren. Ik ben ook blij met de uitdaging die de Minister nadrukkelijk bij de verenigingen van de samenwerkende universiteiten en de hogescholen legt om gezamenlijk die afstemming van het totaalaanbod te bezien. Ik hoop dat ze die uitdaging oppakken, want ik denk dat die afstemming cruciaal is in het vervolg van deze discussie. Nog twee vraagpunten, of eigenlijk enige zorgen. De Minister benadrukte weer dat de NVAO wellicht moet toetsen. Ik heb de werkdruk en de lastendruk de afgelopen maanden toch vaak horen langskomen als argument. Dat zou ik dan toch willen zien in relatie tot de uitspraak van de Minister over hoe zij dat ziet.

Ik kom op mijn laatste punt. Op de vraag van meneer Beertema over de voorrang voor Nederlandse studenten gaf de Minister aan dat zij het ingewikkeld vindt. Dat eerste deel snap ik heel goed. Vervolgens kwam de

Minister met iets over selectie en de diversiteit in de klassen. Toen – sommige mensen zagen dat misschien al wel non-verbaal aan mij – bekreep mij toch wel een beetje een naar gevoel, alsof we de maakbaarheid van de diversiteit in de klassen gaan zoeken. Als we dat gaan doen, is het hek van de dam. Dan kun je ook heel veel vinden over de samenstelling van bijvoorbeeld de groepen geneeskundestudenten, die nu overwegend vrouwelijk zijn, en dat soort dingen. Volgens mij moeten we echt die weg niet opgaan. We moeten elke individuele student op zijn merites beoordelen, zowel wanneer die binnenkomt als wanneer die weggaat. Graag krijg ik nog even een reflectie van de Minister daarop. Ik kijk met nieuwsgierigheid uit naar haar brief over internationalisering.

De voorzitter:

Dank. De heer Bisschop.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter, dank u wel. Allereerst dank aan de Minister voor de beantwoording van de vragen, voor haar reactie daarop. Ik zie uit naar vervolgstappen. In de laatste interruptie kwam even het verschil tussen de voertaal en de taal van de opleiding aan de orde. Uiteraard is dat duidelijk. Alleen, we kunnen het algemene klimaat niet los zien van een onderwijsklimaat. Ik leg er, in navolging van de heer Beertema, de vinger bij dat het kan betekenen dat bepaalde Nederlandse studenten buiten de boot vallen. Dat moeten we niet willen. Dat is een extra punt van aandacht. Misschien kan de Minister dat ook meenemen in haar beschouwingen in de toegezegde brief, die in juni zal verschijnen. Ondertussen is het heel goed dat het signaal is afgegeven dat we ongebreidelde verengelsing met z'n allen niet moeten willen. Ik vind het heel goed van de Minister dat ze even de link legde naar de VSNU, de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten. Immers, als er ergens afspraken gemaakt zouden moeten worden, dan is het wel in dat gremium. Ik dring erop aan dat de Minister daar bij die instantie op aandringt. En – laten we wel wezen – er is gewoon nog steeds een mogelijkheid om als overheid daar enige sturing aan te geven. We moeten de mist echt kwijt. Het is niet: «als er duidelijk aanleiding is tot». Nee, de noodzaak tot Engels als opleidingstaal moet worden aangetoond. Dat is toch wat strikter dan dat inclusieve denken en de aanleiding waarvan sprake zou moeten zijn. Ik zou dat graag onderstrepen, ook als steun voor de Minister, opdat zij in de richting van de universiteiten krachtige, duidelijke en niet mis te verstane signalen kan afgeven. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank, meneer Bisschop. Het woord is aan de heer Beertema.

De heer Beertema (PVV):

Voorzitter. Ook ik dank de Minister voor haar beantwoording, al was ik er een stuk minder blij mee dan oppositiepartij GroenLinks. Bij dit laatste moet je toch altijd even nadenken wat er nou eigenlijk aan de hand is. Van mij is er geen enkele vraag beantwoord. Nu is dat niet zo heel erg; ook dat went. Ik had een vraag over het verschil in tempo tussen de verengelsing en de beleids- en visievorming van de Minister. Daar zit een enorm gat tussen. Ik zie dat de verengelsing in een moordend tempo gaat en dat de Minister en wij daarachteraan sjokken. Dat vind ik buitengewoon verontrustend. Daarom stelde ik ook voor om een moratorium in te stellen. De Minister is daar verder niet op ingegaan. Dat hoeft ook niet. Ik zet het gewoon in een motie en dan zullen we het verder wel zien. Ik heb dan meteen ook tijd om na te denken over een motie over Engels als voertaal. De Minister wees dat met enig aplomb af, alsof ik een beetje sfeer zat te maken en zo. Ik heb zojuist nog van mensen van een

hbo-instelling en van een universiteit bewijzen gekregen dat de voertaal daar Engels is: naar de studenten toe, op alle bordjes voor de eerstejaarsstudenten van een hbo-opleiding. De voertaal is gewoon Engels. Er zal geen taalpolitie zijn. Het is een beetje flauw om dat te zeggen, maar dat is wel de situatie. Daar kan ik dus ook nog een motie over indienen. Wat had ik nog meer? Nou, dit is eigenlijk wel genoeg. Ja, dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:
Meneer Van Meenen?

De heer Van Meenen (D66):
Voorzitter, ook ik wil de Minister en haar ambtenaren en de collega's danken voor dit fijne debat. Ondanks dat het een mooi debat was, vind ik nog steeds dat het te beperkt is. Ik vind dat we dit echt moeten bekijken – dat gaan we in juni ook doen – in het licht van niet alleen de internationalisering maar ook de bekostiging, zoals de heer Futselaar terecht ook zei. Dat speelt volgens mij allemaal mee. Pas als we dat plaatje compleet hebben, kunnen we weten welke maatregelen we hebben te nemen. Verder: iedereen bedankt. U ook, voorzitter. Ik wil ook m'n vader en moeder nog bedanken, evenals de mensen op de publieke tribune, niet te vergeten mijn kleindochter, en de camera's, de mensen thuis. We'll meet again.

De voorzitter:
Goed. Ik geef snel het woord aan de Minister. Dank u wel, meneer Van Meenen.

Minister Van Engelshoven:
Voorzitter, dank u wel. Fijn dat u allen denkt: het was in die zin een zinvol debat dat we al iets meer zicht hebben gekregen op een aantal afwegingen die gemaakt gaan worden. Ik hoorde de heer Özdil iets te vaak blij iets zeggen. Toen dacht ik: nu moet ik even op mijn hoede zijn wat betreft zijn formulering. Ja, ik heb gezegd dat we nog een keer gaan kijken naar het meenemen van het collegegeldkrediet en extra leningen. Ik heb niet toegezegd dat we dat ook zonder meer gaan doen. Ik heb u namelijk ook gewezen op de belemmeringen die er zijn. In die zin wil ik uw vreugde dus enigszins temperen. Ik ben blij dat ik de heer Futselaar het schrijven van moties heb bespaard. Dan kunt u uw tijd aan andere dingen besteden. Maar even in ernst: ik denk dat we vanavond met elkaar, zo zeg ik tegen de heer Van der Molen, een aantal heel noodzakelijke nuances in dit debat hebben kunnen wisselen. Het is niet een zwart-witkwestie, niet «je bent voor of je bent tegen». We hebben wel een aantal parameters heel goed met elkaar te bewaken. Ik merk dat u met mij zegt: het gaat om kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid op het niveau van het stelsel. Ik kom even terug bij de heer Futselaar, die vroeg hoe het nu zit met de handhaving. Het gaat dan met name om de keuze van de onderwijstaal. Die keuze moet weloverwogen worden gemaakt, met een gedragscode en met instemming van de medezeggenschap. Ik zie de studentgeledingen hier op de publieke tribune zitten. Ik ga ervan uit dat ook zij hun achterban aansporen om daar in de medezeggenschap scherp op te zijn. Ik heb ook wel plekken gezien waar de medezeggenschap echt zei: hier is de keuze onvoldoende onderbouwd. Dan kan het gewoon niet. Dat moet je met elkaar kunnen beslissen. Maar, nogmaals, in de visiebrief gaan we zien hoe we het rondom kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid verder vorm kunnen geven. Mevrouw Tielen had een terechte vraag. Ik zei: we gaan bekijken of in het bewaken van de kwaliteit de NVAO een rol kan vervullen. Eerder hadden we de vraag betreffende het accreditatieproces, namelijk of dat niet tot

een te hoge werkdruk leidt. Ook dat zal ik meenemen in de afweging. U hebt hier een terecht punt. Dat mogen we zeker niet uit het oog verliezen. U vroeg ook of we niet te veel uitgaan van de maakbaarheid van de collegezaal. Het gaat om het volgende. Als er sprake is van de Engelse taal en een numerus fixus, dan is de vraag: waar selecteer je op? Het is aan de opleiding om daar vorm aan te geven. Maar een aantal universiteiten heeft op mij ook een appel gedaan: als we dat dan doen, hoe ga je dan zo selecteren dat je straks een collegezaal hebt die enigszins evenwichtig is samengesteld? En nee, natuurlijk selecteren we ook niet op man zijn of op vrouw zijn. Maar in het kader van de internationalisering maakt het wel uit of we te maken hebben met een deel Nederlands en een heel eenzijdig samengestelde groep uit één ander land, of dat het een beetje evenwichtig is, met Nederlands, Europees en daarbuiten. Ik vind wel dat je de vraag mag stellen of er mogelijkheden te bedenken zijn om daarop te sturen. Die vraag is mij ook door universiteiten gesteld en dan vind ik dat ik daarnaar moet kijken. Evenwichtigheid heeft ook te maken met de kwaliteit van het onderwijs. En ja, ik ben mij er zeer wel van bewust dat niet alles maakbaar is.

De heer Bisschop wees op de term «noodzaak» in de wet. Ik heb gezegd dat de wet «noodzaak» zegt en dat het regeerakkoord «meerwaarde» zegt. Dat zijn echt twee andere dingen. Wij zien dat de afwegingen die in de praktijk worden gemaakt af en toe een andere inkleuring hebben. Ik heb gezegd dat de term «noodzaak» in 1991 kwam, toen we echt een andere discussie voerden. Ik heb het heel goed nagelezen. Een deel van de discussie ging toen over: wat nou als er incidenteel een gastdocent uit het buitenland komt die in het Engels lesgeeft? Dat was een beetje het beeld in 1991. We hebben nu een veel internationaler samengestelde academische gemeenschap. Ook daar moeten we oog voor hebben. Ik heb gezegd dat ik ga kijken naar de adequaatheid van dat artikel nu en naar hoe we daarop sturen, maar dan moet u mij niet ophangen aan enkel de formulering van 1991. Dat zou volgens mij niet goed zijn.

De heer Beertema heeft gevraagd of er geen moratorium moet komen. Als je zegt dat de afweging gemaakt moet worden op inhoudelijke gronden, dan is een moratorium het meest niet-inhoudelijke criterium. Dat zegt niet hoe goed je inhoudelijke argumenten zijn. Ik vind dat je altijd naar argumenten moet blijven kijken. Daarom zeg ik dat we ook geen Vlaams systeem moeten willen waarin je het op een bepaald percentage zet, want ook dat belemmert je in het maken van inhoudelijke afwegingen. Nogmaals, geen moratorium.

U vraagt of alles niet te traag gaat. Ik ben eind oktober aangetreden. De visiebrief ligt binnen acht weken bij u. Het gaat om nogal wat. Hier gaat zorgvuldigheid echt voor haastigheid. Anders ga je niet de juiste beslissingen nemen. De Onderwijsraad komt nog met een aantal zaken. De VSNU komt nog met een advies, volgens mij deze week nog. Minder dan een week geleden hebben de studenten hun keurige mitsen en maren neergelegd, wat ik een zeer waardevolle aanvulling vind op de discussie. Het geeft ook handvatten waar ik iets mee kan. Dus zeg nou niet dat er niks gebeurt en dat we niks doen.

De heer **Beertema** (PVV):

Ik zeg niet dat er niks gebeurt. Ik zeg dat er wel iets gebeurt, maar dat het veel te traag gaat en dat de universiteitsbestuurders hun kans schoon zien om in een hoog tempo te verengelsen: 74% van alle masterstudies in het Engels. De Minister kan mij niet wijsmaken dat dat allemaal gebeurd is op basis van heel zorgvuldig gekozen argumenten en dat die straks, aan het eind van het traject van uw visie, nadat die helemaal parlementair uitbehandeld is, daar allemaal aan voldoen. Misschien is het zo, misschien kan ik die toezegging wel van u krijgen. Stel dat we alles achter de rug hebben en een heleboel van die masteropleidingen, 74% of dan misschien

wel 85%, niet voldoen aan de criteria en de kaders die we dan hebben vastgesteld. Gaan we het dan terugdraaien?

Minister Van Engelshoven:

De aantallen die nu in het Engels zijn, waren bij mijn aantreden ongeveer hetzelfde. U moet nu dus niet net doen alsof het opeens in de afgelopen vijf maanden in een enorm tempo is toegenomen. Ik heb ook geen indicatie dat het de komende acht weken enorm storm zal lopen, ook omdat universiteitsbesturen heel goed weten hoe de discussie wordt gevoerd. Zij weten ook dat het op dit moment onder een vergrootglas ligt en dat het goed is dat er zorgvuldig naar wordt gekeken. Maar u moet nu geen beeld schetsen alsof het opeens sinds oktober helemaal uit de klauwen loopt. Ik heb nooit gezegd dat bij al die masteropleidingen die afweging is gemaakt op de manier die ik heel zorgvuldig zou vinden. Het was gewoon een situatie die ik aantrof.

De heer Van der Molen (CDA):

Het staat nu wel op de agenda en dat is een heel goede zaak, maar toch nog even iets over het tempo. Voor de zomer ligt er een brief van de Minister over de internationalisering. Daar zit ook de verdere uitwerking van het Engels in het hoger onderwijs in, maar die brief zal de nodige uitwerking vragen. Wellicht zal er een wet aangepast moeten worden en zullen er dingen op de rit worden gezet. Ik kan mij wel voorstellen dat we ons best doen om dat allemaal voor de kerst te regelen, want daarna worden de voorbereidingen gedaan richting een volgend collegejaar. Ik kan mij er wel iets bij voorstellen dat we gaan kijken of wij ons huiswerk zo tijdig kunnen maken dat we dat ook kunnen uitvoeren.

Minister Van Engelshoven:

Voorzitter. De heer Van der Molen weet heel goed dat de ene wetsvoorbereiding meer tijd kost dan de andere, maar u heeft gezien hoe snel ik de halvering van het collegegeld bij uw Kamer heb kunnen krijgen. Als het even kan, doe ik dingen graag zo snel mogelijk, maar u moet mij niet aan het onmogelijke houden.

De voorzitter:

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit algemeen overleg over Engels in het onderwijs. Ik heb genoteerd dat de heer Özdil een VAO heeft aangevraagd. Dat zal te zijner tijd worden geagendeerd voor de plenaire vergadering. Ik dank de Minister en haar ambtenaren voor hun komst naar de Kamer.

Sluiting 21.08 uur.